

ORVOSI KÖNYVTÁRAK

• MEDICAL LIBRARIES •

2024/1

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének hivatalos lapja
Official Journal of the Hungarian Medical Library Association
2024. március, 21. (64.) évfolyam, 1. szám

Az Orvosi Könyvtárak rovatainak tartalmi ismertetése | *Description of the Sections*

HÍREK | *NEWS*

Rövid tudósítások a könyvtárüggyel, egészségüggyel, kórházüggyel kapcsolatos újdonságokról

MOKSZ | *HMLA*

Cikkek a MOKSZ egészséget érintő általános kérdésekről

ESEMÉNYEK | *EVENTS*

Tudósítások a MOKSZ által szervezett, vagy MOKSZ tagok részvételével lezajlott rendezvényekről

HONLAP | *WEBSITE*

A MOKSZ honlapjának fejlesztéséről, érdekességeiről, újdonságairól szóló információk

KÉPZÉS, TOVÁBBKÉPZÉS | *EDUCATION, TRAINING*

Általános információk, tudósítások a MOKSZ által szervezett képzésekről, továbbképzésekről

BESZÁMOLÓ | *REPORT*

Tudósítások szakmai eseményekről

TUDOMÁNYMETRIA | *SCIENTOMETRICS*

Újdonságok a tudománymetria témaköréből

EREDETI KÖZLEMÉNY | *ORIGINAL ARTICLE*

Új, korábban máshol nem publikált tudományos eredmények bemutatása

ÖSSZEFOGLALÓ KÖZLEMÉNY | *REVIEW ARTICLE*

Egy adott kutatás (kutatási irányzat) által elért eredmények összegzése

REFERÁTUM | *REVIEW*

Tartalmi ismertetés cikkekről, művekről, az eredeti szerző eredményeinek, érveinek bemutatásával

KIÁLLÍTÁS | *EXHIBITION*

Beszámolók a MOKSZ tagjai által rendezett, vagy más – egészségüggyel, könyvtárral kapcsolatos – kiállításokról

INNEN-ONNAN | *BRIEF COMMUNICATION*

Beszámoló orvosi könyvtárakat, egészségügyet, orvostudományt érintő, közérdeklődésre számot tartó projektekről, jelenségekről, eseményekről

ÉRDEKESSÉG | *CURIOSITY*

Könyvtárakkal, könyvtárosokkal, neves tudósokkal, tudományterületekkel kapcsolatos, egyedi nézőpontból összeállított írások

ELMONDOM HÁT MINDENKINEK | *SO I'LL TELL EVERYONE*

Magánvélemények, privát gondolatok világunkról és a benne zajló eseményekről

ÉVFORDULÓ | *ANNIVERSARY*

Neves egyéniségek, rangos események jubileumai az orvosi könyvtárak, az egészségügy, az orvostudomány területéről

KÖZTÜNK ÉLNEK | *LIVING AMONG US*

Tudósítások környezetünkben élő népszerű, vagy kevésbé ismert, de az orvosi, egészségügyi, könyvtári szakterületen egyedi tevékenységet végző személyekről

ELŐDEINK | *PREDECESSORS*

Visszatekintés már nem dolgozó, vagy már nem élő könyvtárosaink életútjára

LÉLEKHÚR | *SOUL STRING*

Az egészségügy területén dolgozó, de valamely művészeti ágban is otthonosan mozgó munkatársak bemutatása

ÖTLETBÖRZE | *BRAINSTORMING*

Könyvtáraink fejlődését, napi munkáját segítő tapasztalatok megosztása

KÖNYVISMERTETÉS | *BOOK REVIEW*

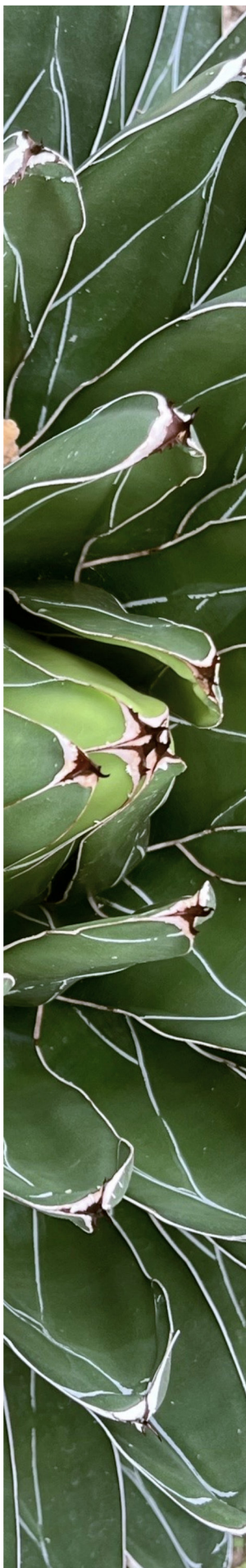
Orvoslással, egészségüggyel kapcsolatos frissen megjelent, vagy ritkaságnak számító antik könyvek bemutatása

NEKROLÓG | *NECROLOGY*

Emlékezés közelmúltban elhunyt munkatársaink életútjára

NÉVJEGY | *INTRODUCTION*

Bemutatók a MOKSZ könyvtárak munkatársai számára

Benevolo lectori salutem!

Üdvözlét az Olvasónak idei első megjelenésünk alkalmából!

A Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége számára a 2024. esztendő igazán mozgalmasan indult.

Januárban megkezdtük idei országos értekezletünk szervezését, az előadókkal történő egyeztetéseket, az esemény helyszínének pontosítását. A végleges és részletes program elkészült, így most örömmel mutatjuk be az OK oldalain.

Februárban csatlakoztunk az EISZ által meghirdetett Minősítés – Minőség webinárium-sorozathoz, melyben adatbázisok kezelését mutatják be avatott szakértők. Közösségünkben sokan regisztráltak és vettek részt az első két, angol nyelvű előadáson. Ezekről és a két, lapzártánk után elhangzó magyar nyelvű prezentációról következő számunkban teszünk közzé összefoglalót.

Márciusban igazi pezsgést hozott a tavasz, ugyanis szövetségünk meghívást kapott a Magyar Kórházzövetség XXXVI. Kongresszusára, ahol egy előadással veszünk részt. Szakmai napot tartottunk továbbá, melynek keretében ellátogattunk az Arcanum Adatbázis „fellegvárába”, ahol betekinthettünk a digitalizálás rejtelmeibe. Az év során további csoportok látogatását tervezzük az érdeklődő kollégák számára.

Felvettük a kapcsolatot az MTA Könyvtár és Információs Központ osztályvezetőjével, BILICSI ERIKÁVAL, aki nem csak e számunkban publikál az OJS könyvtári értelmezéséről, de hasonló témában jelen lesz előadásával országos értekezletünkön is.

ZACHÁR KRISZTINA kollégánk publikálók és könyvtárosok számára egyaránt hasznos kutatásba kezdett. Eddig összegyűjtött ismereteit osztja meg velünk Erediveti közlemény rovatunkban. Mivel írásában is utal rá, nem kizárt, hogy a további kutatásai során feltárt ajtóik mögé is bepillantást enged annak érdekében, hogy minél több szakembernek segítsen elkerülni a predátor folyóiratok csapdait kutatása, publikálása folyamán.

Innen-onnan rovatunkban egy emléktábla avatása kapcsán egy újabb kiváló orvost mutat be nekünk szerkesztőtársam, POGÁNYNÉ DR. RÓZSA GABRIELLA, az Országos Onkológiai Intézetből NÁDAS ORSOLYA kollégánk pedig egy hozzátartozókat támogató klubról számol be, VIZVÁRI DÓRA pedig friss összefoglalót készített a 2024. évi Szakkönyvtári Seregszemlééről.

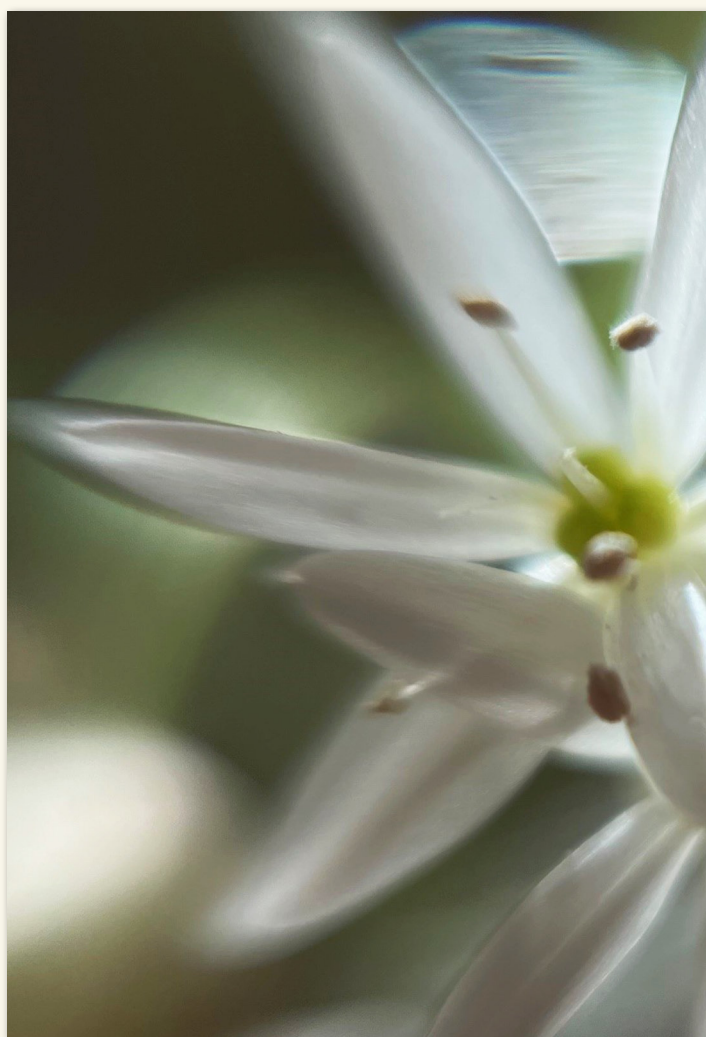
Szokásos rövid híreink most többnyire ünnepeinkről és kitüntetésekről, új folyóirat születéséről szólnak, de sajnos egy búcsúzásnak is helyet kellett adnunk.

A tavasz friss illatait, a megújulás reményteljes várakozását kívánom minden kedves Olvasónknak, miközben kiadványunkat lapozgatják!

GACSÁLYI-TÖLGYESI ÁGNES
főszerkesztő,

Tartalom

ROVATOK TARTALMI ISMERTETÉSE	2	
SZERKESZTŐI ELŐSZÓ / GACSÁLYI TÖLGYESI ÁGNES	3	ÉRDEKESSÉG
TARTALOM	4	Dr. Pásztor Sándor tüdőgyógyász, kórházalapító, katonaeorvos a Nagy Háborúban – Tisztelgés egy emléktábla- avatás kapcsán / POGÁNYNÉ DR. RÓZSA GABRIELLA (PhD)
HÍREK	6	43
MOKSZ EGÉSZSÉG – SZAKMAISÁG – INNOVÁCIÓ. MOKSZ Országos Értekezlet, 2024. május 14. / GACSÁLYI TÖLGYESI ÁGNES	9	SZERZŐI ÚTMUTATÓ
BESZÁMOLÓ Szakkönyvtári Seregszemle 2024 / VIZVÁRI DÓRA	11	52
EREDETI KÖZLEMÉNY Folyóirat-publikálás könyvtáros szemmel: a szerkesztőségi munka támogatása / BILICSI ERIKA	20	
Olyan folyóiratban publikálj, amelyet rendszeresen olvasol! – Gondolatok a predátor folyóiratok jelenségéről néhány példán keresztül / ZACHÁR KRISZTINA	24	
INNEN-ONNAN Hozzártatózókat Támogató Klub az Országos Onkológiai Intézetben / NÁDAS ORSOLYA, FÜGEI ÉVA, DR. HORVÁTH ORSOLYA	42	

Contents

CONTENTS of the COLUMNS

2

EDITORIAL PREFACE

/ ÁGNES GACSÁLYI TÖLGYESI

3

CONTENTS

4

NEWS

6

HMLA

**HEALTH – PROFESSION –
INNOVATION HMLA National**

Conference, May 14, 2024

/ ÁGNES GACSÁLYI-TÖLGYESI

9

REPORT

Specialist Library Fair 2024

/ DÓRA VIZVÁRI

11

ORIGINAL ARTICLE

**Journal publication from a librarian's
point of view: support for editorial
work** / ERIKA BILICSI

20

**Only publish in journals that you
regularly read yourself! – Thoughts on
the phenomenon of predatory journals
through a few examples**

/ KRISZTINA ZACHÁR

24

BRIEF COMMUNICATION

**Relative Support Club at the National
Institute of Oncology** / ORSOLYA NÁDAS,
ÉVA FÜGEI, DR. ORSOLYA HORVÁTH

42

CURIOSITY

**Dr. Sándor Pásztor, pulmonologist,
hospital founder, military doctor in
the Great War – A tribute in connection
with the dedication of the plaque**

/ GABRIELLA POGÁNYNÉ DR. RÓZSA (PhD)

42

AUTHOR GUIDELINES

52

(fotó: Brátán Vera)

Hírek

Jubileumi Magyar Ápolók Napja

(kép: Wikipedia)

Idén 10. alkalommal ünnepeltük országszerte – egy 2014-ben hozott országgyűlési határozat alapján – azt a napot, mely a magyar ápolók elismerését hivatott erősíteni.

Ezen a napon a hazai ápolás nagyasszonyára, Kossuth Zsuzsannára emlékezünk, különböző módon leróva tiszteletünket előtte, egyben kései utódai előtt. Az elmúlt tíz évben Magyarország számos egészségügyi intézményében született hagyomány e nap méltó megünneplésére. Kossuth Zsuzsanna születésének bicentenáriumán, 2017-ben szobrokat, emlékhelyeket avattak, amelyek ma már az ünnepi megemlékezés hagyományos helyszíneivé váltak.

Az országos ünnepség helye idén is a budapesti Stefánia Palota volt, ahol az ünnepi műsor mellett miniszteri kitüntetések és a *Kossuth Zsuzsanna-díj* átadására került sor. Idén, a 10. évfordulón a hagyományos zászlószalag-adományozással (melynek jelentőségéről az OK 2023. 1. számában olvashatunk bővebben) Dr. Kovács József országgyűlési képviselőt tisztelték meg, akinek önálló indítványa nyomán 2014-ben az Országgyűlés 5/2014. OGY határozata február 19-ét, Kossuth Zsuzsanna születésnapját, a Magyar Ápolók Napjává nyilvánította. ■

Dr. Skaliczki Judit (1945–2024)

Életének 79. évében elhunyt DR. SKALICZKI JUDIT. Kiterjedt munkásságával egyaránt maradandó értékeket teremtett a könyvtáros szakma számára – a teljesség igénye nélkül – az MKE Zenei Szekciójában, a Nemzeti Kulturális Alap Könyvtári Szakmai Kollégiumában és az Oktatási és Kulturális Minisztérium főosztályvezető-helyetteseként folytatott tevékenységén keresztül az 1997. évi CXL. törvényben. Felkészültségével, a modern megközelítésre, a minőségi munkára koncentráló habitusával könyvtárosok és könyvtárvezetők generációt vértet fel a menedzsment szemlélettel. Személye pótolhatatlan, halálával betölthetetlen űr keletkezett, de szellemi öröksége életművében, publikációiban, előadásában tovább él szakmai közösségünkben.

Tisztelettel búcsúzunk Tőle a MOKSZ és az Orvosi Könyvtárak nevében.

(forrás: <https://mke.info.hu/>)

(kép: MKE)

Pro Universitate Arany Érem

Az Állatorvostudományi Egyetem 237. tanévi diplomaosztójának keretében 2024. február 23-án az egyetem által adományozható Pro Universitate Arany Érem – egyéb alkalmazottak kategóriában – WINKLER BEÁTA könyvtárigazgató vehette át, magas színvonalú könyvtárigazgatói munkája elismeréseként.

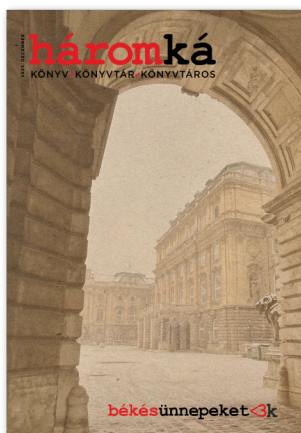
Az Állatorvostudományi Egyetem, Hutýra Ferenc Könyvtár, Levéltár és Múzeum tagja a Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetségének, továbbá Winkler Beáta szövetségünk vezetőségi munkájában is részt vállal: tagja a MOKSZ Ellenőrző Bizottságának.

A MOKSZ és az Orvosi Könyvtárak nevében szeretettel gratulálunk, hivatásában és szövetségünkben is további eredményekben gazdag, sikeres munkát kívánunk neki!

(kép: Winkler Beáta)

A könyvtári szakfolyóiratok újjáéledése

(kép: OSZK)

Aki kellő szorgalommal próbálta követni a hazai könyvtári és könyvtártudományi folyóiratcikkekben testet öltő új tudáskincset az országos könyvtári szakfolyóiratok hasábjain, annak az utóbbi hosszú-hosszú hónapokban azzal kellett szembesülnie, hogy bizony eltűntek ezek a kiadványok. Jó ideje már nem találkoztunk a Könyvtári Figyelő és a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros újabb füzetével, és a TMT 2023-as évfolyama is csupán 4 számból állt.

Még 2023. decemberében tette közzé az OSZK, hogy a szép csendben eltűnő Könyv, Könyvtár, Könyvtáros helyét a Háromká évi négy, open access formában megjelenő számban megindult kiadvány veszi át, melynek főszerkesztője SZEIFER CSABA, a Csorba Győző Könyvtár Kommunikációs és Pályázati Csoport vezetője, esélyegyenlőségi referens.

2024-ben pedig a Tudományos és Műszaki Tájékoztatás és a Könyvtári Figyelő közös utódja is útjára indult Közép-európai Könyvtár- és Információtudományi Szemle (Central European Library and Information Science Review, CELISR) címmel.

Az új, szintén negyedévente megjelenő szakfolyóiratot az OSZK és a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár (BME-OMIKK) együttműködve adja ki, főszerkesztőként DANCs SZABOLCS, az OSZK Közgyűteményi Szabványosítási Irodájának osztályvezetője jegyzi.

A kiadvány nyílt hozzáférésű, szerzőit nem terheli cikkfeldolgozási (APC), benyújtási vagy közzétételi díj. A megjelent publikációk a felhasználók számára teljes szöveggel olvashatók, másolhatók, letölthetők, nyomtathatók, illetve szabadon hivatkozhatók. Az új kiadvány cikkei angol és magyar nyelven jelennek meg, így lehetőséget biztosít a hazai eredmények nemzetközi szintű bemutatására is. A folyóirat törekvése, hogy közös platformot teremtsen a magyar és a közép-európai régió szakembereinek.

A lapot a Library, Information Science and Technology Abstracts (EBSCO) referálja.

(források: <https://www.oszk.hu/hirek/megujult-a-konyv-konyvtar-konyvtaros>; <https://www.ki.oszk.hu/hir/konyvtari-intezet/uj-konyvtar-es-informaciotudomanyi-folyoirat-indul>; <https://journals.bme.hu/celistr/about/impresszum>; <https://ki.oszk.hu/kiadvanyaink/celistr>)

(fotó: GTÁ)

Állami kitüntetés az Arcanumnak

Nemzeti ünnepünkön, március 15-én a Pesti Vigadóban magas állami kitüntetésekkel adta át Csák János, Magyarország kulturális és innovációs minisztere. Az összesen hetvenkét állami kitüntetés között a Magyar Érdemrend tisztikeresztjét tizennégyen, a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét harmincnégyen, az érdemes művész kitüntetést tizenöt, a kiváló művész elismerést hatan, a Magyarország Babérkoszorúját pedig hárman kapták meg.

A közgyűteményi digitalizáció területén végzett hiánypótló szakmai tevékenysége, különösen a legjelentősebb hazai folyóiratbázis létrehozása érdekében végzett odaadó munkája és az egyetemes emberi értékek gyarapításában kifejtett tevékenysége elismeréseként Magyar Érdemrend tisztikereszt kitüntetésben részesült Biszak Sándor, az Arcanum Adatbázis Kft. ügyvezető igazgatója, alapító tulajdonosa.

A könyvtáraink által jól ismert Arcanum Adatbázis Kiadó Magyarország vezető tartalomszolgáltatója, amely 35 éve, 1989. január elsején kezdte meg működését. A cég kulturális tartalmak nagy tömegű digitalizálásával, adatbázisokba rendezésével és publikálásával foglalkozik, folyamatosan bővülő eszközpark és humán erőforrás segítségével. Hitvallásuk is lehetne a Csák János ünnepi beszédéből idézett gondolat: „a kultúrát nemzedékeken keresztül át kell adni, és akkor lesz itt, a Kárpát-medencében gazdaságileg erős, kulturálisan magabiztos, magabíró családokból álló nemzet.”

MTA webináriumok az intézményi folyóiratok láthatóságának lehetőségeiről

A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ EISZ Titkársága webinárium-sorozatot hirdetett meg márciusban, bővítve könyvtáraink ismereteit az intézményi folyóiratok minél nagyobb láthatósága témájában.

A négy alkalomra osztott magyar és angol nyelvű előadások a Web of Science, a Scopus, a DOI, az Open Journal Systems, az MTMT, a repozitórium és az indexelő adatbázisok témái köré szerveződtek.

Az előzetes regisztrációhoz kötött online előadások hasznáról, a webinárium-sorozat tapasztalatairól, az ott szerzett ismeretek használatosságáról következő, nyári lapszámunkban készítünk összefoglalót.

EGÉSZSÉG – SZAKMAISÁG – INNOVÁCIÓ

**MOKSZ Országos Értekezlet, 2024. május 14.,
Egis Tudományos és Technológiai Központ (ETTK), Budapest**

GACSAIYI-TÖLGYESI ÁGNES

elnök, Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége

g.tolgyag@gmail.com

A 2024. május 14-ére kitűzött országos értekezletünk három fogalom köré szerveződött:

- szakmaiság,
- élmény,
- ünnep.

A szakmaiságra az előadók jelentenek garanciát, akik olyan szakkönyvtári, egészségügyi és innovációs tartalmat adnak át nekünk, amelyről eddig valószínűleg nem sokat, vagy talán egyáltalán nem is hallottunk. Ezek az előadások már önmagukban is élményt ígérnek, de a nap folyamán egyéb élményekben is bőven lesz részünk. Az ünneplésre pedig – ahogy már korábban említettük – egyik tagkönyvtárunk, az *Egis Gyógyszergyár Zrt. Műszaki Könyvtára* fennállásának 90. évfordulója ad okot.

Ebből az alkalomból a gyógyszergyár gáláns felajánlásaként országos értekezletünket az *Egis Tudományos és Technológiai Központ (ETTK)* impozáns épületében rendezzük meg, ahol egyben egy „születésnap vendéglátás” részesei is leszünk. Nagyszerű bizonyíték ez arra, hogy az intézmény életében kiemelt státuszt élvez tudományos könyvtára. A gesztus, hogy az Egis helyet ad egy szakkönyvtári eseménynek, olyan elismerés könyvtára felé, amelyet minden MOKSZ-könyvtárunknak kívánunk! Az, hogy a vendéglátást is felvállalja, már csak – stílusosan és akár szó szerint is – hab a tortán, amellyel elsősorban saját könyvtárát, de természetesen a MOKSZ tagkönyvtárainak jelen lévő képviselőit is „megkínálja” 2024. május 14-én.

Az Egis Gyógyszergyár Zrt. – ahogy a hozzá hasonló, nemzetközi kutatásokat és gyártást végző vállalatok – csak kivételes alkalmakkor enged bepillantást az ott folyó, szigorú biztonsági intézkedések mellett végzett munkába. Ilyen kivételes pillanatnak lehetünk részesei mi, orvosi könyvtárosok 2024. május 14-én, amikor egészen közeli, tapasztalati élményekkel gazdagodhatunk a gyógyszergyártás titokzatos világá-

ban. Konferenciánk helyszínét, az ETTK-t éppen azzal a céllal hozták létre 2013-ban, hogy vezetett látogatások során lehetőséget adjanak a betekintésre a gyógyszergyártás kulisszatitkaiba, az érdeklődő szakmabeliek mellett a hozzánk hasonló laikusok számára is. Sőt, most virtuálisan megismerhetjük egy-egy termék fejlesztésének, gyártásának folyamatát, vagy beülhetünk egy targonca volánja mögé. Hasonló – de jóval rövidebb – látogatási lehetőséget talán csak a Modern Gyárak vagy a Múzeumok Éjszakája kínálhat itt. Mi most egy egész napon át VIP vendégek lehetünk – köszönhetően 90 éves fennállását ünneplő MOKSZ-könyvtárunknak, és természetesen fenntartójának, amely maga is nemrég jubilált.

Nekünk, orvosi könyvtárosoknak ismerősen cseng ugyan az *Egis Gyógyszergyár Zrt.* neve, hiszen gyakran találkozhatunk vele napi munkánk során. De vajon hányan tudják közülünk,

- hogy ezt a patinás vállalatot *dr. Wander Gyógyszer- és Tápszergyár Rt.* néven BALLA SÁNDOR gyógyszerész alapította 111 évvel ezelőtt, 1913-ban,
- hogy a társaság 1932-ben – már saját kutatólaboratóriumában – egy gyógynövény, a vérehulló fecskéfű hatóanyagát használva epebetegség kezelésére szolgáló gyógyszert fejlesztett,
- hogy az '50-es évek végén, '60-as évek elején, öt éven át a magyar szépirodalom egyik emblematikus alakja, a leginkább egyperces novelláiról, vagy a *Tóték* és a *Macskajáték* című drámáiról ismert ÖRKÉNY ISTVÁN – végzettségét tekintve

Illusztráció: Egis

gyógyszerész-vegyészmérnök – a vállalat Gyógyszerismertető osztályán dolgozott, s hogy ennek késői hozadékaként az Egis 2023-ban az Art is Business „Vállalati és művészeti projekt” díját érdemelte ki az Örkeny Színházzal közösen rendezett eseménysorozatáért,

- hogy a '70-es években, a vállalat körmendi üzemegységében gyártott csecsemő- és gyermektápszer készítmények melléktermékéből készült a népszerű Roll jégkrém,
- hogy az 1985-ig EGYT, vagyis Egyesült Gyógyszer- és Tápszergyár néven működő vállalat azért változtatta nevét a ma használatos Egis-re, mert az EGYT-ről gyakran Egyiptomra asszociáltak világszerte a kereskedelmi partnerek,
- hogy az új név Pallasz Athéné pajzsára, az aegisre, a védelem jelképe utal,
- hogy az Egis készítményei ma már a világ 100 országában jelen vannak,
- vagy hogy a 2013. esztendő nem csak a centenáriumi évét jelentette a vállalat életében, de ekkor lépett piacra – Európában elsőként – biohasonló készítménnyel, továbbá ekkor nyitották meg az Egis Tudományos és Technológiai Központot, azt az impozáns létesítményt, amelynek 2024. május 14-én a MOKSZ valamennyi tagja is élvezheti vendégszeretétét.

És ez csak néhány felvillantott tény az Egis Gyógyszergyár Zrt. életéből, épp csak érintve gazdag múltját, amelyet nekünk, orvosi könyvtárosoknak érdemes ismernünk.

Februárban közösségi levelezőnkön küldött előzetes tájékoztatónkban ígértük, hogy az *Orvosi Könyvtárak* idei első számában közzétesszük a részletes programot. Íme:

2024. május 14. kedd, 10:00–15:30

9:15–9:50 – Regisztráció

10:00–10:30 – Megnyitó, köszöntők a MOKSZ és az Egis Gyógyszergyár Zrt. részéről

10:30–10:45

ALEXI ANNA (*Egis Műszaki Könyvtár*): Az Egis Gyógyszergyár Zrt. 90 éves Műszaki Könyvtárának története

10:45–11:15

BILICSI ERIKA (*MTA Könyvtár és Információs Központ*): Hogy került a könyvtárakba publikációs platform? A könyvtárak tudományos publikálást

támogató szolgáltatásainak bemutatása az Open Journal Systems példáján.

11:15–12:00

DR. DALOS MARGIT, FEKETE ZSÓFIA PHD (*Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet*): Dallamok, ritmusok a gyógyítás szolgálatában – „real-time experience” élménnyel

12:00–12:40

THURÓCZY BERTALAN (*Egis*): 120 az új 90 (?) – egy huszoneves ráktúlélő orvosbiológiai mérnök „longevity projektje”

12:40–13:20 – Szendvicsebéd / Pezsgős köszöntés

13:20–13:45

JUSZT ANITA (*Egis Tudományos és Technológiai Központ*): Az Egisről három dimenzióban (filmvetítés)

13:45–14:45

MOKSZ közgyűlés: a 2023-as elnöki és EB-beszámoló és a 2024-es tervek, javaslatok, változások megbeszélése, elfogadása

14:45-től

az ETTK kiállítóterének megtekintése, igény esetén látogatás az Egis Műszaki Könyvtárába.

Ez tehát a program tényszerű leírása. A helyszínen megélt, valós idejű élményeket nehéz lenne előre szavakba önteni, azt majd utólag tesszük meg, de abban biztosak vagyunk, hogy ismeretekben, élményekben és meglepetésekben gazdag nap elé nézünk!

Az ünnepeltet – az Egis Műszaki Könyvtárát – pedig mindenképpen úgy illik, hogy együtt köszöntse fel a MOKSZ-közösség!

Szeretettel várjuk hát minden MOKSZ-tagunkat 2024. május 14-én az ETTK-ban megrendezésre kerülő országos értekezletünkre a „mindenki egyért – egy mindenkiért” szellemiségét követve!

Áprilisban is figyeljétek a közösségi levelezőnkre érkező üzeneteket, mert ott tesszük közzé

1. az országos értekezlet hivatalos programját / meghívóját,
2. a 2023. évi elnöki és EB beszámolót,
3. a konszenzusos megoldásra váró feladatokat,

hogy fel tudjatok készülni a döntéshozatalra, amelyhez valamennyi tagunk szavazatára szükség lesz!

Találkozunk 2024. május 14-én az ETTK-ban!

Szakkönyvtári Seregszemle 2024

Beszámoló

VIZVÁRI DÓRA

tag, MOKSZ, Budapest

vizvari.dora@outlook.com

Bevezetés

A szaksajtót, illetve a konferenciaelőadások címeit olvasva a „kortárs” könyvtárügyből a következő megállapításokat és kulcsszavakat tudom felidézni:

- Változtassuk meg tereinket: *makerspace* és *közösségi tér* az olvasóterem helyett, OPAC helyett pedig a discovery az új eszköz.
- A digitalizáció már a bölcsészet-tudományban is új iparágat teremtett, ezáltal adott új fejlődési irányt a könyvtárosok számára is: *digitális bölcsészet és adatkönyvtárosság*.
- A tartalmi feltárás kiegészül a *szemantikus web*, az RDA és FRBR fogalmaival.
- A felsőoktatási könyvtárak szolgáltatásaikra helyezik a hangsúlyt: kiemelt feladattá vált a kutatástámogatás, a publikáció-menedzsment, az MTMT és a repositóriumok kezelése.

A szakkönyvtárak esetében ezen témák a mindennapos kihívásokat jelentik, és ezért bukkannak fel évről évre a Szakkönyvtári Seregszemlén is.

„Az eddigi nagy sikerű rendezvényekhez hasonlóan idén is célunk a szakkönyvtárügy aktuális kérdéseinek megvitatása és az egyes szakkönyvtárak, szakkönyvtártípusok helyzetének, eredményeinek bemutatása. A seregszemle személyes jelenlét formájában kerül megrendezésre, de a virtuális térben is követhetővé tesszük a Webex alkalmazás segítségével.”

Ez a pár mondat szerepelt a KSH Könyvtárának szokásos évi meghívójában. Valóban hagyomány lett a sorozatból, ez már a 9. éve a rendezvénynek. A konferencia még a pandémia idején sem maradt el, hiszen a szervezők már korábban bevezették a virtuális konferencia-látogatást, a járvány idején csak az élő közönség részvétele hiányzott.

**SZAKKÖNYVTÁRI
SEREGSZEMLE 2024**

Szintén hagyomány, hogy a rendezvényt 2024-ben is az MKE Társadalomtudományi Szekciójával közösen rendezték meg.

A szervezők döntenek a tematikáról, és ennek megfelelően kérik fel az előadókat könyvtáruk, illetve szakterületük bemutatására. Az idei prezenterek az innováció és megújítás témakörét járták körül.

1. Megújultak a katalógusok: discovery minde- nek felett. ELTE – VuFind; OGYK – Primo; DEENK – Summons
2. Megújultan vesznek részt a könyvtárak a publikálásban is. Háromkő; A predátorok
3. Több szakkönyvtár tudott végre új épületbe költözni. Miskolci Egyetem könyvtára; Néprajzi Múzeum Könyvtára; a BGE pénzügyi karának könyvtára
4. A változó környezethez a képzés változására is szükség van, mind a könyvtárosképzés, mind a felhasználóképzés terén. ELTE Könyvtári- és Információtudományi Intézet, SZTE Egyetemi Könyvtár

Köszöntők

Tényleg a szakmai kérdésekre helyezi a hangsúlyt a rendezvény, az első négy megszólaló egymást kiegészítve, mégis nagyon röviden köszöntötte a konferencia résztvevőit:

KÁLMÁN RITA (főigazgató, Központi Statisztikai Hivatal Könyvtár), DR. VALKÓ GÁBOR (elnökhelyettes, Központi Statisztikai Hivatal), SZÓLLÁS PÉTER (főosztályvezető, Kulturális és Innovációs Minisztérium)

Könyvtári és Levéltári Főosztály), VILLÁM JUDIT (elnök, Magyar Könyvtárosok Egyesülete Társadalomtudományi Szekciója).

A konferenciára 140-nél is többen regisztráltak, az online közvetítésen egyidőben 80 résztvevő volt bejelentkezve.

A köszöntők között SZÓLLÁS PÉTER foglalta össze röviden a könyvtárosok feladatait: gyűjtés, megőrzés, feldolgozás, szolgáltatás. Minden kornak megvolt a maga erőssége. Az ókorban megőriztek, a barokk korban gyűjtöttek, a modern korszakban pedig a szolgáltatásra helyeződik a hangsúly. Összefoglalható, hogy a könyvtár örök és rugalmas.

Minden könyvtáros innovátor.

I. Felfedezés a digitális világban: az intelligens katalógusok

Szabadulás a múlt fogságából – Digitális átállás az Egyetemi Könyvtárban

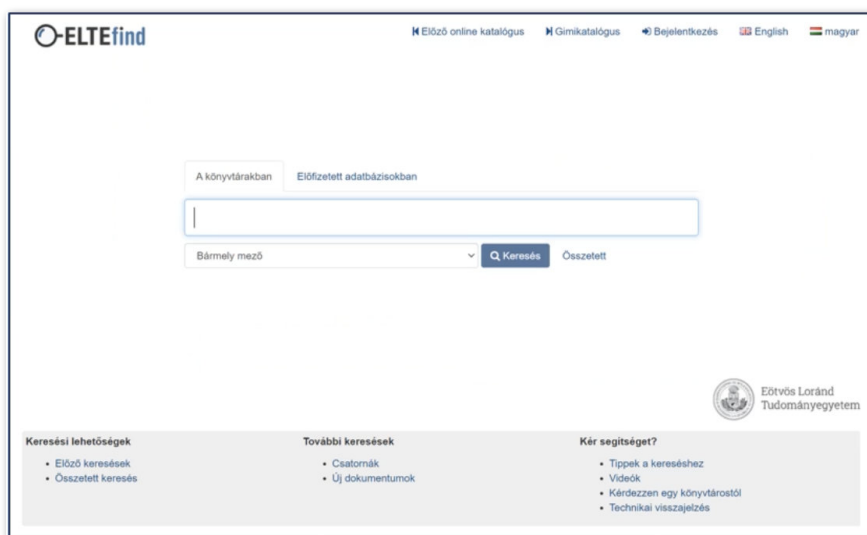
GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ (főigazgató-helyettes, osztályvezető, ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltár)

GARAMVÖLGYI LÁSZLÓ nagyon izgalmas előadó, már több alkalommal volt lehetőségem tőle prezentációt hallgatni. Most egy kicsit hagyományosabb keret adott az előadásának. Az ELTE Könyvtárának nagyon rövid történetével kezdte, rögtön rámutatott a nehézségekre is. Az egyetem kari könyvtárai nem szerveződnek hierarchikus rendszerbe. Minden karnak van saját könyvtára (ÁJK, BTK, BGGYK, IK, GTK, TÓK, TáTK, TTK, PPK), így egymás mellett létezve mégis közösen kell megvalósítani az informatika fejlesztéseket.

Az Egyetemi Könyvtár egyszerre igyekszik központi feladatokat átvállalni és a kari könyvtárak egyéni igényeire is reagálva, fejlesztőként fellépni.

A lendület sok mindent indított útjára, most már arra kell koncentrálni, hogy minden a megfelelő színvonalon működjön.

- Elkészült az ELTE könyvtári webapp, amely lehetővé teszi az ELTE hallgatóinak az online beiratkozást és az applikáción keresztüli könyvtárhasználatot.

Az ELTEfind felhasználói felülete (forrás: <https://opac.elte.hu/>)

- Bevezették az Open Journal Systems rendszert, amellyel az ELTE-s folyóiratok kiadása menedzselhető.
- Számos könyvtárba telepítettek RFID rendszert, így automata kölcsönzők és könyv-visszaadó automaták kerültek kiépítésre. A rendszer segítségével szinte 0-24 órás üzemidővel is működni tudnak. Ennek a funkciónak nem a könyvtárosok kiiktatása a célja, hanem a nyitvatartási idő kitolása.
- Az ELTE integrált könyvtári rendszere, az Aleph. A WebOpac már 10 éves szoftver, ezt egészítették ki a VuFind nyílt forráskódú discovery rendszerrel. A neve *ELTEfind*. Nem csak a könyvtár hagyományos állományában lehet így dokumentumokat keresni, hanem repozitóriumban, előfizetett adatbázisokban is.

Új funkciók az Országgyűlési Könyvtár online katalógusában (Primo)

PARTI ÁDÁM (osztályvezető, Országgyűlési Könyvtár)

Az Országgyűlési Könyvtár is komoly múltú és feladatú könyvtár, itt is elhangzott egy kis történet és bemutatás.

150 éves az OGYK, országos hatáskörű jogi szakkönyvtárról van szó. Elsődleges gyűjtőköre a jogtudomány és a politológia.

Nagyon hasonló a két könyvtár háttere abból a szempontból, hogy mindkét helyen *Aleph* az integrált könyvtári rendszer, azonban más megoldást választottak a discovery szolgáltatás kialakítására. Amíg az ELTE egy nyílt forráskódú szoftvert telepített, addig

az OGYK az ExLibris Primo nevű discovery szoftverét vezette be.

Néhány érdekes adat az OGYK tartalmairól: nagyjából elmondható, hogy minden könyvből és folyóiratból egy példány van. A katalógusban 600 ezer példány-rekord van, ehhez jön hozzá a 500 ezer analitikus rekord. Mindezt kiegészíti 14 ezer szerzői adat (AUTH) és 11 ezer tárgyszó.

A Primo-n keresztül lehetőség van a könyvtári állományon túl a repozitóriumban, és az *ExLibris Central Discovery Index* (CDI) szolgáltatásának a tartalmaiban is keresni. A CDI egy központi adatbázis, amely az ExLibris teljes kínálatát tartalmazza, kb. 5 milliárd rekordot. Teljes szöveggel csak a könyvtár előfizetett tartalmi érhetőek el, azonban a bibliográfiai adatok szintjén a CDI-vel már fellép a túlkínálat problémája, hosszabb lenne végigolvasni egy keresés találati listáját, mint egyetlen cikk teljes szövegét. Az OGYK ezért csak egy szűkebb, a számukra legrelevánsabb közleményeket tartalmazó rész-adatbázisokban való keresést illeszti a discovery-jébe.

UDiscover – az első hazai Summon implementáció tapasztalatai

TAKÁCSNÉ BUBNÓ KATALIN (megbízott osztályvezető,
Debreceni Egyetem, Egyetemi és Nemzeti Könyvtár)

Kaptunk egy összefoglaló katalógustörténeti áttekintést. A katalóguscédulák után megjelentek ugyanezen célok, de már elektronikus megvalósításai, az elektronikus katalógusok. Még nem tudtak többet arról, mint hogy a könyvtári számítógépeken elektronikusan is lehetett keresni.

Ez a funkció bővült ki az OPAC-kal, amely már rak-tári rendelések kiszolgálását, és kölcsönzés hosszabbí-

tását is lehetővé tette, és már nem csak a könyvtár számítógépein lehetett ezeket használni.

A discovery szolgáltatások inkább tartalmi funkció-változást jelentettek: egyszerre több-féle gyűjtemény-kínálatban lehet keresni. Például a katalógus mellett a repozitóriumból, bibliográfiákból, előfizetett folyóirat-adatbázisokból és weboldalak szövegéből is érkezhettek keresési találatok. Mindezt egy „gugli” egyszerűségű keresőfelületen keresztül.

A Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtárban a discovery-vel kapcsolatos feladatok nem az informatikához tartoznak, hanem történeti előzmények miatt a gyarapítási osztályhoz vannak dedikálva.

Több discovery szoftvert is kipróbáltak, ezáltal komoly tapasztalatra tettek szert. Jól megfogalmazott kritériumok alapján választották ki a jelenlegi szoftverüket a Summon-t.

A következő szempontokat állították össze:

- lehetőleg szélesebb körű tartalmi portfólió,
- tudománymetria reprezentálása,
- könyvtárosbarát gyűjteményelemzési eszközök (analitikák, reportok, gyűjteménygyarapítás támogatása),
- ismerje az általuk használt leírási szabványokat,
- legyen alkalmas a hagyományos és az RDA katalógusrekordok kezelésére egyaránt,
- az eszköz adminisztrációja a könyvtár hatásköre legyen,
- támogassa a könyvtár által oktatott bibliográfia-kezelő szoftvereket.

Volt már lehetőségem látni egy weboldal Google Analytics-szel készült elemzéseit. Nem mondható fel-

Az OGYK online katalógusának felülete (forrás: <https://opacplus.ogyk.hu/>)

használóbarát megoldásnak, épp ezért tetszett nagyon a Summon analitikus képessége. Saját grafikonokat, elemzéseket lehet készíteni abból a célból, hogy lásuk, hogy hogyan és mire használják az olvasók a discovery-t. Ez az analitikus funkció így nemcsak statisztikát ad, de egyben döntéstámogató eszköz is.

A DEENK további fejlesztése a LibGuide bevezetése volt. Amerikai könyvtárak esetében láttam ezt az eszközt, még akkor, amikor a weboldal-készítés informatikai feladat volt. A LibGuide segítségével a könyvtárosok webszerkesztési tudás nélkül állítottak össze olyan weboldalakat, amelyekkel online segítettek a könyvtárhasználatban. Szövegek, összefoglalók, folyóiratlisták, példák, GYIK és a wikipedia-szerű tudásátadást és megosztást tették lehetővé.

A DEENK-ben minden tudományterületnek saját szaktájékoztató könyvtárosa van, az ő feladatuk a szakterületük LibGuide oldalának kezelés is. Az ábrán az Orvostudományok szaktájékoztató oldala látható.

Összegzés

A szekció mindhárom előadója a discovery keresőjét mutatta be. Amíg az ELTE egy nyílt forráskódú szoftvert vezetett be (VuFind), addig az OGYK és DEENK egyet-egyet az ExLibris szolgáltatásai közül: a Primot és a Summonst.

II. A könyvtárak szerepe a digitális publikálás és folyóiratok megújításában

Háromkő – az első lépések

SZEIFER CSABA (főszerkesztő – csoportvezető, Csorba Győző Könyvtár)

Már a 2023-as év végén megújult a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros (3K)*. A 3K-t kevésbé kellett bemutatni, de az új főszerkesztő most lehetőséget kapott bemutatkozni személyesen is. Pécsről érkezett, a Csorba Győző Megyei Könyvtárban dolgozik.

2021-ben jelent meg utoljára az a folyóirat, amelynek célközönsége elsősorban a települési könyvtárakban dolgozó könyvtárosok voltak. Ezen nem változtattak, de a külalakon, a stíluson és a megjelenési formátumon nagyon is.

A folyóirat új neve a tördelő grafikusként köszönhető, aki több magazinnál is dolgozó, tapasztalt tördelő, de a könyvtári területre kívülről érkezett, így nem ismerte a 3K-t, viszont rendszeresen 'háromkő' néven hivatkozott a projektre.

Időről időre mindennek illik megújulnia. *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* címmel 1992-ben indult, 2014-ben már 3K címen jelent meg, akkor új formátumot is kapott. Illetve most, 2024-ben ismét: *Háromkő*.

A folyóirat magazin jellegűre váltott. Ez változást jelentett a tördelésben, új grafikai elemeket vezettek be, fotókat, kiemeléseket és színeket kezdtek el használni.

UNIVERSITY OF DEBRECEN
UNIVERSITY AND NATIONAL LIBRARY

University of Debrecen / LibGuides / Orvostudományok / Medical and Health Sciences / Kezdőlap / Home

Orvostudományok / Medical and Health Sciences: Kezdőlap / Home

Search this Guide Search

Kezdőlap / Home Könyvek / Books Folyóiratok / Journals Adatbázisok / Databases DE szakdolgozatok, disszertációk / UD theses, dissertations

DE publikációk / UD publications Egyéb hasznos források / Other useful resources

Ezen az oldalon minden fontos információt összegyűjtöttünk Önnek az orvos- és élettudományok területéről.

Az egyes fűlekre kattintva külön böngészheti a tudományterülettel kapcsolatos:

- elektronikus és nyomtatott könyveket, folyóiratokat,
- a legfontosabb adatbázisokat,
- a Debreceni Egyetemen születő dolgozatokat, publikációkat, valamint
- tájékozódhat a használatuk feltételeiről, a kapcsolódó szolgáltatásainkról.

On this page you will find all important information in the medical and health sciences field.

Click on each tab to browse:

- electronic and printed books, and e-journals,
- related databases,
- theses and publications at the University of Debrecen,
- information on how to use our services.

A szakterületi könyvtárosa / Your subject librarian

Törő Csabáné Edina

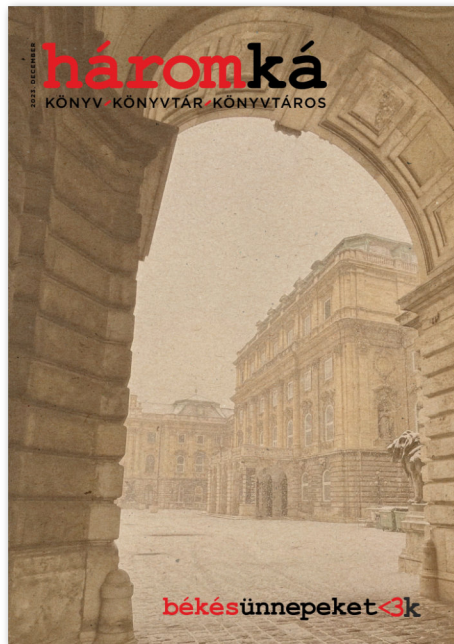
Email Me

Contact:
Élettudományi Könyvtár I. em. 1.007
+36 52 512 900 / 61930

Subjects:
Orvostudományok / Medicine

A DEENK Orvostudományok szaktájékoztató oldala (forrás: <https://lib-unideb.libguides.com/orvostudomanyok>)

Két címlap az újraindított Háromká című folyóiratból
(forrás: <https://journals.oszk.hu/háromka/issue/archive>)

Nemcsak küllemben, de formailag is megújult a folyóirat. Már nem nyomtatásban jelenik meg, nem kell rá előfizetni. Elérhető az EPA-ban, és a BME Országos Műszaki Információs Központja és Könyvtára által nyújtott OJS rendszerben is.

https://epa.oszk.hu/05000/05033/00001/pdf/EPA05033_háromka_2023_12.pdf

Hol publikáljon a kutató?

HOLL ANDRÁS (informatikai főigazgató-helyettes,
MTA Könyvtár és Információs Központ)

HOLL ANDRÁS prezentációi mindig nagyon egyszerűek, a tartalmuk viszont már nem találatik annyira könnyűnek. Mindig tartalmazznak összefoglaló szöveget, így azokat az előadónak már nem kell elmondania. Akár ide is másolhatnám ezeket, azonban az már

Az MTMT kifogásolható folyóiratok listája

[Helpdesk](#)
[GYIK](#)
[Dokumentumok](#)
[Folyóiratok](#)
[Részvevő intézmények](#)
[Testületek](#)
[Rólunk](#)

Magyar Tudományos Művek Tára

nemzeti tudományos bibliográfia

Nyilvános kereső felület

Szabadon elérhető

Az MTMT-ben tárolt publikációk keresése cím, szerző, téma szerinti szűréssel, továbbá listázási és nyomtatási lehetőségekkel

Support portál

Részben nyilvános

Frascati kereső, szerzői és intézményi statisztikák, adatszolgáltatások, ellenőrző eszközök, egyedi riportok

Belépés az adatbázisba

Regisztrált felhasználóknak

Publikációk adatainak rögzítése, szerzői és intézményi adatok szerkesztése, listák, táblázatok, riportok készítése, [regisztráció](#)

Kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok listája 2024

Az alább felsorolt folyóiratokban 2024-ben megjelenő cikkek az MTA által felügyelt minősítő eljárásokban, pályázatokban nem számolhatók el tudományos közleményként, s így az ezekre kapott idézetek se vehetők számításba. Ez a lista az un. [Norvég lista](#) nullás értékelésű, nem hazai folyóiratait tartalmazza. A lista 2024 január-februárban, a közzétett 2024-es végleges értékelések alapján frissítésre kerül.

[Az MTMT-ben Norvég listásnak megjelölt folyóiratok részletes listájának letöltése.](#)

Az MTMT Osztályhoz érkező egyéni, kutatói bejelentéseket állásfoglalásra továbbítja a tudományos osztály titkára számára, aki gondoskodik annak az osztályelnökhöz való eljuttatásáról. A tudományos osztály előterjesztése alapján az MTMT Osztály könyvtárszakmai megfontolások szerint az adott folyóiratot leveheti a "Kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok" 2024. évi listájáról.

A folyamat felgyorsítása érdekében kérjük megadni a reklamált folyóirat MTMT linkjét (pl. <https://www.mtmt.hu/folyoirat/10009757>), és a kifogásolt kritériummal kapcsolatos aktuális információk elérési helyét (internetes link pl. <https://www.rehj.cl/index.php/rehj/about/editorialTeam>).

Az aktuálisan érvényes lista:

A listában a folyóirat nevére kattintva megjeleníthető a folyóirat értékelését részletező oldal. (A lista nem tartalmazza az időközben eltávolított folyóiratokat.)

#	Folyóirat címe / nemzetközi címe (a Norvég lista szerint)	MTMT ID
1	# ISOJ Journal	20127651

2024. 21. ÉVFOLYAM 1. SZÁM

15

túl terjedelmes lenne. Elég a diákon szereplő kulcsszó is: *Predátor*

Az előadó összefoglalta, hogy milyen szempontokat kell figyelembe venni egy-egy folyóirat értékelésénél. Impakt faktor, Scimago Journal Rank. De itt nem állhatunk meg. A következő elvárásaink lehetnek egy folyóirattal szemben

- megfelelő minőségbiztosítási folyamattal rendelkezzen, és a kutató számára sok értékes cikket közöljön,
- mérőszámok kérdése: IF, cikkszám, kumulatív IF, Q1-es vagy Q2-es cikkek száma.

A mérőszámok nagy hangsúlyával és a publikációs kényszer hatására megjelentek a parazita folyóiratok. A szakzsargonban az angol kifejezés rögzült inkább: predátor.

Ezen a néven hívjuk a csaló folyóiratokat. Azonban ez a „csalás” széles spektrumon mozog, a predátorságnak vannak árnyalatai. Vannak a valóban csak a kutató pénzére utazó, semmilyen szolgáltatást nem nyújtó folyóiratok, és vannak azok, amelyek nem akarnak csalni, csak nem tudnak megfelelni minden minőségi kívánalomnak: nincs megfelelő szintű szerkesztés, lektorálás, szakmai előszelekción.

Az *Interacademic Partnership* független munkacsoport vezetésével készített jelentésében olvasható egy összefoglaló a predátor folyóiratok gyakorlatairól, elterjedtségükről, megjelenésük okairól, továbbá a lehetséges megoldásokra is igyekeznek ajánlásokat tenni.

<https://www.interacademies.org/project/predatory-publishing>

Az előadó javasolja, hogy ne csak a listákat nézzük, sokkal fontosabb, hogy mérlegeljen a kutató. Fő szempont lehet, hogy olyan folyóiratokban publikáljunk, amelyeket olvasunk (vagy amelyiket a témavezetőnk olvas).

Az MTA is készített egy listát, amellyel a predátor folyóiratok kiszűréséhez próbálnak segítséget adni. Az ún. norvég listán a 0-s, azaz publikálásra nem javasolt folyóiratokat nézték át „magyar” szemmel. Kivették a magyar folyóiratokat, nem szerepelnek az MTA listáján az évkönyvek és a sorozatok sem.

A listát évente, az év elején kívánják megjelentetni, az adott évre szólóan tesznek javaslatokat, hogy mely folyóiratokban ne publikáljon a kutató. Az aktuális lista frissességi dátuma 2024. február 1., elérhető az MTMT oldalán.

Újabb folyóiratok nem kerülnek rá, de mérlegelés után lekerülhet onnan folyóirat. A listán szereplő folyóiratokban megjelentetett közleményeket nem fog-

ják tudományos közleményként elszámolni az MTMT-ben.

A szekció végén volt lehetőség kérdéseket feltenni az előadóknak. Volt kérdés a predátorokról, a *LibGuide*-ről, a discovery-kben való saját tárgyszavas keresés beépítési lehetőségéről is.

Az ebédszünet után a délutáni szekció kezdődött.

III. Innováció rendezett környezetben: a könyvtárak átalakuló terei

2017 év végén megjelent egy rendelet, amelyben szerepeltek azok a döntések, amely alapján akkor több könyvtár épület-fejlesztési projektje is támogatást kapott. Ezek közül most két könyvtár sikeres megújulását is végigkövethettük.

A könyvtári tudományos adatforrástár mint az egyetemi mesterséges intelligencia működésének alapja – kutatásaim a Miskolci Egyetem Adatelemző beruházása kapcsán (2017–2024)

SZENDI ATTILA (főigazgató, Miskolci Egyetem Könyvtár, Levéltár, Múzeum)

A könyvtárvezető előadása inkább a könyvtárak megváltozott információs környezetéről szólt. Az épületről viszont tudott mutatni látványterveket. A végleges átadás a jövő hónapra várható (2024. tavasz)

150 éves múlt és megújulás. A Néprajzi Múzeum Könyvtára

SZÖLLŐSY GABRIELLA (főosztályvezető, Néprajzi Múzeum Könyvtár)

Erről a megújulásról már bizonyára mindenki hallott. Új épületet kapott a Néprajzi Múzeum. Ugyanoda a könyvtárnak is lehetősége lett új, modern helyre költözni. 2023-ban már olyan állapotban volt az épület, hogy a Múzeum már működött, a könyvtár is beköltözött, de még üres polcokkal teli könyvtár-részben tartottak rendezvényt a restaurálásról, azon volt lehetőségem részt venni. Azóta már belakta a könyvtár a tereket.

Az előadásban Szöllősy Gabriella is kitért a könyvtár történetére. A századelőre nyúlik vissza az alapítás, azonban eleinte csak a múzeum munkáját, az ott dolgozó szakembereket segítette. 2012 óta azonban már nyilvános könyvtárként működik.

A könyvtárat használják etnográfusok, etnológusok, antropológusok, kutatók és a szakterület hallgatói. Az új épületbe való költözéssel egy új olvasói típus is

A Néprajzi Múzeum könyvtára (fotó: Brátán Vera)

megjelent. Hallgatók, akik csak a csöndes, világos és tágas tanuló környezetet keresték és találták a Néprajzi Múzeum könyvtárában.

A könyvtár speciális jellegéből adódóan nagyobb hangsúlyt kap a szolgáltatások között a fenntartó, azaz a múzeum munkájának a kiszolgálása: ISBN, ISSN, DOI, kötelepéldány-ügyeket intéznek, részt vesznek az intézmény kiadványainak fordításában, korrektúrázásában, továbbá MTMT admin feladatokat látnak el.

Valóságos álom – Világszínvonalú könyvtár a BGE-n

KOROM SZILVIA ANETT (egyetemi könyvtárvezető, Budapesti Gazdasági Egyetem, Egyetemi Könyvtár)

Az előadó bemutatta a könyvtára és az egyetem rövid történetét. Felvázolta a múltat és megmutatta a jelent is. Ami az előadás címéből is kiderülhet, hogy megvalósult álom lett.

A könyvtár igazán mostoha körülmények között létezett. Az olvasóterme a kollégium egy nagyobb földszinti területe volt. A háromezer fős intézmény könyvtárában összesen 44 hallgató tudott leülni.

A könyvtár egy teljesen új épületet kapott, a kicsiny olvasóterem helyett most már 3 emelet áll a rendelkezésükre. A földszinti fogadótérrel túl az első emeleten szabadpolcos nagy és világos olvasóterem, illetve egy második emelet, amelyben előadásokat, rendezvényeket is lehet tartani, a tér átalakítható, és még a kutatószobáknak is jutott hely. Az alagsorban pedig modern tömörraktár került kialakításra. Az egykori

könyvtárban most egy kis konditerem várja a hallgatókat.

Nemcsak az épület újult meg, de modern könyvtártechnológiát is ki tudtak építeni: automata kamerás látogatószámláló, RFID technika és érzékelők, automata kölcsönző és visszavételi állomás, illetve még egy locker könyvszekrényt is kaptak az olvasók kiszolgálására.

Az épület fenntartható, SMART, akadálymentes, multifunkcionális, közösségi funkciókkal is rendelkezik.

IV. Innovatív képzési programok és stratégiák

Könyvtárosképzés – oktatás, kutatás, innováció

DR. NÉMETH KATALIN (egyetemi adjunktus, oktatási intézetigazgató-helyettes, ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet)

Az előadónak nem kellett kimondania, de már a megelőző előadásokból kiderült, hogy milyen új kihívásokkal találkozhatnak a könyvtárosok. Ezen változásoknak a képzésben is meg kell jelenniük. Előadásának hangulata nem volt negatív, azonban az összefoglalót írva nem látszik túl biztatónak a helyzet.

A BA képzésen még marad a megnevezés: informatikus könyvtáros. Az MA képzésen azonban már sikerült megváltoztatni a képzés nevét (2022): *könyvtár és információtudomány*.

A kurrikulumok és képzési tervek átalakítása alapvetően lassú folyamat. A technológia és információtudomány viszont gyorsan változik.

Nem könnyíti meg a helyzetüket az intézetvezetőtől, PROF. DR. KISZL PÉTERTŐL már sokszor hallott probléma, kevés a hallgató. A 2024-es tanévre első felvételi helyként megjelölt MA-s diákokból alig sikerül megtölteni egy harminc fős osztályt.

Ezen valamennyit segített az a változás, hogy 2024-től lejjebb kerültek a bemeneti elvárások: elég a középszintű érettségi, eltörölték a nyelvvizsga kötelezettséget.

Továbbra is hiányzik azonban képzésből a kétszakos diploma, amely különösen a szakkönyvtárak szakember-utánpótlásában jelent problémát. Csak a könyvtárostánároknál maradt meg kötelezően a kétszakosság.

Komoly kihívást jelenthet a tanterv összeállításában, hogy az MA-s képzésen egyszerre vannak jelen a már főiskolai diplomával és szakmai tapasztalattal rendelkező felnőttek, az érettségi után érkező fiatalok és a más szakokról áthallgató diákok.

Az MA-n egészen színes választható kurzuskínálat van, de azt hiszem, ezt mind el kellene végeznie ma egy könyvtárban dolgozó szakembernek: Gazdasági ismeretek, Minőségmenedzsment, Online közösségfejlesztés, E-learning, Használóképzés, Könyvtárápítéssel, Digitális bölcsészet, Információvizualizálás, Digitális gyűjtemények, Korszerű információmenedzsment- és marketing módszerek, Forrásszerzési, pályázatkészítési műhelymunka, Projektmunka.

A jövőben pedig ilyen területeken szeretnék fejleszteni az MA képzést: Mesterséges intelligencia, robotika; Adatmenedzsment; Digitális képalkotás, tartalomfejlesztés; Konfliktuskezelés; Kultúragazdaságtan; Okoskönyvtár; Pénzügyi kultúra; Szervezetfejlesztés; Tudományos publikálás; Üzleti innováció, vállalkozásfejlesztés.

Mindehhez csak sok sikert lehet kívánni.

Könyvtárhasználat-oktatás a Szegedi Tudományegyetemen: e-learning tantárgy egyetemi hallgatók számára

VÁRNAI-VÍGH ADRIENN E. (oktatási koordinátor, főkönyvtáros, SZTE Klebelsberg Könyvtár)

A könyvtárosképzésnél sokkal jobb helyzetben lévőnek tűnik Szegeden a felhasználóképzés. Ez derült ki az utolsó előadásból.

Már az 1970-es évek óta végeznek felhasználóképzést az egyetemi könyvtárban. Természetesen eleinte nyomtatott anyagokból, könyvekből és kiadványokból tartottak képzést a könyvtárosok. A szegedi egyetemi könyvtár 2004-ben költözött új épületbe. Itt már lehe-

tőség adódott a nagyelődoban 200-300 diáknak egyszerre tartani könyvtárismereti előadásokat. A könyvtárhasználat kreditként felvehető kurzus.

Mivel a kurzus formája az előadás volt, ezért az előadás-látogatási kedv megcsappant, a diákok nem jártak be, a helyszín átkerült egy kisebb terembe, így viszont már kevesebb diák vehette fel a kurzust. Ezen sokat változtatott a pandémia. Minden rosszban van valami jó.

A könyvtár kollégái elkészítettek egy online távoktatási tananyagot. Ez már valóban e-tananyaggá fejlődött, online teljesíthető kurzusként vehetik fel a diákok. Ezzel a módszerrel egyszerre akár 500 diák is felveheti a tantárgyat.

Learnpress (Wordpress plugin) szoftverrel készítettek el a tananyagokat, a *Neptun* rendszerben lehet felvenni a kurzust, a *Coospace* szoftver segítségével történik a vizsga, ugyanis vizsgakötelezettség van. A számok azt mutatják, hogy ez nem rettent el a diákokat.

A tantárgy mai címe: Bevezetés a korszerű könyvtárhasználatba. 2023 óta kötelező minden szegedi diák számára a könyvtári beiratkozás.

Jövőbeli terveik szerint új képzést indítanak angol nyelven, kutatástámogatás témában pedig külön kurzust szeretnének indítani a PhD-s hallgatók számára.

És hogy mi minden tanítanak:

- széleskörű forrás- és szolgáltatásismeretet,
- offline és online könyvtári szolgáltatások hatékony használatát,
- digitális és online források kezelését,
- szakirodalmazáshoz szükséges keresőrendszereket,
- a kutatómódszertani segítség formáit,
- a tudományos írás módszertanát.

A szekció végén ismét volt lehetőség kérdezni az előadóktól. Az ELTE-sek rögtön meg is kérdezték, hogy a szegediek hogyan érték el, hogy esszintézmeny-szinten vehető fel a kreditet adó kurzus. Szegeden erre nem volt módszerük, ez eleve adott helyzet volt. Szintén ide irányuló kérdés volt, hogy szabadon elérhető-e a tananyag. A válasz: igen.

https://edu.ek.szte.hu/courses/konyvtar_es_informatikai_alapismeretek/

Igazán érdekes előadásokat nyújtó konferencia volt, remélhetőleg ez az összefoglalóból is kiderült. A Seregszemlén elhangzott prezentációk és videók elérhetők a KSH könyvtárának weboldalán:

<https://www.kshkonyvtar.hu/article/72/1195/szakkoenyvtari-seregszemle-2024>

Folyóirat-publikálás könyvtáros szemmel: a szerkesztőségi munka támogatása

BILICSI ERIKA

MTA Könyvtár és Információs Központ Szakinformatikai Osztály, Budapest,
bilicsi.erika@konyvtar.mta.hu

Összefoglaló

A folyóirat-szerkesztőségek legfőbb célja természetesen ma is a „legjobb” tanulmányok publikálása. Azonban manapság ennél összetettebb a szerkesztőségi munka: már nem csak a színvonalas cikkek kiválasztását kell biztosítani, hanem azok technikai menedzselésére is figyelmet kell fordítani. A szerzők publikálási szokásaira nagy hatással vannak a különböző tudományértékelési eljárások, melyek gyakorta tartalmaznak a közleményt megjelentető folyóiratra vonatkozó elvárásokat. Ezért a szerkesztőségek igyekeznek az aktuális trendeknek megfelelni, hogy minél több szerző válassza az ő kiadványukat tudományos eredményeinek közzétételére. Az alábbiakban rövid áttekintést adunk arról, hogy hogyan segíthetik a könyvtárosok a szerkesztőségek munkáját.

Kulcsszavak: tudományos publikálás, kutatásértékelés, egyedi azonosítók, indexelés, archiválás

Az MTA Könyvtár és Információs Központ 2014 óta nyújt a szerkesztőségi munkát támogató szolgáltatásokat. Az elmúlt csaknem 10 évben gyakran fordultak hozzánk a szerkesztőségek olyan kérésekkel, hogy segítsünk, hogy bekerüljön a folyóirat a *Web of Science*-be (hogy később impakt faktort szerezhessen), a *Scopus*-ba (hogy később SJR értékkel rendelkezessen), a *Directory of Open Access Journals*-ba (DOAJ), vagy adjunk tájékoztatást, hogy hogyan kerülhetnek fel az MTA tudományos osztályainak folyóirat-listáira. Így tanulmányoztuk a szóban forgó indexelő adatbázisok és regiszterek felvételi követelményeit, valamint a különböző tudományértékelési eljárások tájékoztatóit. Azt tapasztaltuk, hogy nagyon sok kutatástámogató építi értékelő eljárását a kereskedelmi adatbázisokból kinyerhető adatokra. Ennek következtében pedig elterjedt az a közvélekedés, hogy a színvonalas publikációk olyan kiadványokban jelennek meg, amiket az ilyen adatbázisok indexelnek. De valóban „jobbak-e”

Abstract

Journal publication from a librarian's point of view: support for editorial work

The main goal of journal editors is still to publish the "best" papers. But nowadays editorial work is more complex: it is not enough to select the high-quality articles, but required to pay attention to their technical management. Authors' publishing habits are greatly influenced by various scientific evaluation procedures, which often include expectations for the journal that publishes the publication. Therefore, the editors try to comply with the current trends, so that the authors choose their journal to publish their results. This paper gives a brief overview of how librarians can help the editorial workflow.

Keywords: scientific publication, research evaluation, permanent identifiers, indexing, archiving

az ilyen folyóiratok? Véleményünk szerint nem feltétlenül: a felvételi követelmények tanulmányozása során megállapítottuk, hogy alapvetően formai kritériumok alapján történik a válogatás [1], a vizsgált szempontok csak kis mértékben jellemzik a kiadványok szakmai tartalmát. Az ilyen szolgáltatások számára az is fontos szempont, hogy jól illeszkedjenek az összeválogatott kiadványok a szolgáltatásba, azaz pl. számítógéppel feldolgozhatóak legyenek, rendelkezésre álljanak azok az adatok, amik a bibliográfiai adatbázisra épülő elemzésekhez szükségesek, rendszeresen megjelenjenek stb. Tehát világossá vált, hogy könyvtárként két módon segíthetjük a hazai folyóirat-kiadást:

1. Adatokat kell biztosítani a kutatásértékelés számára, hogy ne csak azok a publikációk vegyenek részt az értékelési eljárásokban, amik-

hez a nemzetközi indexelő adatbázisokból rendelkezésre állnak adatok és

2. meg kell teremteni annak a feltételeit, hogy ezek az adatok előállíthatóak legyenek. Ehhez pedig adatbázisra van szükség, aminek fenntartásához pedig a kiadványok számítógépes feldolgozása a kulcs.

Mivel azt tapasztaltuk, hogy nagyon sok szerkesztőségben sem az informatikai feltételek, sem a humán erőforrás (sem létszám, sem szakértelem tekintetében), sem a finanszírozás nem áll rendelkezésre, elkezdünk olyan szolgáltatásokat nyújtani az MTA Könyvtár és Információs Központban, mely ezeknek a technikai elvárásoknak teszi megfelelővé a folyóiratokat. Publikációs platform (*Open Journal Systems* – OJS) használatának lehetőségét, DOI azonosító regisztrációt, MTMT indexelést és a REAL repozitóriumban hosszú távú megőrzést biztosítunk tudományos, nyílt hozzáféréssel, nonprofit kiadónál megjelenő folyóiratok számára. Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy az egyes szolgáltatások milyen célok megvalósítását alapozzák meg.

1. Publikációs szoftver használata

A tudományos publikációk olvasottság-növelésének leghatékonyabb módja, a nyílt hozzáférésű (open access) publikálás. Sajnos ma már a mindennapok során nyílt hozzáféréssel csak az ingyenes olvashatóságot szokás érteni. De ha megnézzük az open access mozgalmat megalapozó és támogató dokumentumokat [2], láthatjuk, hogy a nyílt hozzáférés jelentése sokkal mélyebb, hozzá tartozik a felhasználási feltételek rögzítése, a számítógépes adatfeldolgozás lehetőségének biztosítása is. Hiszen a manapság megjelenő hatalmas mennyiségű publikáció közül nem könnyű megtalálni az érdeklődésünknek megfelelő, a kutatásunkhoz felhasználhatót. Ezért gondoskodni kell arról, hogy a cikkek adatait fellelhetővé tegyük közös kereső-szolgáltatásokban és bibliográfiai adatbázisokban, hiszen ezek az eszközök teszik lehetővé az olvasók számára a szakirodalomban való tájékozódást [3]. Az indexelő rendszerek ma már a szoftverek közti automatizált adatcserére építik működésüket, azaz a bekerülés egyik feltétele, hogy a folyóiratok olyan szoftverben jelenjenek meg, mely alkalmas a számítógépes feldolgozásra.

A publikációs platformok weboldalt, munkafolyamat-menedzsment eszközt és adatbázist biztosítanak a folyóiratok számára. A szoftver háttér-adatbázisában nem csak a folyóiratcikkeket leíró bibliográfiai adatok tároltak (mint pl. szerző, cím, oldalszám), hanem a tartalomra vonatkozóak (pl. absztrakt, kulcs-

szavak, tudományterület, műfaji besorolás), a felhasználásra vonatkozóak (mint a licenz információk, pl. Creative Commons), az automatikus adatcserét és -feldolgozást segítő egyedi azonosítók (pl. DOI, ORCID, ROR), sőt az irodalomjegyzék is. Az ilyen szoftverek szabványos protokollokat alkalmaznak az adatcseréhez – azaz könnyű köztük a kapcsolat létrehozása és fenntartása –, emellett mind adatok küldésére, mind adatok fogadására képesek. Ha egy szerkesztőség kihasználja egy ilyen platform minden lehetőségét és alkalmaz egyedi azonosítókat, licence információkat, akkor lehetségessé válik, hogy a cikkek rekordjai manuális adatrögzítés nélkül jöjjenek létre például a Magyar Tudományos Művek Tárában (MTMT). Ugyanis a leíró metaadatok mellett olyan adatokat is kaphatna az MTMT, ami alapján meghatározható a megfelelő típus, besorolás és jelleg, hozzá lehet kapcsolni a cikket a szerzők MTMT-profiljához, be lehet állítani az intézményi affiliációt is, valamint a felhasználási információknak megfelelően el lehet küldeni a cikket repozitóriumba archiválásra is. Továbbá egy ilyen platform képes más adatbázisokból idézettségi adatokat fogadni és megjeleníteni az egyes cikkek weblapján.

Az MTA KIK az *Open Journal Systems* (OJS) publikációs platformot [4] választotta, mivel ez egy nyílt forráskódú szoftver és kislétszámú szerkesztőségek számára megfelelő munkafolyamat-menedzsmentet is biztosít. Azaz a rendszerben lehetőség van a cikkek kezelésének teljes folyamatát – a beküldéstől kezdve, lektoráláson át egészen a publikálásig – menedzselni, de használható a rendszer kizárólag publikálásra is (ebben az esetben a cikkek beküldése és a szerkesztési munka a szoftveren kívül folyik).

2. Egyedi azonosítók alkalmazása

A különböző adatbázisok közti adatcsere pontosságának záloga az egyedi azonosítók alkalmazása. Az MTA KIK a DOI azonosító [5] használatában nyújt segítséget a szerkesztőségek számára, de tájékoztatást tud adni a szerzői ORCID azonosító [6] bevezetéséhez is.

A DOI (digital object identifier) egy egyedi, permanens digitálisobjektum-azonosító, mely biztosítja a tudományos közlemények mindenkori megtalálását a weben. Az irodalomjegyzékekben kattintható linkként való használata jelentősen növeli a láthatóságot. Mivel egyedi azonosító, nagyon egyszerűvé teszi a hivatkozások összegyűjtését számítógépes módszerekkel. Működésének feltétele, hogy a cikkek bibliográfiai adatai hibátlanul kerüljenek be a központi DOI adatbázisba és folyamatosan karbantartott legyen az azonosítóhoz kapcsolt URL is (költözés esetén ezt módosítani kell). Emellett gondoskodni kell egy a ki-

advány honlapjától független, hosszú távú megőrzésre létrehozott tárhelyen – rendszerint repozitóriumban – a cikkek egy tartalék példányának elhelyezéséről, ahová a DOI-kat át lehet irányítani, ha a folyóirat eredeti weboldala megszűnik.

2.1) A DOI regisztráció munkafolyamata

A cikkek DOI azonosítóval való ellátásához csatlakozni kell valamelyik DOI ügynökséghez. Az MTA KIK a CrossRef DOI ügynökség tagja, mivel ez az ügynökség nyújt a tudományos kiadványok számára optimalizált szolgáltatásokat. Két technikai feltétele van annak, hogy szolgáltatások legyenek építhetők a DOI használatára: a cikkek DOI azonosítójának és az irodalomjegyzékben szereplő források DOI azonosítóinak linkként való feltüntetése a cikkek weboldalán, ill. a PDF példányokban is.

Javasoljuk, hogy a szerkesztőségek szerepeltessék a szerzői útmutatóban, hogy a hivatkozott források DOI-jának – ha van – szerepelnie kell a kéziratban. A szerkesztés során ellenőrizni kell ennek teljesülését és szükség esetén pótolni kell a kimaradt azonosítókat[7]. Ugyanis amennyiben ezek feltüntetésre kerülnek, a DOI regisztráció során az irodalomjegyzékben szereplő DOI-k is beküldhetők a CrossRef adatbázisába. Ennek segítségével pedig az adatbázisból lekérdezhető egy adott közlemény idézeteinek listája, de ez csak annyira lesz pontos, amennyire a feldolgozás az.

3.) MTMT indexelés

A publikációs szoftver alkalmazása, a DOI azonosító használata és a repozitóriumi archiválás garantálja, hogy a folyóiratcikkek adatai megtalálhatóvá váljanak olyan indexelő adatbázisokban, amik pusztán az egymás közti adatcserén alapulnak, azaz a bekerülést nem előzi meg semmiféle minősítési procedúra. Ilyen például a *Dimensions*[8], a *CORE*[9] vagy a *BASE*[10]. A hazai adatbázisok tekintetében informatikai értelemben lehetséges lenne a kapcsolat kialakítása az *EPA*-val vagy a *MATARKA*-val. Ezek a publikálást támogató technológiák természetesen képesek kommunikálni a *DOAJ*, a *Scopus* vagy a *Web of Science* adatbázisával is, de ez csak az értékelő eljárás sikeres teljesítése után alakítható ki.

A könyvtáraknak számos okból érdemes támogatniuk a kiadványok indexelését[11] az MTMT-ben, csak az egyik ilyen ok, hogy meg kell teremteni a kutatás-értékelés számára szükséges adatok előállításának feltételeit[12] :

- a szerkesztőségekben rendelkezésre áll minden szükséges információ a megjelent cikkek hiteles feldolgozásához,

- a szerkesztőségi MTMT adatbevitel minden megjelent cikk bekerülését jelenti, nem csak a magyar szerzők publikációinak feldolgozását. A teljes feldolgozottság pedig lehetővé teszi a hazai folyóiratok elemzését, hazai értékelés létrehozását, az MTMT tájékoztatási eszközként való használatát,
- az MTMT-ből kezdeményezhető a repozitóriumi archiválás, ezáltal pedig olyan repertórium épül a folyóiratoknak, mely tartalmazza a cikkek nyílt hozzáférésű, teljes szövegére mutató linket is,
- az OJS és az egyedi azonosítók segítségével importálhatók a cikkek adatai az MTMT-be (azaz kiváltható a manuális adatfeldolgozás és így a szerzők és intézményi adminisztrátorok adatfelviteli terhei is csökkennek),
- a számítógépes adatfeldolgozás során bekerülhetnek az MTMT-be a cikkek irodalomjegyzékei is – hiszen a DOI regisztráció során feldolgozásra kerülhetnek –, így lehetővé válik az idézetek azonosítása,
- az 1994. évi XL. törvény a Magyar Tudományos Akadémiáról értelmében minden költségvetési támogatással született tudományos művet nyilván kell tartani az MTMT-ben,
- számos pályázati követelmény írja elő a támogatott kiadványokban megjelent cikkek adatainak feldolgozását az MTMT-ben.

4.) Archiválás

Egyre több folyóirat jelenik meg kizárólag elektronikusan, melyeknek nyomtatott példányai már nem kerülnek be a könyvtárak gyűjteményeibe. Ezeknek az online tartalmaknak a hosszú távú megőrzéséről[13] megfelelő keretek között gondoskodni kell, különben egy-egy folyóirat költöztetésekor az archívum egy része elérhetetlenné válhat, de a kiadvány megszűnéskor a szerver lekapcsolásával a teljes dokumentum-állomány válhat hozzáférhetetlenné. Az MTA KIK mint memóriaintézmény, már 200 éve gyűjt, katalogizál és tesz hozzáférhetővé az olvasók számára tudományos szakirodalmat. A REAL repozitóriumban[14] ugyanezt a tevékenységet folytatja a könyvtár 15 éve, mely egy olyan digitális tárhely, ahol a könyvtár raktárához hasonlóan meghatározott elvek szerint épül és fenntartása hosszú távra tervezett. A feldolgozást érdemes az MTMT-ből kezdeményezni, hiszen ezáltal olyan repertórium[15] épül a folyóiratoknak, mely tartalmazza a cikkek nyílt hozzáférésű teljes szövegére mutató linkeket is.

Összefoglalás

Az elektronikus publikálás új kihívások elé állította a kiadókat és mivel sok tudományos kiadvány kutatóintézetek, egyetemek kiadásában jelenik meg, a könyvtárakat is [16]. Egyáltalán nem hagyományos könyvtárosi feladat a szerkesztési munkafolyamat és a publikálás támogatása, de ma már nélkülözhetetlen ahhoz, hogy a könyvtárak továbbra is el tudják látni hagyományos feladataikat: a szakirodalom gyűjtését, feltárását, szolgáltatását és megőrzését.

Jegyzetek

- [1] Id. például Web of Science Journal Evaluation Process and Selection Criteria. [letöltés dátuma: 2024. február 2.] URL: <https://clarivate.com/products/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-workflow-solutions/webofscience-platform/web-of-science-core-collection/editorial-selection-process/editorial-selection-process/>
- Scopus Content Policy and Selection. [letöltés dátuma: 2024. február 2.] URL: <https://www.elsevier.com/products/scopus/content/content-policy-and-selection>
- [2] Id. például Budapest Open Access Initiative (BOAI). [letöltés dátuma: 2024. február 2.] URL: <https://www.budapestopenaccessinitiative.org/>
- Bethesda Statement on Open Access Publishing. [letöltés dátuma: 2024. február 2.] URL: https://dash.harvard.edu/bitstream/handle/1/4725199/Suber_bethesda.htm?sequence=3&isAllowed=y
- Berlin Declaration. [letöltés dátuma: 2024. február 2.] URL: <https://openaccess.mpg.de/Berlin-Declaration>
- Plan S. [letöltés dátuma: 2024. február 2.] URL: https://www.coalition-s.org/plan_s_principles/
- [3] Holl, András (2022) A hazai tudományos eredmények láthatóvá tétele, kiaknázása és megőrzése modern eszközökkel. Magyar Tudomány, 183. pp. 69-78. ISSN 0025-0325 [letöltés dátuma: 2024. február 2.] URL: <https://doi.org/10.1556/2065.183.2022.1.6>
- [4] Információk az MTA KIK OJS szolgáltatásáról. [letöltés dátuma: 2024. február 10.] URL: <https://openaccess.mtak.hu/ojs-ocs/>
- [5] Információk az MTA KIK DOI Iroda szolgáltatásáról. [letöltés dátuma: 2024. február 10.] URL: <https://openaccess.mtak.hu/doi/>
- [6] Holl, András és Bilicsi, Erika (2017) ORCID – egy újabb szerzői azonosító tudományos közleményekhez. Könyvtári Figyelő, 63 (3). pp. 346-350. [letöltés dátuma: 2024. február 10.] URL: <https://real.mtak.hu/65517/>
- [7] Ehhez többféle eszközt is biztosít a CrossRef ügynökség. A legegyszerűbb a Simple Text Query form, melyben akár a teljes irodalomjegyzékre vonatkozó keresés futtatható. [letöltés dátuma: 2024. március 2.] URL: <https://apps.crossref.org/SimpleTextQuery>
- [8] Dimensions (ingyenes regisztráció után magán, nem kereskedelmi célra használható). [letöltés dátuma: 2024. február 11.] URL: <https://www.dimensions.ai/products/>
- [9] CORE (COncecting REpositories). [letöltés dátuma: 2024. február 11.] URL: <https://core.ac.uk/>
- [10] BASE (Bielefeld Academic Search Engine). [letöltés dátuma: 2024. február 11.] URL: <https://www.base-search.net/>
- [11] Az MTMT-be adatszolgáltatást teljesítő szerkesztőségek listája. [letöltés dátuma: 2024. február 11.] URL: <https://mtmt.hu/szerkesztosegek>
- [12] Bilicsi Erika (2021). Hazai folyóiratok minősítése a Magyar Tudományos Művek Tára alapján. Belügyi Szemle, 69(5), 723-733. [letöltés dátuma: 2024. február 18.] URL: <https://doi.org/10.38146/BSZ.2021.5.1>
- [13] Információk az MTA KIK indexelést és archiválást támogató szolgáltatásairól. [letöltés dátuma: 2024. február 17.] URL: <https://openaccess.mtak.hu/indexeles-archivalas/>
- [14] Információk a REAL repozitórium gyűjteményeiről. [letöltés dátuma: 2024. február 17.] URL: https://konyvtar.mta.hu/index.php?name=v_5_5
- [15] A Belügyi Szemle indexelt cikkei az MTMT-ben. [letöltés dátuma: 2024. február 17.] URL: <https://m2.mtmt.hu/gui2/?type=institutes&mode=browse&sel=institutes20940>
- [16] Holl András (2017). Elektronikus folyóiratok – helyzetkép. Könyvtári Figyelő, 63(1), 31-35. [letöltés dátuma: 2024. március 2.] URL: https://epa.oszk.hu/00100/00143/00343/pdf/EPA00143_konyvtari_figyelo_2017_1_031-035.pdf

Olyan folyóiratban publikálj, amelyet rendszeresen olvasol!

Gondolatok a predátor folyóiratok jelenségéről néhány példán keresztül

ZACHÁR KRISZTINA

könyvtáros, Magyar Honvédség Egészségügyi Központ

Tudományos Könyvtár, Budapest,

kriszta.zachar@gmail.com

Absztrakt

A digitális világban őrületesen felgyorsult az információáramlás, nincs ez másképp a tudományos világban sem. Kutatók rendszeresen publikálják eredményeiket a világ minden pontján szinte azonnal a digitális térben. A nyílt hozzáférésű dokumentumok ingyenes elérhetősége nagyban segíti a szakembereket további eredmények elérésében. Ám ahol hasznos, segítő eszközök megjelennek, ott mindig vannak ártó, maguk hasznát keresők csoportosulások. Ezen társaságokra különösen nagy figyelmet kell fordítani. A különböző gyanús megkereséseket, felajánlásokat küldő szervezeteket fel kell tudni ismerni és kezelni, erre meg kell tanítani a kutatásokkal foglalkozó szakembereket is, hogy biztonságosan tudják publikálni a kutatásaik során elért eredményeiket.

Kulcsszavak: nyílt tudomány, nyílt hozzáférés, predátor folyóiratok, kutatás, publikálás, lektorálás, ACP

Bevezetés

A Nyílt hozzáférés (Open Access, OA) megjelenése jelentős előnyökkel jár a tudományos közösség számára. A digitális formában elérhetővé vált publikációk segítik a tudományos kommunikáció gyorsaságát és hatékonyságát, valamint lehetővé teszik a legfrissebb kutatási eredmények gyors terjesztését. Emellett a nyílt hozzáférésű dokumentumok által nőtt a szerzők olvasottsága és az idézettsége, összességében megnövekedett a publikációjuk hatása a szakterületükön belül. Azonban fontos felhívni a figyelmet a negatívumokra is, mint például a ragadozó kiadványok jelenlétére, amelyek ártalmasak lehetnek a tudományosság hitelességére és megbízhatóságára. Fontos, hogy a tudományos közösség figyeljen ezekre a kihívásokra és

Abstract

Only publish in journals that you regularly read yourself! – Thoughts on the phenomenon of predatory journals through a few examples

The flow of information has accelerated insanely in the digital age, and the scientific world is not exception. Researchers routinely publish their findings all over the world almost instantly in the digital space. The free availability of open access documents is a tremendous help for scientists in achieving their results. However, when useful and helpful tools emerge, harmful and self-serving groups are bound to follow. We need to watch out for these groups with vigilance. We must learn to recognise and handle these organisations sending suspicious requests and offers, and teach researchers to do the same in order for them to safely publish the results of their work.

Keywords: open science, open access, predatory journals, research, publishing, peer review, ACP

tegyen lépéseket az ilyen jellegű problémák kezelése érdekében.[1]

A predátor folyóiratokra irányuló kutatásaim motivációja HOLL ANDRÁS előadása volt a Magyar Tudományos Akadémia által közreadott állásfoglalásáról a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok cikkeinek kezeléséről,[2] a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség és a Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár közös szervezésében megrendezett VIII. Magyar Nyílt Tudományos Fórum online rendezvényén.[3] Rendkívül érdekes volt az előadás, a téma különösen felkeltette az érdeklődésemet. Bár hallottam ezekről a folyóiratokról, a kutatók is emlegettek a tolatkozó e-maileket, de még nem találkoztam velük „élőben”. A konferencia utáni hetekben elme-

rültem a témában, különféle összefoglaló, értékelő tanulmányokat olvastam a nemzetközi és a hazai helyzetről, amelyek nagyon érdekesek voltak. Átböngésztem a különböző listákat, gyűjteményeket, de nem igazán jött át a lényeg. Nem értettem, hogy miként találják meg a szerzőket ezek a „kiadók”, miként lehet egy kiadó vagy folyóirat predátor/parazita, és hogyan néznek ki?

Egy baráti beszélgetés során említettem egy régi kollegámnak ezt a problémát, aki bosszankodva mesélte, hogy Ő bizony nagyon sok ilyen gyanús felkérést kap, és borzasztóan felháborítja ez a viselkedés. Akkor jött az ötlet! Kértem, ha lehetősége van, rá küldjön nekem egy pár ilyen levelet, hogy legalább lássam miről is van szó. Kaptam is érdekes csemegéket, közben a mi szervezeti e-mail címünkre is érkezett néhány remekbeszabott gyanús felkérés. Nagyon megörültem neki és azonnal egy vadászkutya szenvedélyével igyekeztem kutatni. Igazán érdekes dolgokra bukkantam, megértettem az összefüggéseket, „lelepleztem” szerintem rosszindulatú kiadókat és találtam megfelelőnek mondható, de mégis óvatosságra intő példát. Ezeket a tanulságos példákat szeretném bemutatni a saját gondolatmenetem szerint. A fontosabb pontokat kiemelve úgy gondolom, hogy ezek alapján mások is ellenőrizni tudják azokat a felkérő leveleket, amelyek az elektronikus postaládájukban landolnak. Nem akarnám csorbítani a sikeresség feletti örömet, de óvatosan kell bánni az ismeretlen levelekkel.

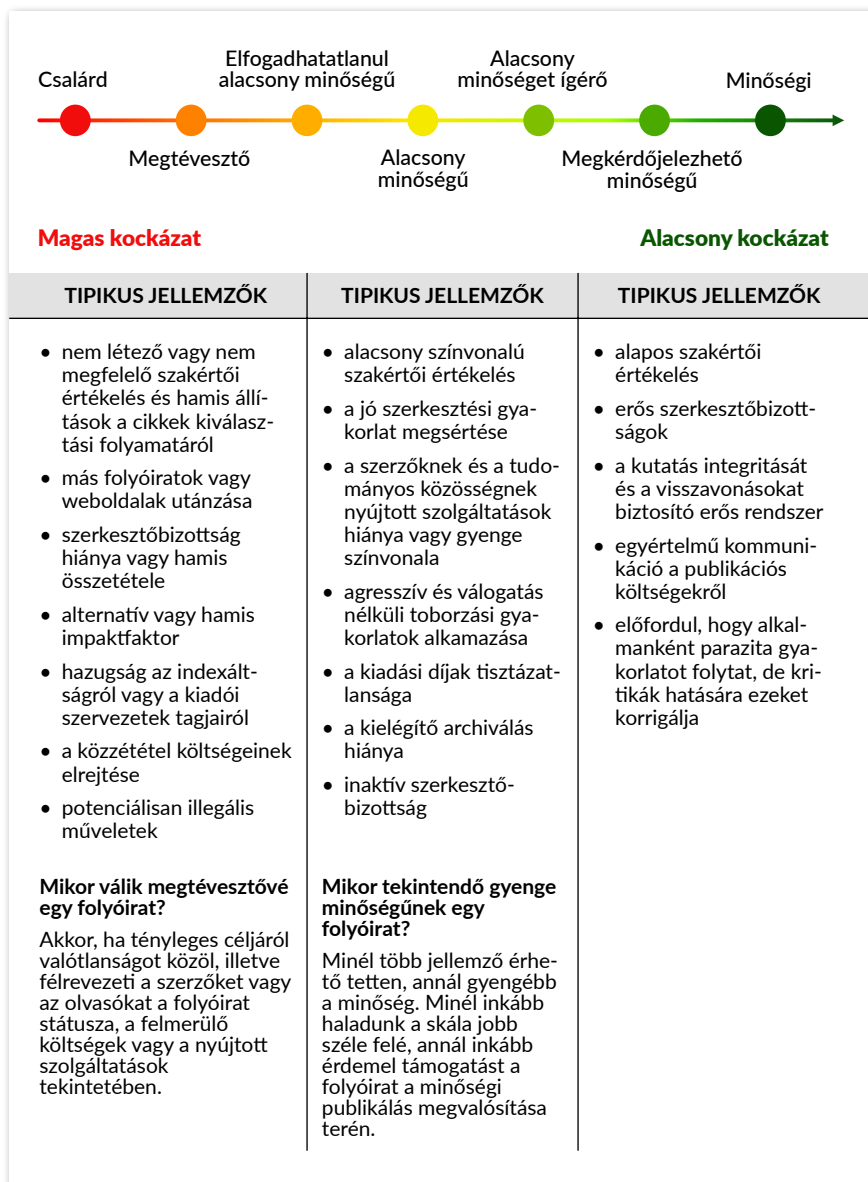
Publikáljunk, mert muszáj – gondolatok a parazita e-mailek ellenőrzéséről

A publikációs kényszertől űzött kutató, hogy ezt a kényszert kicsit csillapítani tudja, megpróbál minden lehetőséget megragadni, hogy minél szélesebb körben tudja közreadni legfrissebb kutatási eredményeit. Az e-mailben érkező felkérésen túl maga a szerző is találhat olyan felületeket, ahol közvetítheti eredményeit. Kutatásai során számos szakirodalmi forrást böngész végig, cikket olvas, tölt le adatbázisokból. A nyílt hozzáférésű adat-

bázisok megjelenésével egyre több full text formátumban megjelenő, ingyenesen elérhető publikációhoz lehet hozzájutni. Újabb és újabb folyóiratok jelennek meg a piacon, amelyek már csak online hozzáférhetőek. Ezeket a folyóiratokat frissen megjelenő adatbázisok gyűjtik, indexelik. A folyóiratok és adatbázisok jó része annyira friss, hogy még nem kerültek bele a tudományos publikálás nagy körforgásába. Nemzetközileg elismert és magasan értékelt adatbázisok nem jegyzik, a minősítésük még nem elég magas, ezért bizonytalan a megítélésük.

Számos szervezet igyekszik platformokat kialakítani az open access kiadványok megjelenésének és terjesztésének területén. Céljuk egy egységes, jól átlátható és kezelhető metodikát kialakítani, az online folyóirat megjelenésének, terjesztésének, hozzáférésnek és az azokban való publikálás támogatására. Megpróbálnak olyan szabályrendszert kialakítani, amely

1. ábra. A predátor magatartás megnyilvánulásainak skálája folyóiratok esetében (IAP) [5]

a folyamatban résztvevő felek mindegyikének megfelelő és teljesíthető. Fő cél, hogy a tudományos kutatások eredményei mindenki számára ingyenesen elérhetőek legyenek, mindenkinek eljuthassanak és beépülhessenek a fejlesztésekbe, újabb eredmények elérésére sarkallják a kutatókat.

Az *InterAcademy Partnership* (IAP)[4] összeállított egy irányelvrendszert, amely segítségével meghatározható az eltérő folyóiratok, kiadók publikálási szabályrendszere. A felsorolt kritériumok alapján könnyebb behatárolni a kiadók szerepét megbízhatóságát. Ezen túlmenően folyóiratlisták és adatbázisok segítségével is egyszerűbb eldönteni, hogy az adott folyóirat egy pénzlelőző vállalkozás, vagy egy megbízható, a szakterületén elismert szervezet. Az is előfordulhat, hogy sok szempontból megfelel az irányelveknek, de azért van még hova fejlődni. Ezek alapján a kutató eldöntheti, hogy az aktuális tanulmányát elküldi a szerkesztőségnek, vagy inkább tovább keresgél megbízható felület után.

Levél a netről

Article Publication and Editorial Member/Reviewer Application – Welcome to Publish Articles... - ISI-JCR Indexed Journal Call for Paper Submission – Call for Papers

A rendszeresen publikáló kutatók levelezésébe nagy számban érkeznek különféle publikálásra felkérő levelek. Ebből a levélözönből egy rutinos szem néhány pillanat alatt kiszűri az érdektelen, gyanús darabokat, melyek széleskörű nemzetközi ismertség elérésével kecsegtetnek egy friss tanulmány beküldésével, de ez csak számukra hasznos. Kevésbé gyakorlott szerzőt azért félrevezethetnek ezek a levelek, mert az üzenet olyan dolgokat ígér, melyek minden kutató számára fontosak. Azonban a lelkes cikk-küldés előtt érdemes alaposabban átnézni a levelet, megvizsgálni a részleteket, mert mint tudjuk, az ördög a részletekben lakozik.

Hova is érkezett a levél? Az, hogy a levelezőrendszerünk SPAM mappájából kotortuk elő ezt az ígéretes levelet, még nem jelez feltétlenül veszélyt, hiszen akár fontos értesítés is landolhat ebben gyűjteményben, és ha nem gondolunk rá, sokáig rostokolhat ott.

A megnyitott e-mail sok mindent elárul önmagáról már az első pillantásra, még egy kevésbé gyakorlott olvasó számára is. Megjelenése, a szöveg felépítése, rendezettsége, a feladóra utaló jelek. Érdemes megfigyelni, hogy összhatásában mit vált ki a levél külleme az olvasóból. Kiderül-e, hogy mely folyóirat vagy a kiadó küldte a felkérést? Ha ránézésre zavaros, a feladót beazonosító adatokat nélkülözi, a szöveg nem nyújt

elég információt, nehezen értelmezhető, akkor már érdemes gyanakodni, hogy itt valami nincs rendben.

Apró részletek, amelyek növelik a gyanút, hogy esetleg olyan levelet kaptunk, amelyre nem érdemes reagálni, már a levél fejlécében is előbukkanhatnak. Első ilyen jel a feladó azonosítója, amely sokféle lehet, ezért érdemes elidőzni az ellenőrzésén. Az e-mail küldőjének neve és címe igen változatos kapcsolatokban jelenhet meg, ezek miatt már így is gyanússá válhat egy levél. Nehezen lenyomozhatók ezek az adatok, akár a név vagy akár az e-mail cím maga. A címnek már utalnia kellene a szervezetre, de ez nem mindig van így, sokszor nem lehet kideríteni egyértelműen a feladó vagy a szervezet kilétét és ezek kapcsolatát. A címzett megjelölése is lehet gyanúkelto. Néha még azt is nehéz eldönteni, hogyan került a címzethez az e-mail, mert a neve vagy a címe meg sem jelenik a címzettek listájában. A levél tárgyaként általában egy hangzatos felhívás áll, hogy csatlakozzon a szerzőkhöz, szerkesztőbizottsághoz, lektorokhoz, de hogy hova, az egy jó kérdés.

Tovább haladva a szövegben már a megszólításban is található érdekes fordulatok. A levél maga nem minden esetben formázott, zavaró lehet a különféle kiemelések és a nagybetűkkel szedett szöveg. A bemutatkozásban sokszor olvasható önmagukat felmagasztaló gondolat, általános tudnivalók a kiadóról/folyóiratról. Majd felkéri a szerzőt, hogy a megadott linken keresztül küldje el a legújabb cikkének kéziratát, mert az gondolják, hogy kiváló lenne megjelentetni az ő nagyszerű kiadványukban. Sokszor előfordul, hogy már egy megjelent cikk alapján keresik fel a publikálás lehetőségével, mely szerint a téma – legalábbis szerintük – kiválóan illeszkedne a folyóiratuk tematikájába.

A kézirat elküldésén túl még a szerkesztőbizottságba történő csatlakozásra is biztatják a kutatót, hiszen remek nemzetközi editorokkal rendelkeznek, ezáltal a levél címzettjének is lehetősége van egy igazán pezsgő tudományos műhely munkájába bekapcsolódni. A csatlakozáshoz egy link szolgál segítségül, amelyből általában nem derül ki, hogy hova és milyen szervezet honlapjára vezet.

A levél zárásaként az elköszönés is jelenthet egy gyanús momentumot, mert vagy van, vagy nincs. Ha van, abból sem mindig derül ki bármi olyan információ, amelyből következtetni lehet a feladó kilétére, ha mégis, abban sem mindig van köszönet. Néha csak a linkben szereplő rövidítésből következtethető ki a folyóirat vagy a kiadó neve. Esetenként a szövegben elbújva, egy e-mail cím részeként bogarászható ki a nélkül, hogy az ember rákattintana egy ismeretlen linkre.

Előfordulhat olyan levél, amely első látásra rendben lévőnek tűnik. Kisebb figyelmeztető jelek vannak, de az első benyomás azt súgja, hogy ez egy hivatalos felkérés. Van tisztelettudó megszólítás, kevéssé ömlengő, de kéziratban reménykedő szöveg. Kiderül a folyóirat címe. Hivatkozik különféle neves indexelő adatbázisokra, ezekben található rangsorokban elért helyükre, esetenként impakt faktort is közöl, rendelkezik DOI azonosítóval. Információt ad a megjelenés gyakoriságáról, röviden bemutatja a közlemények szakértői bírálati rendszerét, valamint tájékoztat az átfutási időről. Ezen levéltípusban is link szolgál a kézirat benyújtásának helyéül. Megjegyzésben tájékoztatják a szerzőt, hogy bármilyen kérdéssel, kéréssel forduljon a szerkesztőséghez a folyóirat kapcsolati oldalán található űrlapon keresztül vagy az ott található e-mail címen.

A leírtakon felül még számos levélforma létezik, amelyben a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok, kiadók megpróbálják a kutatókat rávenni, hogy kutatásaik új eredményeit náluk jelentessék meg. Szerző legyen a talpán, aki első látásra felismeri a számára megfelelő, jó gyakorlatot folytató folyóiratot, kiadót, aki minden szempont szerint be tudja határolni azokat a kiadványokat, amelyek a szakterületén a meghatározók, magas presztízzsel rendelkeznek. Ezért is javasolt első lépésként már a levelet alaposabban áttanulmányozni és ismerős adatokat, jeleket keresni.

Ha a felkérő levélből semmiféle beazonosítható adat sem derül ki, például, hogy ki küldte ezt a visszautasíthatatlan ajánlatot, akkor nyugodt szívvel elengedhető, mert valószínűleg egy gonosz levél érkezett.

Merész lépés egy olyan linkre kattintani, amely ismeretlen helyet jelöl és nem tudni, hogy hova érkezünk a kattintás által, vagy mi érkezik még a számítógépre, telefonra. Ebben az esetben is nagyon fontos az első benyomás, hogy a megnyíló oldal megjelenése milyen, modern vagy még az ősidőket idézi. Még az is észreveszi a különbséget a modern és a régimódi weboldal között, aki nem követi e terület változásait. A mai színvonalas kiadói vagy folyóirat oldalak friss megjelenésűek, az információkat gyorsan elérhetővé teszik.

A honlap nyitóoldala sok mindent elárul. Általában nagy betűkkel és látszólag hiteles tudománymetriai adatokkal hirdetik a folyóirat magas minőségét, feltüntetnek számos indexelő adatbázist, amelyekben az adott folyóirat is megtalálható. Esetenként az adatbázisok nevét vagy logóját is megjelenítik. Ezekből nem mindig lehet következtetni az illető adatbázis valóságosságára, mert a jelzések is nagyon megtévesztők lehetnek. Általában linkelve, ugrópontot biztosítva vezetnek el a jelzett adatbázishoz, hogy ellenőrizhető

legyenek az adatok, de ezek a pontok nem minden esetben működnek, vagy nem arra az oldalra mutatnak, amelyre az érdeklődő számít. Jó kiindulópont az elérhetőségek ellenőrzése. A folyóiratok/kiadók általában büszkék arra, ha egy neves, megbízható adatbázisban szerepelnek. A gyanús gyakorlatot folytató kiadványok előszeretettel hivatkoznak nagy, ismert nevekre, amelyek indexelik őket. Ezek könnyen ellenőrizhetők azáltal, ha az adatbázisban rákeresünk a kérdéses folyóiraatra.

Van olyan kiadó, amely megadja a székhelyét, de mindennemű kommunikációt e-mail-ben végez. A székhelyhez képest az egész szervezet akár egy másik földrészén is működhet. A folyóirat egy hiteles, szakterületén ismert kiadvány honlapját használva, megtévesztéssel próbál szerzőket toborozni. Úgy tűnteti fel magát, mintha az eredeti hivatalos folyóirat lenne, csak minimális eltérések fedezhetőek fel.

Az ellenőrzés egyik lényeges pontja, a folyóirat archívuma. Az archívum fontossága abban áll, hogy egy publikáció bármikor elérhető legyen a későbbiek folyamán, hiszen az része a kutatásoknak, tartalma alátámasztja az elért eredményeket, módszertant ír le, melyekre a későbbiek során szükség lehet. Érdemes áttekinteni a tartalmát, hogy az egyes lapszámokban mennyire egységesek, a szakterület témájához kapcsolódóak a cikkek. A parazita folyóiratok kiadói szemlélete, hogy minden beérkező kéziratot gyorsan leközlönek válogatás nélkül, így gyakran megtörténik, hogy a témához nem kapcsolódó cikkek egy helyen jelennek meg, ezzel is veszélyeztetve a szakterületen megjelenő publikációk hitelességét.

A kutatás során érdemes rátekinteni a szerkesztőbizottság tagjaira. Egy megbízható szakmai lap szerkesztőbizottságát egy külön oldalon, fényképes névjegyeken mutatja be. Ezekben a bemutatkozásokban szerepel minden fontos adat a kutatóról. A tudományos fokozatától a munkahelyi elérhetőségén át akár még különféle azonosítójaig (pl. ORCID), de feltüntetik a kutatási területeit, a munkahelyén elfoglalt pozícióját. Ezek alapján érdemes kicsit körülnézni a tagok munkásságával kapcsolatban, különféle akadémiai honlapokon, szerzői adatbázisokban, tudományos közösségi oldalakon, pl.: *Researchgate*, *Academia.edu*, *LinkedIn*. Ha az ott található leírásokban szerepel a szerkesztőségi munka, akkor jelentősen nőhet a bizodalunk a lap/kiadó felé. A parazita folyóiratoknál nagyon sokszor előfordul, hogy a bizottság kitalált személyekből áll, akikre nem lehet rátalálni egyik hiteles forrásban sem, nevük nem feloldható. Esetenként a kutató tudta és beleegyezése nélkül szerepeltek a bizottság tagjai között, ezzel csábítva a tudós kutatókat a publikálásra.

Egyik kulcsfontosságú ellenőrzési pont még a kutatási eredmények minőségbiztosításában a *peer review* megléte és az elbírálási idő hossza. Ha a folyóirat honlapján erről nem, vagy csak alig találunk információkat, a lektorálási folyamat nagyon rövid, akkor érdemes fenntartásokkal fogadni a folyóirat ajánlatát. Fontos tisztában lenni a lektorálási folyamat egészével, a kézirat megjelenésének átfutási idejével. Ezeknek a részeknek lerövidítése, gyors átfutási idő ígérete csak ront a folyóirat minőségén és nem a kutatások eredményeinek minőségét, elismerhetőségét biztosítja. A gyanús gyakorlatot folytató folyóiratok gyors és teljes cikkelbírálást, valamint megjelenést ígérnek, de ez egyáltalán nem jelenti a minőséget, sőt, az itt megjelent esetlegesen megbízható kutatási eredmények válhatnak hiteltelenné.

A másik nagyon fontos terület, amelyre érdemes rákeresni, a kézirat beküldésekor fizetendő cikkfeldolgozási díjról szóló (Article Processing Charge, ACP) szabályozás. Erről is egy külön szabályzat szól a folyóiratok szerzőknek szóló információs oldalain. Ez egyfajta kezelési költség, a kiadó munkáját fedezendő; ezt a díjat a szerzőnek, vagy a szerzőt támogató finanszírozó szervezetnek kell befizetnie.

Az OA kiadványoknál ez a feltétele a publikálásnak, a cikket letöltő kutató, aki elolvassa a tanulmányt, nem fizet a hozzáférésért és letöltésért. Az archívumokban szereplő közlemények is ingyen hozzáférhetők. Ez a fajta megoldás az arany OA (Gold OA) hozzáférés, amikor a szerző fizet azért, hogy publikáljon. A jövő publikációs és kutatást támogató elérhetősége, amelyet a tudományos publikálás a legjobban kedvel, a Gyémánt OA (Diamond OA), amelyben a tudományfinanszírozó szervezet fizeti meg a publikációs díjat. Ebben a formában sem az olvasó kutató, sem a publikáló tudós közösség nem fizet a publikációért, mindenki számára ingyenesen elérhető.

A parazita folyóiratoknak viszont pont az a célja, hogy ezt az összeget megszerezzék, illetve csak beszédjék a költségeket. A tanulmány és annak megjelentetése már nem lényeges számukra, ezért sem fektetnek nagy energiákat a megfelelő folyamatok kialakításba. A folyóiratok honlapján nem is azonnal lehet megtalálni ezeket a költségeket, vagy az ezzel kapcsolatos leírásokat. Sok esetben sem a felkérő levélből, sem a honlapról nem derül ki, hogy milyen költségeket számítanak fel, vagy, hogy egyáltalán a kézirat beküldése költségekkel jár-e. Van olyan eset, amikor ez a tény akkor derül ki, amikor a szerző már elküldte a cikket és utólag kap egy jelzést, hogy hol és mennyi kezelési költséget kell még befizetni, hogy a cikk megjelenjen (és abban az esetben sem biztos, hogy megjelenik a publikáció). Éppen ezért nagyon fontos tüzetesen átvizsgálni a honlapot, hogy minden informáci-

ót megkapjunk e kérdésben is. Ha viszont nagyon sokat kell kutatni az összeg miatt, akkor már gyanakodhatunk, hogy valami nincs rendben és gondoljuk át a publikálás lehetőségét.

Összességében már a felkérő levél külleméből és tartalmából is gyanakodhattuk, hogy valaki megtévesztő szándékkal fordult hozzánk, de érdemes azért a küldő egyéb adatai után körültekintően nyomozni, ellenőrizni azokat.

A folytatásban szeretnék bemutatni néhány gyanús levelet, amelyeket kutató ismerőseimtől kaptam. Gyakorlati példákön keresztül szeretném szemléltetni a predátor/parazita folyóiratok átverős stratégiáit, valamint a gyengébb minőségű, de a nem feltétlen parazita folyóiratok jellemzőit.

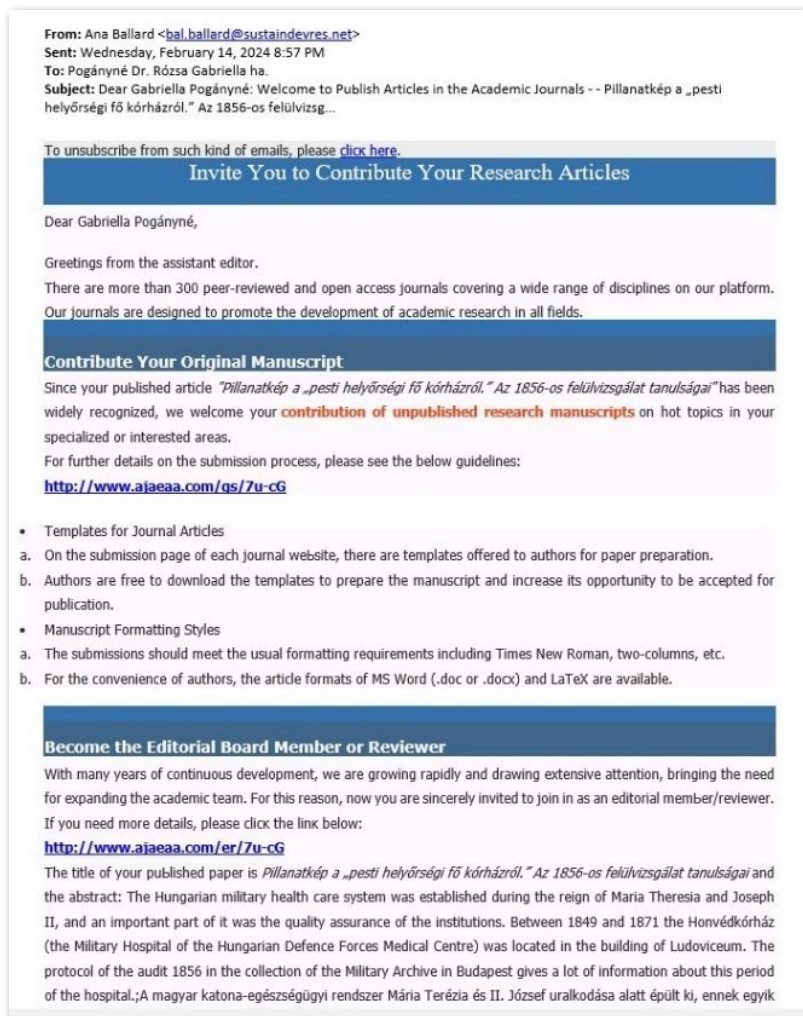
Bölcsész siker a fizikában

A kutató részére érkezett levél [2. ábra] részletes átvizsgálása során egészen érdekes dolgok kerültek napvilágra. A feladó neve és az e-mail cím nem tűnik azonosnak, a címben található intézménynév nem kapcsolódik a levélben található linkhez. A címzett egyértelmű, a tárgyból kitűnik, hogy publikálásra felkérő levélről van szó.

A levéltörzs felépítéséből jól látszik, hogy egy kézirat benyújtására ösztönző e-mail. A levél küldője mindenképp szeretné, hogy a kutató továbbítsa számukra a legújabb publikációját és erre bevetik a legszebb szófordulataikat. Személyre szóló megszólítás és kedves köszöntés után néhány mondatban bemutatják önmagukat, majd fenn dicserik a kutató nemrég megjelent publikációját. Aztán arra ösztönzik, hogy az alább található linken keresztül küldje el a legújabb kéziratát. A linket követően néhány fontos tudnivalót közölnek a folyóiratban megjelentetett cikkek típusairól, a szakértői bírálatról, lektorálásról és a kézirat formai elvárásairól. A tanulmány közlésén kívül szerkesztőbizottsági tagsági, valamint lektori felkérést is tartalmaz, amely hasznos és jelentős előnyökkel jár. A levél zárásaként az elköszönés és feladó neve, beosztása már nem szerepel, csak a megszólított kutató publikációjának absztraktja, összevissza magyarul-angolul.

Az e-mailben érkezett levélből első látásra nem derül ki semmi arról, hogy ki a feladó, mely folyóirat számára kéri a kutatót, hogy küldje el a kéziratát. Apórlékos keresés után lehet kideríteni, hogy mely kiadóhoz kapcsolódik a felkérés.

A Science Publishing Groupot (SciencePG) 2012-ben alapították New Yorkban, az Amerikai Egyesült Államokban, azzal az elsődleges céllal, hogy elősegítse a nyílt tudományos eszmecserét a különféle tudományterületeken. A SciencePG tudományos, nyílt

2. ábra. Kutatónak érkezett felkérő levél

hozzáférésű folyóiratok lektorált, gyors és szigorú kéziratkezelési és szerkesztési eljárást követő kiadója.

A nyílt hozzáférés egyik szószólójaként szilárdan hisz a tudásterjesztés erejében. Széleskörű forrásokat és útmutatást biztosít a zökkenőmentes és sikeres publikációs út elősegítése érdekében. Az elkötelezett csapat a kéziratok beküldésétől az elfogadás utáni folyamatokig minden szakaszban végigkíséri a szerzőt. [7]

Nyelv: angol

Ország: Amerikai Egyesült Államok

[https://](https://www.sciencepublishinggroup.com/journal/225/home)

www.sciencepublishinggroup.com/journal/225/home

<http://www.ajema.org/>

Minimum kritériumok:

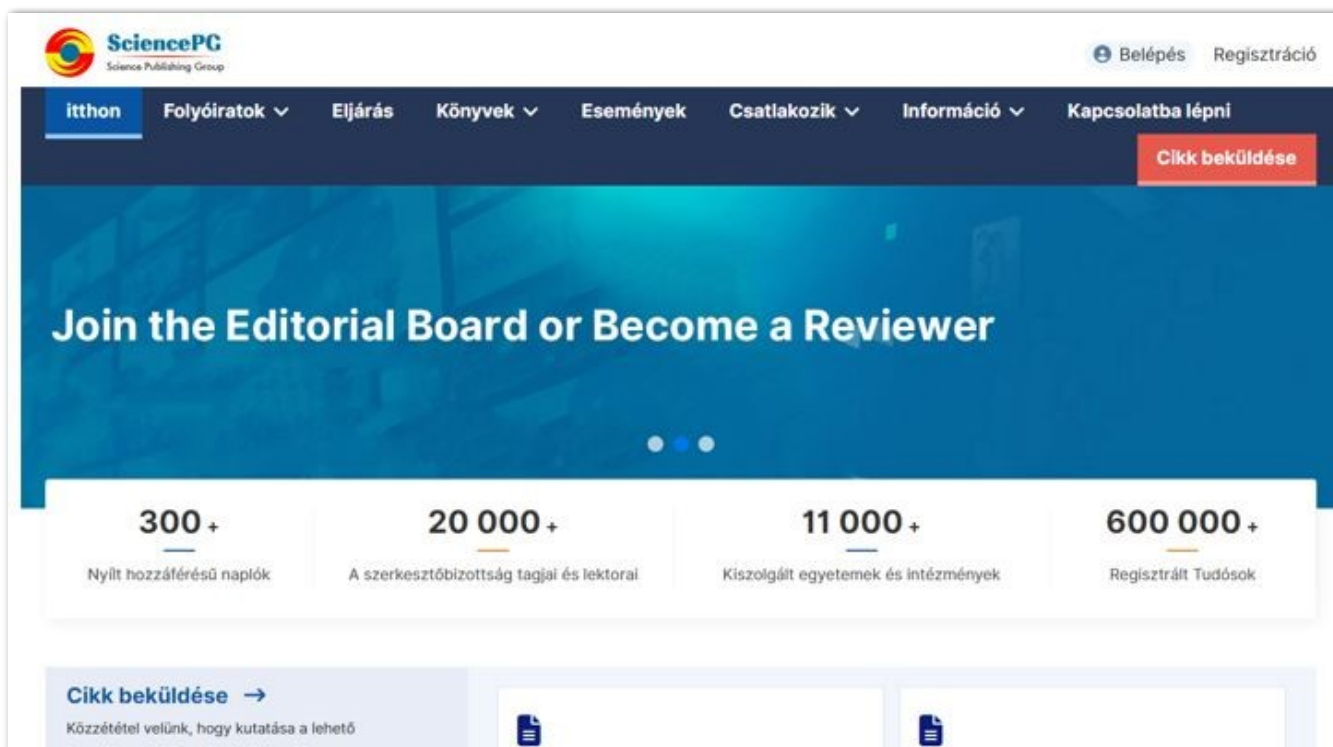
Open Access: ✓

DOAJ: nem elérhető

SherpaRomeo: nem szerepel

Publishing agreement: ✓

3. ábra. A kiadó főoldala [6]

The screenshot shows the website for the American Journal of Electromagnetics and Applications. At the top, there is a navigation bar with links for Home, Journals, Proceedings, Books, Events, Information, and Contact. A 'Log in' button and a 'Register' button are also present, along with a prominent red 'Submit an Article' button. Below the navigation bar, the journal's title is displayed in a large blue banner. Underneath, there is a secondary navigation menu with links for Home, About, Archive, Submission, Special Issues, Editorial Board, Reviewers, Join, Events, and Contact. The main content area is divided into several sections: a journal cover image, a list of journal details (ISSN Online: 2376-5984, ISSN Print: 2376-5968, Current Issue: Volume 11, Issue 1, December 2023, DOI: 10.11648/j.ajea, and website URLs), and a 'Submit an Article' button. To the right, a timeline shows the publication process: '1-2 weeks' for 'Time to first decision', '4-6 weeks' for 'First decision to acceptance', '1-2 weeks' for 'Acceptance to publication', and '100%' for 'Open Access'. A 'Recommend to Library' button is also visible. At the bottom, there are three columns for 'Submission Guidelines', 'Editorial Board', and 'Reviewer Guidelines'.

4. ábra. A kiadó által megjelentetett folyóirat, amely a kutatónak küldött felkérő levélből kibogarázható volt [8]

A levélben található elérési útvonalra kattintva a Science Publishing Group open access kiadó kézirat feltöltésre alkalmas oldalára kerül az érdeklődő, itt több lehetőség közül választhat. Az oldalon megtalálható a beküldött tanulmány teljes útja a benyújtástól egészen a megjelenésig, melyet egy infografika mutat be.

A nyitóoldal első látásra áttekinthető, logikus felépítésű, néhány kattintással minden információ megtalálható. A különféle aloldalakon részletes tájékoztatás érhető el a kiadó által nyújtott szolgáltatásokról. Részletes tudnivalókat közöl a folyóiratokról, a kézirat benyújtással kapcsolatos információkról, a lektorálással kapcsolatos kérdésekről, a szerkesztőbizottságok működéséről, a szerkesztői bizottságokhoz és lektorokhoz való csatlakozásról, folyóiratok különszámairól, könyvekről, valamint a különféle konferenciák szervezéséről.

A folyóiratok főoldalán megjelennek az impreszumadatok, az aktuális lapszám elérhetősége. Az oldalon kiemelt helyen szerepel a benyújtott kézirat bírálatának ideje. Elérhető a szerzőknek szóló tájékoztatás, az adott folyóirat szerkesztőinek listája, a szakértői bírálat menetének leírása. A folyóirat oldaláról is lehetőség van a szerkesztőbizottsághoz vagy a lektorokhoz csatlakozni. A Kiadó minden folyóirata rendelkezik ISSN számmal és DOI azonosítóval, bár az azonosító nem minden esetben működik a *CrossRef*-ben.

Az alábbi táblázatban azokat a tudományos körökben hitelesnek és mérvadónak számító adatbázisokat

gyűjtöttem össze, ahol a kiadót és a folyóiratokat leellenőriztem.

Egyszerű Google-os kereséssel a cikkek URL-jeiként általában a kiadó archívumát adják meg, vagy a *ResearchGate*, vagy az *Academia.edu* tudományos közösségi oldalakat, esetleg néhány tudományos adatbázist, pl. *semanticscholar.org* (mesterséges intelligencia által vezérelt kereső, nyílt forráskódot biztosít), *core.ac.uk*, *citeseer.psu.edu* (Pennsylvania State University, digitális könyvtár és keresőmotor, postscript és pdf kutatási cikkeket indexel). A találatokból az tűnik ki, hogy idézettsége alacsony (1–25 cikk között). A különböző, nemzetközileg is elismert, magas minőségű indexelő adatbázisok nem követik a folyóiratokat, azok nem találhatók meg a rangsoraikban.

A különféle, érdeklődők számára összeállított útmutatók között a könyvtárosok részére is található adatközlő felület, mely tájékoztatást ad arról, hogy a folyóiratok mely adatbázisban regisztráltak. A szolgáltatásokban való regisztráltság nem feltétlenül jelent minőséget, pl. a *WorldCat*, a *Zeitschriftendatenbank* (ZDB), csak a kiadvány létezéséről tudósítanak. [9]

Minden folyóirat rendelkezik archívummal, nagyjából a lap indulásától kezdve fent van minden évfolyam és az ahhoz kapcsolódó lapszámok. Minden számban két-három cikk, bibliográfiai adatokkal, azonosítókkal és letöltési lehetőséggel. A megjelenés változó periodicitású, folyóiratonként, évfolyamonként. [10]

MTMT	Szerepel a listában, 2 db idéző közlemény
Compass	Nem szerepel
SherpaRomeo	Nem szerepel
DOAJ	Nem szerepel
Scopus	Nem szerepel
Scimago	Nem szerepel
Journal Citation Reports	Nem szerepel
WOS	Nem szerepel
Cope	Nem szerepel
DOI	Van DOI azonosító, de nem érvényes, nem működik
CrossRef	Doi előtag 10.11648 Csatlakozás dátuma: 2013. 01.03. Utolsó befizetés dátuma: 2024. 02. 05. Folyóirat szerepel https://search.crossref.org/?from_ui=yes&q=10.11648%2Fj.ajbls
Beall's lista	A Kiadó szerepel az eredeti listában
predatoryreports.org	A Kiadó szerepel; Publisher List 2 (predatoryreports.org)
Norvég listán	A Kiadó és a folyóiratok nem szerepelnek a listában

A kiadó oldalán minden leszabályozott, részletes leírás található a költségekről, kinek mit, mennyit, mikor és hol kell fizetni. A leírás a szerzőknek szóló utasítás menüpontban található. Az olvasó nem fizet a hozzáférésért, a cikk elérésért. A szerzőktől, a szerzők intézményeitől és/vagy kutatásfinanszírozási szervezetektől beszédett cikkfeldolgozási díjakból finanszírozzák a különféle költségeket, szolgáltatásokat. A leírásban egyértelműen szerepel az egyes folyóiratok cikkfeldolgozási díja és az egyéb költségek. Az APC befizetése alól felmentés is kapható, erről egy külön honlapon lehet tájékozódni, ez is benne foglaltatik a leírásban. A fizetésről szóló útmutatóban megtalálható a fizetés mikéntje és lehetséges formái. [11]

A kapcsolatok oldalán egy New York-i cím és telefonszám van megadva, de minden folyóiratnak, szakterületnek külön e-mail címe van, amely a kapcsolat oldalán van feltüntetve. Közvetlenül a honlapról gyors üzenetet is lehet küldeni a különféle adatok megadásával. A cím és telefonszám leellenőrzésével kiderült, hogy vélhetőleg pontos, a szerkesztőség irodája valóban New Yorkban van. [12]

Minden folyóiratnak megvan a formális, több nemzetközi tagból álló szerkesztőbizottsága. Ezen kiadó jellemzően kelet-ázsiai, indiai, kínai, iráni, pakisztáni, tajvani, de elvétve néhány európai és amerikai egyetemen dolgozó kutató, oktató is megjelenik a listában.

A szakemberek rendelkeznek affiliációval, bár ezek nem mindig visszaellenőrizhetők, némely szerkesztőknek feltüntetik az ORCID azonosítóját, amely többé-kevésbé feltöltött adatokkal rendelkezik. Nehéz visszakövetni a munkásságot, a szerkesztőbizottsági feladatok jelölését még inkább. A névjegyek fényképet nem tartalmaznak. A kiadó ad a bizottsági tagoknak pecsétetes elismerő oklevelet, amely formáját tekintve hivatalosnak tűnik, bár azonosító számot, kódot nem tartalmaz. [13]

A kiadó főoldalán található a link, amelyről könnyű eljutni a lektorálásról szóló aprólékosan, minden részletre kiterjedő tájékoztató oldalra. Egy- és kétszeres vak lektorálás biztosítja a szerző és a bírálók anonimitását a bírálat során. Lehetőség van nyílt bírálatra is, melyben a szerző és a bíráló ismeri egymást, a bírálat és a cikk együtt jelenik meg. Együttműködő bírálat, több szakértő/lektor együtt hozza nyilvánosságra a bírálatot. [14]

A Science PG OA kiadó folyóiratai hitelesnek, open access folyóiratoknak tűnnek. Megtalálható az ISSN, a kiadó és a folyóirat linkje. A kiadói oldal első látásra egy jól szervezett és felépített információs oldal. Szeretgázó tematikus aloldalakkal rendelkezik, de minden adat a kiadói oldalról egy-két kattintással is elérhető. A több mint 300 folyóiratnak, – melyeket a kiadó tesz közzé – külön honlapja van, ezek rendelkeznek a kiadványra vonatkozó adatokkal, valamint a kiadó honlapján közölt általános tájékoztatók is elérhetők.

Külön minden folyóirat közli a saját bibliográfiai adatait, azokat az indexelő és absztraktokat közlő adatbázisok gyűjteményét, ahol a folyóirat megjelenik. A korábban felsorolt adatbázisokon kívül a folyóiratok a saját tudományterületükön belül is számos egyetemi rendszerhez kapcsolódnak. A folyóiratok oldalain megjelenített adatbázisok egyetemekhez kötődnek, de van olyan adatbázis, amely OA publikációkat, folyóiratokat gyűjt, de már nem jeleníthető meg. Több oldal leírásában utalnak arra, hogy a folyóirat nyílt hozzáférés szabályzata a SherpaRomeo-ban elérhető, de jelenleg én nem találtam rá. A Kiadó kiemeli, hogy több, a nyílt hozzáférés minél szélesebb körű elfogadásáért küzdő szervezet irányelveit szem előtt tartja, részese azoknak, de erről a szervezetek honlapján nem tudtam 100%-ig megbizonyosodni, mert nem találtam benne az intézményt. Számos, parazita folyóiratokkal és kiadókkal foglalkozó listán viszont megtalálható.

Véleményem szerint az elvégzett vizsgálódás alapján, nem feltétlenül minősíthető a kiadó parazita kiadónak, mert számos ellenőrzési irányelvet/támpontot adó lista alapján többségében megfelel a kívánalmaknak, bár azért kétkedve küldenek cikket a szerkesztőség-

nek. Hiszen az e-mail alapján igencsak elbizonytalanodik az ember.

Első látásra örömteli a hír, hogy nemzetközi területről érdeklődnek a kutatások felől, de ha az ember kicsit kiörömkölte magát és jobban megnézi az e-mailt, látja, hogy valami nincs rendben. Ha megnyitjuk, a levelet, látszik, hogy sehol sincs feltüntetve, ki küldte, a feladóban igen változatos az e-mail cím és a küldő nevének viszonya, nagyon sok változat lehetséges, tehát ott sem biztos, hogy kiderül, hogy ki volt a küldő. De nem csak a feladó lehet zavaró, akár a címzett és a tárgy mező is rejthet csemegéket és ezek még gyanúsabbá teszik a levelet.

Maga a levél formája is kelthet gyanút. Valószínűleg ezeket a leveleket egy adatbázisban készítik, ahol csak egy-két változó adatot írnak be és a levél automatikusan megérkezik a címzethez. A megszólítás is változatos, a levéltörzsből még mindig nem derül ki, hogy ki és honnan küldte az üzenetet, de magasztosan dicsérik önmagukat és kérik a szerzőt, hogy mindenképpen küldje el a kézirát számukra. Ezt a kérést több formában is megfogalmazzák, de nem derül ki, melyik folyóiratban jelenne meg. Egyetlen link található a levélben, amely utalhatna a feladó valós kilétére, de egy kevésbé gyakorlott kutató nem biztos, hogy rájön, hogy mit kell keresni. Ha bátrak vagyunk és kattintunk, akkor jó szerencsével akár egy folyóirat vagy kiadó oldalára is kerülhetünk, ahol a kézirat feltöltést azonnal el is indíthatjuk.

Nagyjából itt kiderül micsoda nemzetközi sikert aratott a mi kis magyar viszonyokra szakosodott, magyar nyelvű, mondjuk művelődéstörténeti vonatkozásokkal foglalkozó cikkünk. Egy kattintással hirtelen egy természettudományral, azon belül az elektromágnességgel és annak alkalmazásával foglalkozó tudományos folyóirat oldalán landolunk. Micsoda siker!!! Na, de mégis, ezt hogy? Hát, ha eddig nem volt gyanús a dolog, azért itt már érdemes kicsit elgondolkodni, és mondjuk figyelmen kívül hagyni a levelet és szomorú

szívvel elengedni ezt a fajta nemzetközi szerepvállalást.

Egy újabb gyöngyszem a SciencePG kiadótól

Az e-mail alapján egy hivatalos közlemény beadásra felkérő levélnek tűnik, amely alaposan megindokolja kérését. Azonban, ha jobban szemügyre vesszük a kritikus pontokat, kiderül, hogy ez is egy a sok szakmában készült predátor levelek közül. Érdemes megnézni azokat a részeket, amelyek gyanúsá teszik a küldeményt. A feladó személye ismét beazonosítha-

Feladó: Mitchell Johnson <mi.john@biochemmolbiol.org>
Elküldve: 2024. február 3., szombat 5:37
Címzett: litikum@litikum.hu <litikum@litikum.hu>
Tárgy: Article Publication and Editorial Board Member/Reviewer Application
 To unsubscribe from our newsletter, please [click here](#).

Welcome Paper Submission

Dear Marko Banda1; Sini?a Radovi?2; Ivor...
 Hope this email will find you well.

We are a publisher of over 300 peer-reviewed, open access, and internationally recognized and ranked scientific journals, which covers nearly all disciplines. These journals are established with the original intention of offering platforms for researchers to share insights on all research areas.

Contribute Your Research Manuscripts

Having noticed that your publication titled *"The Use of Bone in Stone Tool Technology: Retouchers from Veternica and Vindija (Croatia)"* has aroused broad interests, we are pleased to invite you to **submit scientific articles** in your specialized or interested research fields.

The link below can help you to complete the paper submission:
<http://www.amjaic.org/gs/2Gwy+>

Major Reasons of Publishing with Us

a. Speedy Peer Review and Editors' Decision:
 The articles of high quality can be ensured to be published timely and fully disseminated to academia by this speed.

b. Rapid Support Worthy of Trust:
 Our editorial staff are always ready to offer assistance throughout the publishing process in that supporting authors is a top priority. The direct and open communication with our journal editors benefits every author a lot in the whole publication process.

Join Us as the Editorial Board Member or Reviewer

To ensure the quality of the increasingly submitted articles, we need to expand the academic pool. So, we are inviting scholars to join in as our reviewers/editorial members for the expansion of the editorial team.

You can click the link below for more detailed information about joining us:
<http://www.amjaic.org/er/2Gwy+>

Your paper's title is *The Use of Bone in Stone Tool Technology: Retouchers from Veternica and Vindija (Croatia)* and the detailed abstract: Bone retouchers are tools used for the tasks of retouching lithics and are usually made from long bone shaft fragments. They are a common feature of many Middle Palaeolithic assemblages throughout Europe and the Near East but are also found during the Late Lower Palaeolithic and the Upper Palaeolithic. This study presents the results of the analysis of bone retouchers from the Middle Palaeolithic contexts of Veternica (MIS 3-5) and the Middle and Upper Palaeolithic contexts of Vindija (MIS 3), Northwestern Croatia. The study is comprised of an examination of site information, taxonomic and anatomical determination, basic taphonomic analysis, morphometric analysis and analysis of the retoucher use traces. The results reveal a fundamental difference between the two retoucher assemblages. In Veternica, the bone retouchers are an important part of stone tool technology, represented by the number of retouchers, preferential selection of faunal species, preparatory scraping, evidence of curation, the sometimes heavy intensity of use and shaping of the morphology through flaking. In Vindija, retouchers represent a more expedient technology, suggested by the low number of finds in individual layers, their small size, low intensity of use and lack of evidence for preparatory measures and curation. Exceptionally, the assemblage from Veternica has provided retouchers made from cave bear bones, which could suggest exploitation of this species by Neanderthals.

Should you have any questions or concerns, please feel free to contact us.
 Thanks and regards,
 Secretary in the Editorial Department

5. ábra. Kutatónak érkezett felkérő levél

tatlan, önmagában nem lehet kideríteni, hogy mi lehet a szervezet címe, és a személy nevére sem érkezett egyértelmű találat.

Ebben a fejlécben most a címzett érdekes, mert az egy olyan cím, amely egy magyar folyóirat központi e-mail címe, és nem a kutató név szerint, aki a levelet kapta. A tárgy ismét egy felkérés publikálásra vagy szerkesztőbizottsági tagságra vagy közreműködői részvételre, mint a többi kiemelt levélben.

A levéltörzsben ugyanazok az elemek találhatóak, mint az előző felkérésben, itt viszont a megszólításban van furcsaság. A megszólított neve helyén egy furcsa karaktersor található, ami arra utal, hogy a nevet valamely cikk affiliációjából emelték ki, nem is nagyon lehet beazonosítani azt, hogy kinek szól a levél. A továbbiakban a szöveg ugyanolyan sablonszerkezetű, melyet már az előzőekben is bemutattem. Itt is található egy link, amelyről elküldhető a kézirat, nem derül ki, hogy ki a kiadó és mi a folyóirat, csak az url-ben szereplő rövidítésből. A szöveg végén található az absztrakt – furcsa angol-magyar szöveg keverékben – amelyre hivatkozik a szerkesztőség, majd egy viszonylag szabályos elköszönés.

A kiadó és a folyóirat kiléte gyorsan kiderül a linkre történő kattintás után. A felkérő levél ugyanattól a Science Publishing Group-tól érkezett, amelyet már az előzőekben bemutattem. Az elérési útvonalra történő kattintás után a kiadó központi kéziratfeltöltő oldala nyílt meg ismét, így továbbra sem derült az ki, hogy melyik volt az a folyóirat, amelyben szerencsés lett volna publikálni.

Miután ezt a kiadót alaposan kielemeztem, tudtam, hogy az a terület, amivel a levéllel megtalált kutató foglalkozik, egészen biztos, hogy nem fér bele a kiadó által gondozott folyóiratok tematikájába. Gondosan elmentettem a levelet és örültem neki, hogy ismét tanultam valamit, megismertem egy újabb részt a parazita folyóiratok világából.

Megtévesztő megkeresés – Amikor egy folyóirat nem az, aminek látszik

Egy újabb gyanús levél, egy újabb gyanús próbálkozás. Feladó neve és az e-mail címben szereplő név

nem ugyanaz, olybá tűnik, hogy valakinek a személyes címéről küldték a levelet. A tárgyban nem szerepel konkrét témamegjelölés, a szöveg inkább egy indexelő adatbázis rövidítésére emlékeztet, amely kézirat benyújtásra bízta.

A megszólítás rendben van. A hivatalos általános bevezető után invitálja publikálásra a címzettet a megjelölt folyóiratban, melynek megadják az ISSN számát. Továbbá tájékoztatják a kutatót, hogy mely nagy adatbázisok indexelik a folyóiratukat és a tudományos metrikák alapján milyen rangos kiadványról van szó. Szót ejtenek a szakmai bírálat típusáról és az átfutási idő hosszáról. Majd közölnek egy linket, amelyen keresztül közvetlenül beküldhető a kézirat. Lehetőséget biztosítanak a kérdések feltételére, melyre a szerkesztőség kollegái válaszolnak és támogatják a szerzőt a kiadás folyamatában. Végül egy korrektnek tűnő aláírás, melyben szerepel a levél írójának a neve, titulusa és a szerkesztőség címe.

Ránézésre – eltekintve a fejlécben található gyanús pontoktól – egy szabályos felkérő levélről van szó, amely tisztelettel kéri a szerzőt a publikálásra. De a megadott linkből nem lehetett egyértelmű adatokat kideríteni, így csak arra kattintva lehet eljutni a kér-

Feladó: Winston Barr <pollyvega0@gmail.com>
 Elküldve: 2024. február 19., hétfő 7:07
 Címzett: Dr. XXX YYY

Tárgy: ISI-JCR Indexed Journal Call for Papers Submission

Dear Colleague!

We have seen your other research papers which are accessible on the internet. We are so indulged to invite you to submit any of your other new works to our journal.

We are delighted to extend a warm invitation to you to participate in 'Blumea' Multidisciplinary Journal (ISSN: 0006-5196) Comming issue 2024.

The Journal is indexed in Scopus, Web of Science and Science Citation Index Expanded (SCIE) .
 Blumea is currently included in JCR2023-2024 with an impact factor of 0.9. the journal Quartile is Q2 .
 DOI is available for all articles. The journal is published 12 times a year with tri-annual hardcopies printed in Netherlands.
 All papers will pass through a double-blind peer review process within 4-7 days.

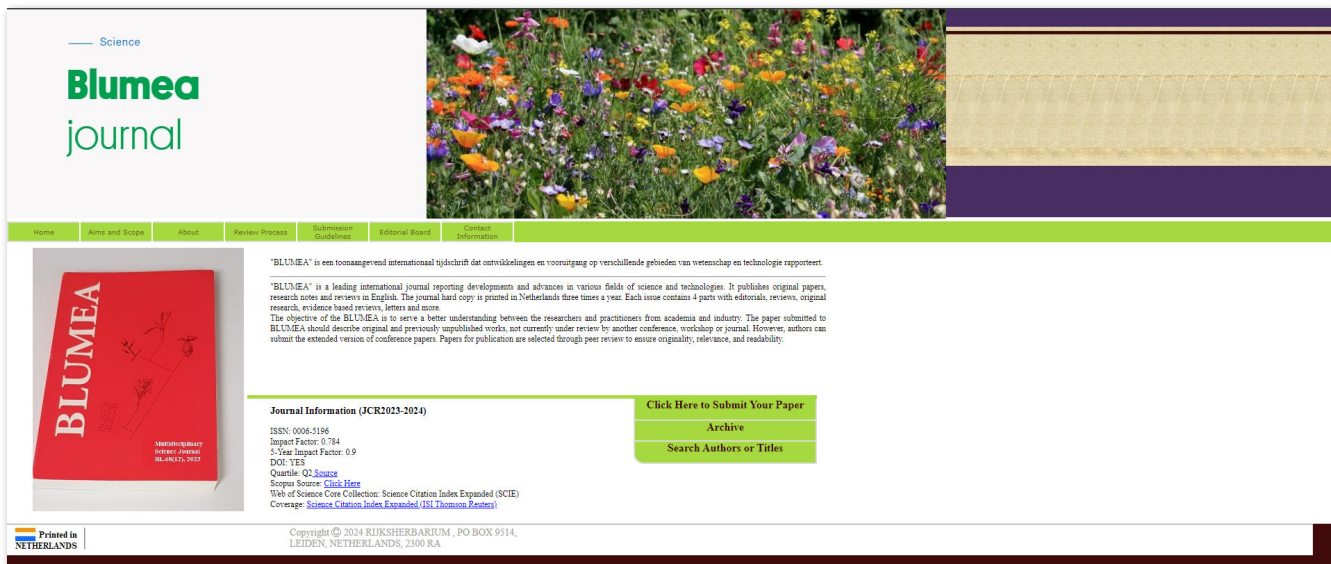
we would greatly appreciate it if you could submit your paper(s) to our journal via the URL below:

<http://www.nhn.leidenunivnl.org/submit.html>

Note: Please don't reply back to this email.
 If you have any queries, please contact us through the journal contact page.
 Please submit your paper strictly through the link introduced above.

Regrads
 Editor-in-Chief
 Prof. Dr. M. R. Davis
 2024 RIJKSHERBARIUM , PO BOX 9514,
 LEIDEN, NETHERLANDS, 2300 RA

6. ábra. Kutatónak érkezett felkérő levél

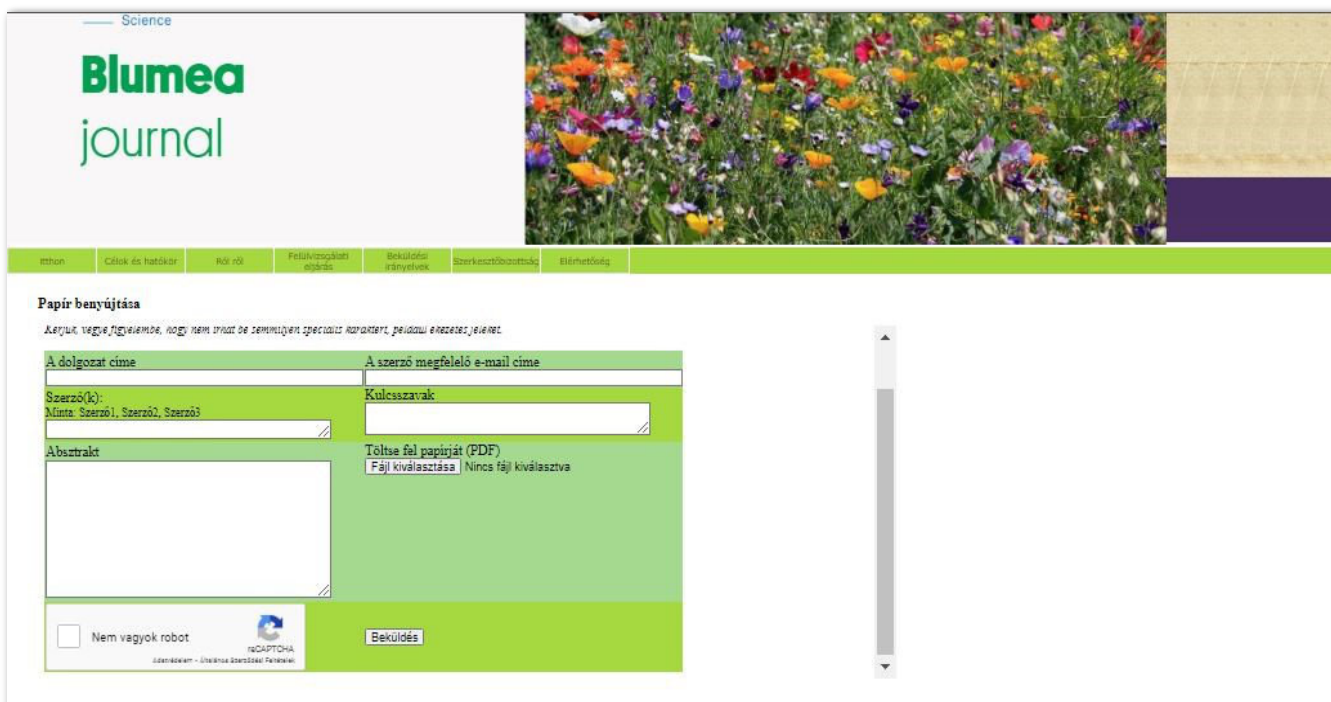
6. ábra. A Blumea Journal főoldala [15]

déses folyóirat oldalára, amely egy igen tetszetős, de kicsit régimódi felületnek tűnik. Meglehetősen egyszerű struktúrájú, inkább tömören megfogalmazott általános információk találhatók az egyes aloldalakon. Mindezzel együtt minden megvan, amire szükség van, hogy egy folyóirat szakcikket jelentessen meg az online térben.

Kiderülnek a folyóirat bibliográfiai adatai, az éppen aktuális impakt faktor érték. Megtudható, mely nagy adatbázisok adatai alapján lehet minősíteni. Megismerhető a kiadvány küldetése, célja és egy rövid leírás a publikálásról. A főoldalon található a kézirat fel-

töltésére szolgáló felület, amely egy nagyon egyszerű űrlap. Itt található a folyóirat archívuma is, amely nagyon érdekes, meglepő eredményeket mutat.

Maga az archívum két részből áll. A folyóirat lapszámait 2020-tól érhetők el évfolyamonként és lapszamonként, az előzményekért egy linkre kell kattintani. Az előző évek tartalma csak regisztráció után, bejelentkezés útján olvasható, a cikkazonosító és jelszó megadásával, vagy egy bizonyos összeg megfizetésével. A regisztráció megszerzéséhez prémium tagságot kell vásárolni, amelynek lehetősége nem derül ki az oldalról. A frissebb lapszámokra kattintva elérhetővé

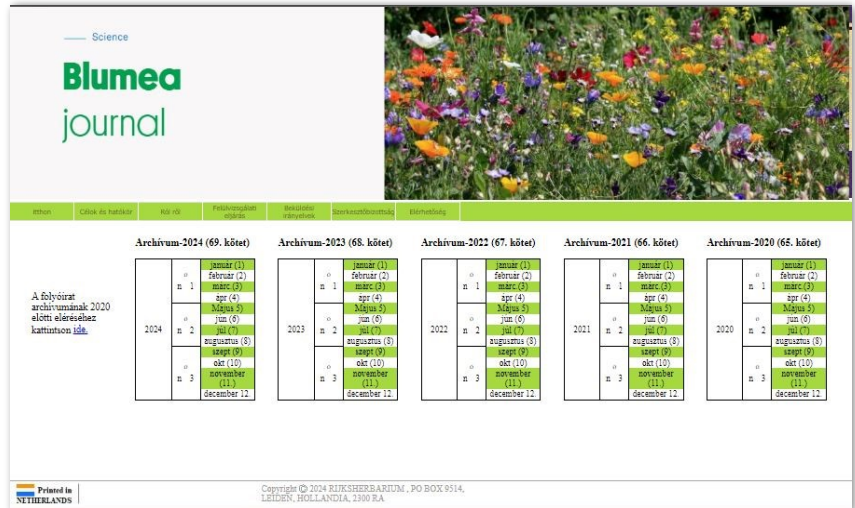
7. ábra. A kézirat benyújtására szolgáló felület [16]

válík egyfajta tartalomjegyzék, melyben a cikkek adatai és absztraktja is elolvasható, aki meg akarja szerezni a teljes szöveget, annak fizetnie kell egy szintén jelentős összeget.

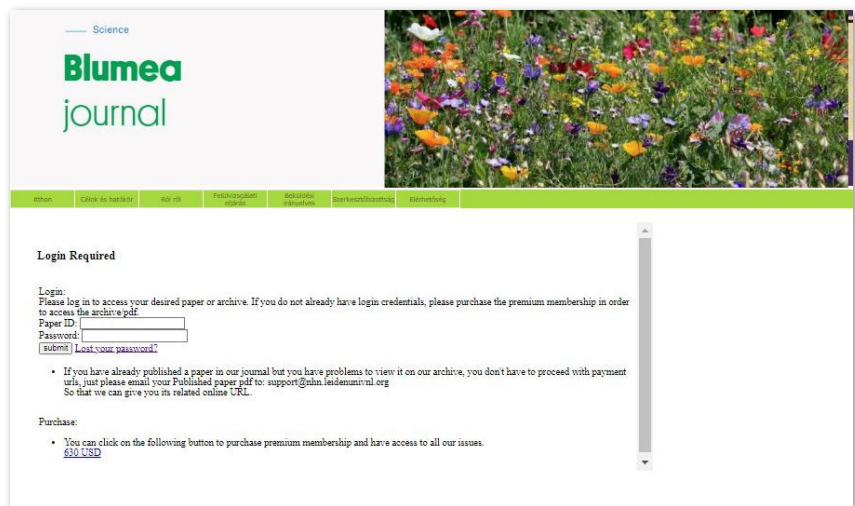
Lehetőség van a folyóiratban szerző és cím szerint keresni. A további aloldalakon megtudhatjuk a folyóirat célját és profilját, leírást kapunk magáról a folyóiratról. A felülvizsgálati eljárás fül alatt pár mondatban megtudhatjuk, hogy miért utasítják el a beküldött kéziratot, de az nem derül ki, hogy mik azok a tartalmi követelmények, amelyek alapján befogadják a közleményt. A szerkesztőség dönt! A tanulmány formai követelményeiről viszont külön oldalon tájékoztatják az érdeklődőt, de ez a rész sincs túlkomplikálva, rövid és tömör, a technikai adatokat sorolja fel.

A folyóiratnak van szerkesztőbizottsága, és az előzőekhez csatolozva ez is csak egy rövid, tömör lista. A bizottság ugyan nemzetközi, de nem lehet róluk kideríteni semmit, azon kívül, hogy melyik országból származnak. Nevüket semmilyen formában nem lehet feloldani, beazonosítani. Az elérhetőség oldalon megtalálható a szerkesztőség címe, telefonszáma, e-mail címe, valamint egy üzenetküldő felület. Első látásra teljesen normális, szabályos elérhetőségek.

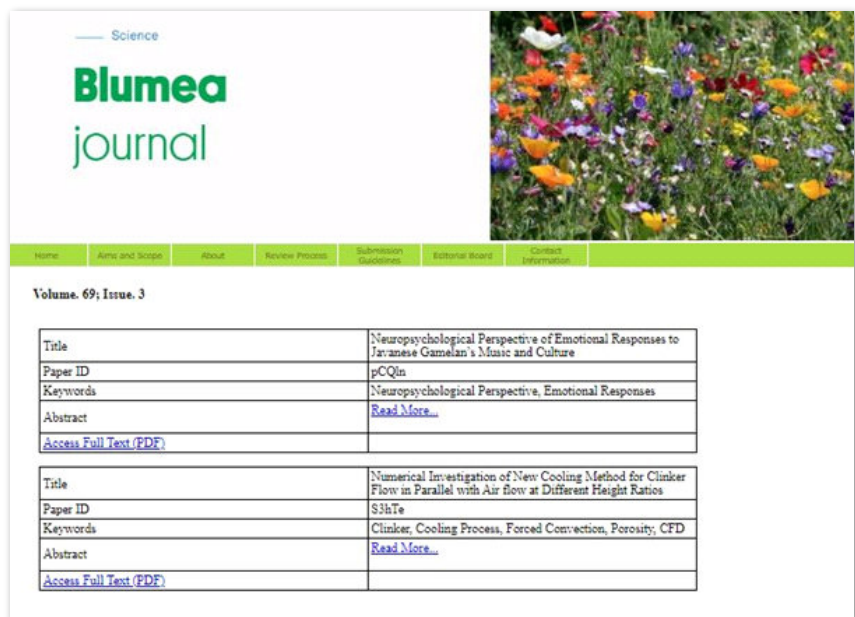
Ami nem derült ki a honlapról, de fontos lenne: mely adatbázisokkal van kapcsolatban a folyóirat azokon túl, amelyeket a nyitó oldalon feltüntet. Nem ismerhető meg a lektorálási folyamat, nincs semmiféle szabályzat, etikai irányelv. Mivel nincs jelezve, hogy open access folyóirat, így a költségek is fontosak, egyértelműen csak az archívumból derül ki, hogy az egyes cikkek mennyibe kerülnek, de azt, hogy a prémium tagságot hol és milyen feltételek mellett lehet beszerezni, az nem.

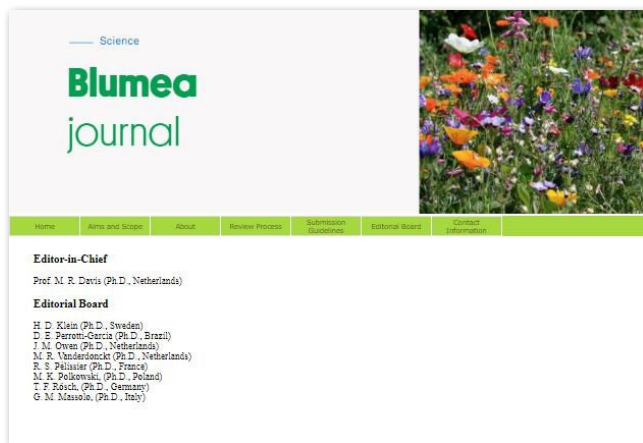
8. ábra. Archívum [17]

9. ábra. 2020 előtt megjelent évfolyamok [18]

10. ábra. Friss lapszám [19]

11. ábra. Szerkesztőbizottság [19]

Így végigtekintve a felkérő folyóirat oldalát látszik, hogy valami nincs rendben. Nagyjából minden megvan, ami ahhoz kell, hogy a kutató elküldje a kéziratát, mégsem tenné jó szívvel, mert hiányérzete van.

Alaposabb vizsgálódás után kiderült, hogy ez a honlap egy megtévesztő oldal. Megtévesztésig hasonlít egy botanikai szaklap weboldalára, a folyóirat küllemére. A további nyomozás után az is kiderült, hogy nem csak a színei, néhány dizájnemelem hasonlít megtévesztően, hanem az ISSN száma, amely az eredeti folyóirat nyomtatott verziójának az azonosítója, a szerkesztőség címe, amelyben csak egy szám eltérés van. Összeségében egy működő folyóiratnak tünteti fel magát, de gyorsan kiderül, hogy más tollaival ékeskedik, mert nem lehet nyomára bukkanni a keresőkben. Még elérhetőségének url-je is hamis. Egy egyetemi url-cím alatt működik, amely egyetem teljesen más tudományterületen működik, mint az állfolyóirat és az eredeti folyóirat.

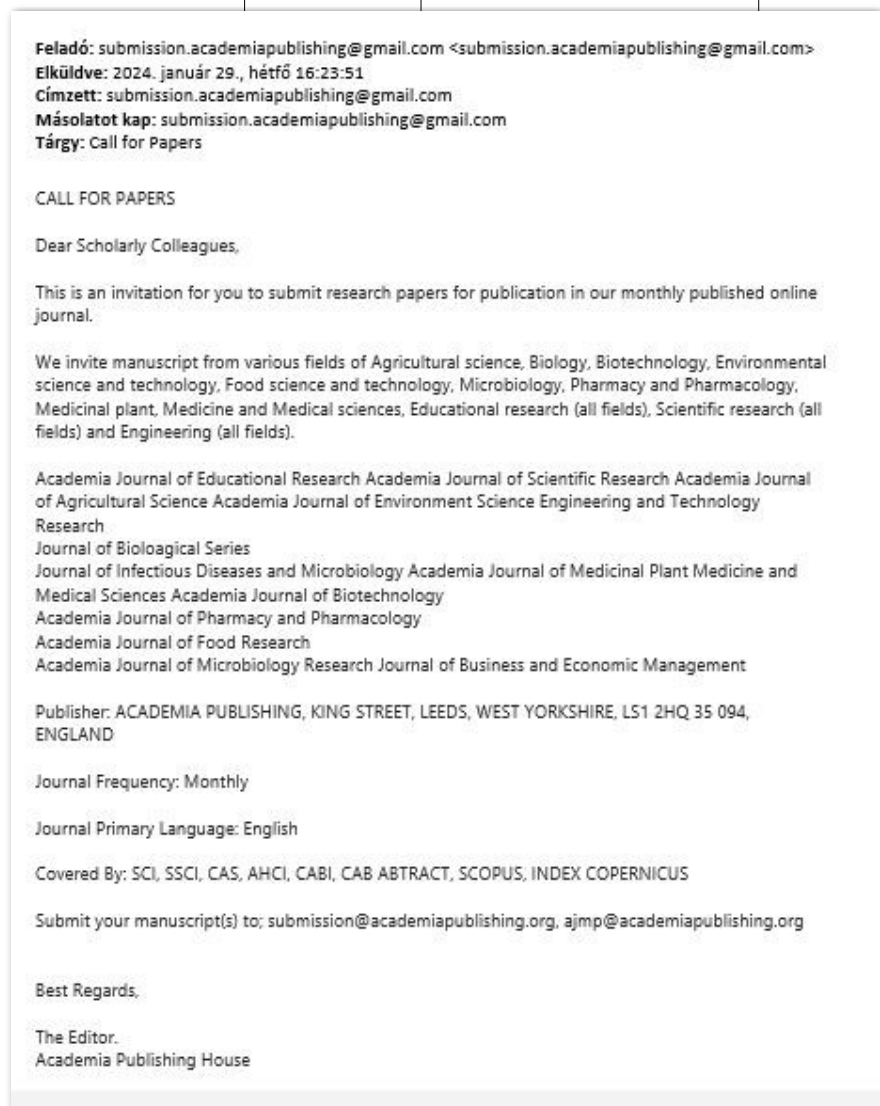
Megkérdőjelezhető minőségű folyóiratok?

A szervezeti e-mail címünkre érkezett levél nagyon érdekes és azonnal felkeltette az érdeklődésemet, hiszen sehogy sem értettem, hogyan került ide, miért nem fogta meg a központi spamvadász rendszer. Már a fejléc is gyanús, sehol egy címzett, de

legalább a küldő szervezet kiderül. A felkérés szövege többé-kevésbé hagyományos. A levél írója bemutatja a kiadót, és a tudományterületeket, amelyek területén megjelentet kiadványokat, kiderül a kiadó pontos címe, a folyóiratok megjelenésének rendszeressége, a közlési nyelv. Valamit azok az adatbázisok, amelyekben fellelhetők a kiadványok (gondoltam én, a rövidítések alapján). Ebből a levélből sem derül ki pontosan, hogy mely folyóirat lenne a közlemény helye, de legalább a kiadó e-mail elérhetősége többször is szerepel. A levél végén találtam egy folyóiratra utaló elérhetőséget, igyekeztem azt is kigombolyítani. A felkérő levél egy rövid, tömör elköszönéssel zárul.

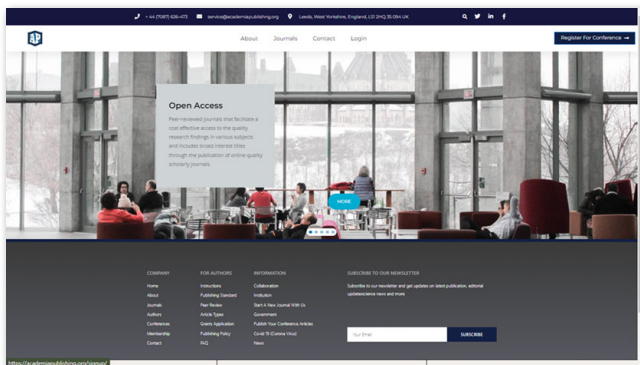
A levélben szereplő rövidítések:

SCI	Sciences Citation Index	WOS
SSCI	Social Sciences Citation Index	WOS
CAS	American Chemical Society / Chemical Abstracts Service	

12. ábra. Kutatónak érkezett felkérő levél

Ebben a levélben nem szerepelt link, amelyre kattintva kiderül a valóság. Viszont szerepel egy név és cím, ami alapján be lehetett azonosítani a kiadót. Rákeresve erre, örömmel tapasztaltam, hogy egy létező kiadó, modern dizájnú weboldallal, sokféle tudományterületen publikáló folyóiratokkal. A levélben talált rövidítéseket ellenőrizve a folyóiratot is megtaláltam a listában és egy kevésbé modern weboldallal, mintha kétféle oldal létezne, de a régebbi dizájnú az igazi, onnan lehet kideríteni minden információt.

13. ábra. Az Academia Publishing nyitóoldala [21]

A Kiadó adatai:

Kiadó: Academia Publishing
 Ország: Egyesült Királyság
 Nyelv: angol
 Cím: King Street, Leeds, West Yorkshire,
 England, LS1 2HQ 35 094, UK
 Tel: +44 (7087) 626-473
 Fax: +44 (8435) 594-498
 10005, Wall Street, New York, USA
 Tel: +1 (646) 481-3974
 Fax: +1 (877) 289-3847
 E-mail: service@academiapublishng.org

Közösségi média

Facebook
 Instagram
 Twitter
 LinkedIn

A nyitóoldalon található bemutatkozó szöveg nyílt hozzáférésű, lektorált folyóiratgyűjteménynek mondja magát. Költséghatékony hozzáférés minőségi kutatási adatokhoz, eredményekhez. Tudományterületek: mérnöki tudományok, orvostudomány, biológiai és mezőgazdasági tudományok, oktatás és tudományos kutatás, üzleti és menedzsment tanulmányok. Online elérhető folyóiratok. Az eredeti cikkekhez tar-

tozó DOI azonosítók a Crossref elérhetőséget is ígérik, de az nem teljesül.

Ahogy az előző leveleknél ebben az esetben is a folyóiratokat próbáltam megkeresni a legfontosabb adatbázisokban ellenőrzésképpen.

MTMT	A Kiadó által gondozott folyóiratok szerepelnek a listában.
DOAJ	A Kiadó nem szerepel.
CrossRef	A CrossRefben szerepel a Kiadó, de úgy tűnik nincs rendezve a tagdíj. DOI előtag: 10.15413 Csatlakozás dátuma: 2014. 05. 13 Utolsó befizetés: -
DOI	A cikkekhez van DOI azonosító, de azok nem érvényesek, nem működnek.
Scopus	A Kiadó és a folyóiratok nem szerepelnek.
WOS	A folyóirat nem szerepel.
Scimago	Nem szerepel.
COPE	A Kiadó nem szerepel.
SherpaRomeo	A Kiadó nem szerepel.
Beall's List	Nem szerepel.
predatoryreports.org	A Kiadó szerepel.
Norvég lista	A Kiadó és a folyóiratok nem szerepelnek.

A kiadványok nem szerepeltek a fontos adatbázisokban, ami nem túl jó hír. A folyóiratokra kattintva kiderül, hogy számos egyéb, egyetemi, kisebb szakterületi adatbázisban a leírtak szerint szerepelnek, ez megnyugtató lehet, de kisebb ismertségre utalhat. A folyóiratok szerkesztőbizottsága nemzetközi, leginkább indiai, pakisztáni kínai és afrikai, országok kutatói tartoznak egyes bizottsághoz. A főszerkesztőről egy fényképes bemutatkozás található a folyóirat nyitóoldalán, ahol elolvasható egy ismertető a munkaságáról, de további tagokról csak a munkahelyük neve és elérhetősége derül ki (vagy az sem). Néhány tagra rákeresve a neten és a *LinkedIn*-en és *ResearchGate*-en találtam némi információt, de abból nem derült ki, hogy az Academia Publishing szerkesztőségének munkatársa lenne.

A Kiadó székhelyének címe megtalálható a weboldalon, de ennek hitelessége kicsit bizonytalan, mert keresés során ez nem igazolható. A kiadó és a szerző közötti kommunikáció leginkább e-mail-en történik, vagy a weboldalon található üzenőfelületen keresztül, a telefonos elérhetőségre sincs egyértelmű bizonyíték.

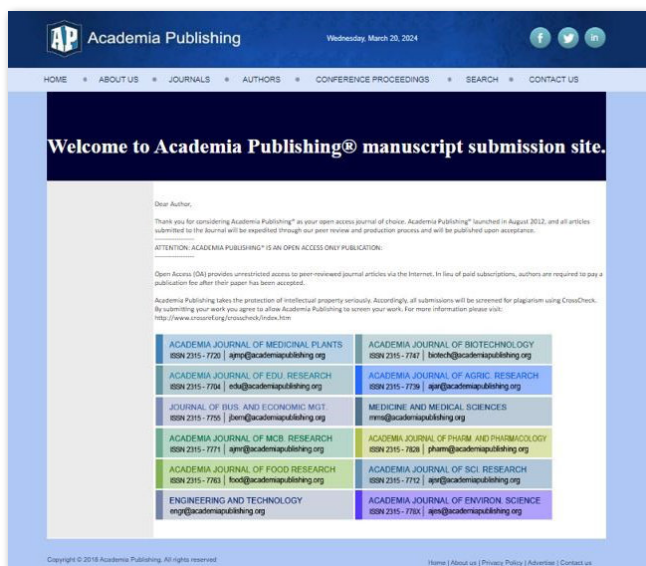
A beküldött kéziratok elbírálásáról szóló szabályozás igen részletes, minden fontos kérdésre kitér, de annyira nem mélyreható, hogy a szerzőt mindenről pontosan tájékoztassa. Nem derül ki a lektorálás teljes folyamata sem, de pontosan leírják a tartalmi és formai követelményeket, hogy mikor és milyen módon lehet módosítani a kéziratot az elfogadás érdekében. Lehetőség van a harmadik bíráló bevonására, valamint a főszerkesztő is dönthet a publikáció megjelenéséről vagy visszaadásáról a szerzőnek.

Nyílt hozzáférést támogató kiadóként nem érhetőek el azok az adatok, amelyek a cikkfeldolgozási díjat hivatalosan bemutatni. Viszont kiemeli, hogy az open access támogató szervezetek irányelveit magára nézvést irányadónak tartja és elfogadja, de a szervezetek adatbázisában nem található.

A kézirat megjelentetése során felmerülő költségekről, a cikk kezelési költségéről sehol sem ejtenek szót, egyik szabályzatban, tájékoztatóban sem írják le.

A folyóiratok archívumában nem található meg az összes évfolyam, a lapszámok sem tartalmazznak átlagosan 2-3 cikknél többet, a folyóiratok is különböző időpontokban jelentek meg utoljára. Van olyan kiadvány, amelynek a legfrissebb száma 2022 nyarán került fel a honlapra.

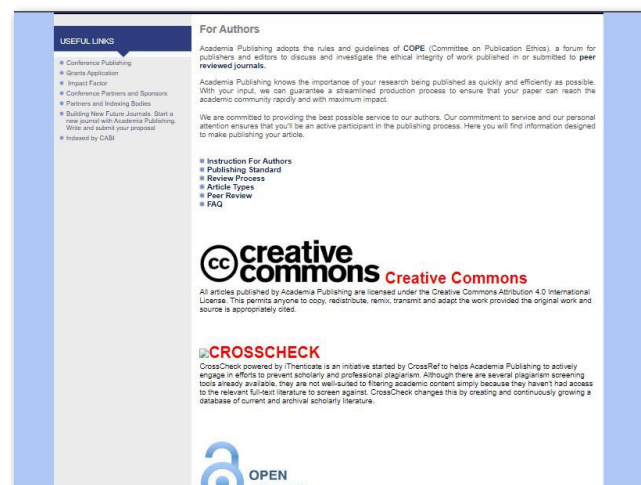
Összességében a megvizsgált kiadó nem minden szempontból felel meg az IAP által összeállított szempontrendszernek. Nem tűnik minden egyes kritérium

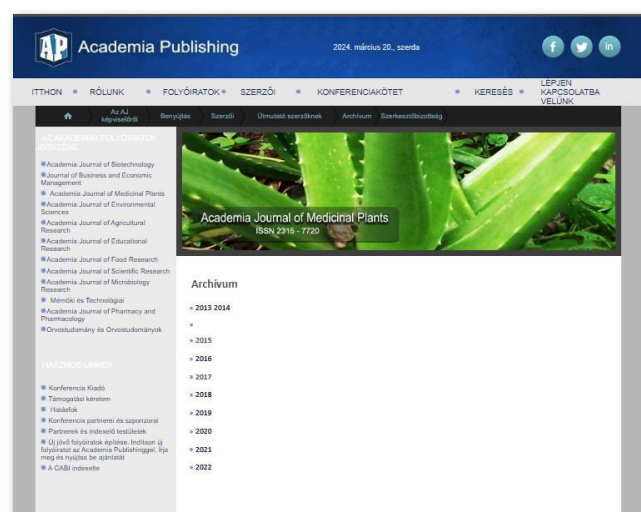
14. ábra. Szerzőknek szóló oldal a folyóiratok adataival [22]

szerint teljes mértékben parazita/predátor kiadónak, de azért ad némi nyugtalanságra okot, hogy a főbb szempontoknak – mint például a cikk benyújtásával járó költségek egyértelmű feltüntetése, a szakértői bírálat pontos és egyértelmű ismertetésének hiánya – nem felel meg. Felmerül a kérdés, hogy a kiadványok,

melyeket ugyan nemzetközi kutatókból összeállított szerkesztőbizottságok felügyelnek, mennyire elismeretek a világ más, számunkra mértékadó területein.

15. ábra. Szerzői tájékoztató [23]

16. ábra. A folyóirat archívum [24]

Azt is görcső alá kell venni, hogy a kutatási területünk eredményei, a saját kutatásaink mennyire férnek bele a kiadó által gondozott folyóiratok témakörébe, mennyire illeszkedik az ott közölt kutatási eredményekhez. Szakértőként/kívülről kutatóként/könyvtárosként nem tudom hitelt érdemlően igazolni, hogy a kiadványokban megjelenő tanulmányok a hiteles, minőségi tudományt képviselik. Mindezeket túl a formai követelmények elemzése alapján én ezt a kiadót nem ajánlanám a kutatók részére friss kézírataik publikálási helyeként.

Összefoglalás

Kutatásaimat a parazita/predátor folyóiratokkal kapcsolatban csak abba hagyni tudtam, de befejezni nem.

Nagyon sok információt gyűjtöttem össze munkám során, de rengeteg megválaszolatlan kérdés maradt, melyeknek még utána kell járnom. Minden egyes levél új kapukat nyitott a keresésben. A vizsgálat során sokféle érdekes, leleményes megoldásra bukkantam a kutatói dolgozatok toborzása kapcsán.

A szakirodalmak valamely cikkében, vagy egy kutatói beszélgetés leiratában olvastam a címben olvasható felszólítást (tanácsot), már nem tudom, de kifejezetten hasznosnak találom. Az a biztos, amit ismerünk, ahol a kollégáink, a szakmai területen dolgozó tágabb kutatási körben mozgó szakemberek publikálnak. A kiadványokat olyan helyen is ismerik, amelyekről ugyan mi távol dolgozunk, de vannak olyan közös pontok (adatbázisok), melyeknek minőségében mi magunk is bízunk. Nem állítom, hogy a bemutatott kiadók és folyóiratok közül mindegyik egy haszonelvű álfolyóirat, hiszen valljuk be, a mi kicsiny hazánkban megjelenő számtalan szakfolyóirat sem minden esetben állná ki a próbát egy ilyen vizsgálat során, de azokat ismerjük, amint a hazai tudományos publikációs környezetet is. Tudjuk, hogy milyen út vezet egy kutatás elindításához és az eredmények publikálásához.

Mégis, amikor keressük a lehetőséget a nemzetközi szintéren való helytálláshoz, nagyon alaposan meg kell vizsgálni azokat a médiumokat, ahol az eredményeinket közölni szeretnénk. Hiszen egy rossz döntéssel hitelét veszítheti saját kutatásunk, amelyet nehéz visszaszerezni. Ráadásul rengeteg pénzbe is kerülhet ez a választás. Ezért ajánlatos alaposan megnézni, hogy milyen lehetőségeket ígérnek ezek a szépreményű felkérő levelek, vagy weboldalak. Minden szempontot végig kell venni, ha lehetőség van rá, és érdemes a könyvtáros segítségét kérni ebben a munkában. Hiszen ő munkája során rengeteg adatbázissal, folyóirattal találkozik, nem csak egy szakterületen, hanem a közeli tudományterületeken is, nagyobb rálátása van a kérdésre. A cikkek tartalmát nem biztos, hogy pontosan be tudja azonosítani, de arra az együttműködés során a kutató pontosan tud válaszolni, ezáltal közös erővel könnyebb megtalálni a hiteles és biztonságos publikálási felületeket.

Már a dolgozatom elején említettem a nyílt tudomány elterjedésével járó pozitív hatásokat, például az ingyenes hozzáférést a kutatási eredményekhez, melyek beépülnek a kutatásokba és újabb eredmények létrehozására sarkallnak. Azonban nagyon oda kell figyelni a negatívumokra, amelyek tudománytalan, hirtelen eredményekhez vezetnek, ezzel járva le a tudományt.

Technikai javaslatként néhány gondolatban összefoglalnám, hogy mire jutottam a nyomozásom során,

mire érdemes figyelni egy lelkes felkérő e-mail vagy új publikációs tér keresése során.

- **Levél:** Érdemes alaposan átolvasni, a feladó címétől egészen a levél zárásáig. Mit tartalmaz? Kiderül-e, hogy ki a feladó? Melyik folyóirat kéri a kéziratot? Milyen lehetőségek vannak a kapcsolatfelvétellel, a folyóirat/kiadó ellenőrzésére? Milyen a levél összhatása, dizájnja?
- **Weboldal:** Milyen a weboldal felépítése, szerkezete? Mennyire informatív? A fontos információk mennyire elérhetők, részletesek? Különböző adatok mennyire könnyen találhatóak meg?
- **Elérhetőség:** Pontosak és a valóságnak megfelelőek az elérhetőségek?
- **Szerkesztőbizottság:** Van hiteles, nyomon követhető szerkesztőbizottság?
- **Adatbázisok:** Az adatbázisokban, amelyeket a honlapon feltüntet, valóban elérhetők a folyóiratok? Mely adatbázisok indexelik, azokat ismerjük? Az ismert és magas minőségű adatbázisokban szerepelnek-e?
- **Irányelvek, peer review:** Etikail irányelveik elérhetők-e a honlapon? A szakértői bírálási /lektorálási folyamat szabályozott, és mindez részletesen megtalálható-e a honlapon?
- **Cikkfeldolgozási díj (APC):** A kézirat leadása jár-e, és ha igen, milyen költségekkel? Mikor és milyen feltételekkel kell befizetni? Ezek a költségek egyértelműek és könnyen kideríthetők?
- **Archívum:** A folyóirat rendelkezik archívummal? Elérhető-e? Az archívumban található évfolyamok mennyire követik a megjelölt megjelenési rendet? Minden cikk beleillik a folyóirat speciális tudományterületébe? Egy lapszám hány cikket tartalmaz? [25]

Ha a kérdésre adott válaszok nem győzték meg sem a hitelességről, sem annak ellenkezőjéről, érdemes átbeszélni a kérdést egy kollégával, hogy ő mit gondol erről. De nem haszontalan felkeresni a könyvtárost sem, mert ő is rendelkezhet olyan információkkal a folyóiratról vagy a témáról, amelyre éppen szükségünk lehet.

Alábbiakban összeválogattam és -állítottam egy listát, amely segít az ellenőrzésben. A listában megtalálhatók azok az adatbázisok és szervezetek, amelyek honlapján érdemes vizsgálni az egyes gyanús folyóiratokkal kapcsolatban [ld. következő oldal].

Irodalomjegyzék

- [1] Juhász A, Szabó D. Parazita folyóiratok, a tudományos világ élőszködői. Networkshop, 2019. p. 1. [letöltés dátuma: 2024. január 29.] URL: <https://real.mtak.hu/104953/1/juhasz-szabo.pdf> DOI: 10.31915/NWS.2019.9
- [2] Magyar Tudományos Akadémia (MTA) (2023). Javaslatok a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok cikkeinek kezelésére. [online] [letöltés ideje: 2023. november 27.]. URL: https://mta.hu/mta_hirei/javaslatok-a-kifogasolható-gyakorlatot-folytató-folyóiratok-cikkeinek-kezelesere-az-mta-ajanlasi-az-uj-ti-pusu-publikacios-visszaelesekkel-kapcsolatban-113234
- [3] VIII. Magyar Nyílt Tudományos Fórum. [letöltés dátuma: 2024. január 29.] URL: <https://openscience.hu/events/magyar-nyilt-tudomanyos-forum-viii/>.
- [4] Combatting predatory academic journals and conferences. [online] InterAcademy Partnership (IAP) (2022). letöltés dátuma: 2024. január 29.] URL: <https://www.interacademies.org/project/predatorypublishing>
- [5] Ábra címe: A predátor magatartás megnyilvánulásainak skálája folyóiratok esetében (IAP). A szerzők fordítása. Javaslatok a kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok cikkeinek kezelésére. Budapest. Magyar tudományos Akadémia, 2023. p. 17. [letöltés dátuma: 2024. január 29.] URL: https://mta.hu/data/dokumentumok/egyeb_dokumentumok/2023/javaslatok_a_kifogasolható-gyakorlatot_folytató_folyóiratok_cikkeinek_kezelesere-NET.pdf
- [6] A kiadó főoldala. A Science Publishing Group hivatalos főoldala. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/>
- [7] A Kiadóról. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/about-sciencepg>
- [8] A kiadó által megjelentetett folyóirat, amely a kutatóknak küldött felkérő levélből kibogászható volt. letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/journal/225/home>
- [9] Information for Librarians. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/information/for-librarians>.
- [10] American Journal of Electromagnetics and Applications. Archive. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/journal/225/archive>.
- [11] Article Processing Charges (APCs) and Funding. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/information/for-authors#APC>.
- [12] Contact Us. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/contact>.
- [13] Editorial Board Members. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/journal/225/editorial-board>.
- [14] Peer Review at SciencePG. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://www.sciencepublishinggroup.com/information/peer-review-at-sciencepg>.
- [16] Blumea Journal főoldala. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <http://www.nhn.leidenunivnl.org/index.html>.
- [17] Kézirat benyújtására szolgáló felület. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <http://www.nhn.leidenunivnl.org/submit.html>.
- [18] Archívum. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <http://www.nhn.leidenunivnl.org/archive.html>.
- [19] A 2020 előtt megjelent évfolyamok. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <http://www.nhn.leidenunivnl.org/access.php>.
- [20] Friss lapszám. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <http://www.nhn.leidenunivnl.org/view.php?v=69&i=3>.
- [21] Szerkesztőbizottság. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <http://www.nhn.leidenunivnl.org/editorialboard.html>.
- [22] Academia Publishing nyitóoldala. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://academiapublishing.org/>.
- [23] Szerzőknek szóló oldal a folyóiratok adataival. [letöltés dátuma: 2024. március 13.]. URL: <https://new.academiapublishing.org/journals.htm>
- [24] Szerzői tájékoztató. Academia Publishing. [letöltés dátuma: 2024. március 14.]. URL: <https://new.academiapublishing.org/authors.htm>.
- [25] Folyóirat archívum. Academia Publishing. [letöltés dátuma: 2024. március 14.]. URL: <https://new.academiapublishing.org/journals/ajmp/archive.htm>.
- [26] Kis Anikó. Így kerül el a predátor folyóiratokat 7 egyszerű lépésben. instascience.hu. 2020 szeptember.
- [27] letöltés dátuma: 2024. március 14.]. URL: <https://instantscience.hu/2020/09/09/igy-kerul-el-a-predator-folyóiratokat-7-egyszeru-lepesben/>.

MTMT	<p>Magyar Tudományos Művek Tára</p> <p>A Folyóirat-kereső szolgáltatás segítségével ellenőrizhető, hogy az adott folyóirat rendelkezik-e regisztrációval az adatbázisban. "Kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok" jelölése, annak magyarázata is megtalálható ezen keresőben. A részletes keresőben többféle szempont szerint is lehet keresni.</p> <p>https://www.mtmt.hu/folyoiratok</p> <p>MTA Osztály folyóirat listák</p> <p>https://www.mtmt.hu/osztalylistak</p>
DOAJ	<p>A Directory of Open Access Journals nyílt hozzáférésű folyóiratok indexelő adatbázisa.</p> <p>https://doaj.org/</p>
CrossRef	<p>A DOI azonosító kiadásával foglalkozó ügynökség.</p> <p>https://www.crossref.org/</p>
DOI	<p>A Digital Object Identifier az online megjelenő közlemények egyértelmű azonosítására és elérésük hosszútávú biztosítására alkalmas azonosító.</p> <p>https://www.doi.org/</p>
Scopus	<p>Az Elsevier hivatkozáskereső bibliográfiai adatbázisa. A naponta frissülő adatbázis mellett, hogy absztraktok formájában feldolgozza minden tudományterület legfontosabb szakirodalmi forrásait, leginkább tudományometriai mérések elvégzésére és a szerzői hivatkozások feltárására alkalmas.</p> <p>https://www.scopus.com/sources</p>
WOS	<p>Web of Science Core Collection</p> <p>A Clarivate Analytics hivatkozáskereső bibliográfiai adatbázisa, amely feldolgozza minden tudományterület legfontosabb folyóiratait, könyveit és konferenciaanyagait. Elsősorban tudományometriai kutatásokra és szakirodalom keresésére alkalmas. Segítségével egyes kutatókra történő hivatkozásokat lehet megtalálni, illetve megállapítható egyes kutatócsoportok és -intézetek nemzetközi tudományos világban elfoglalt pozíciója.</p> <p>https://mjl.clarivate.com/search-results</p>
Scimago	<p>A SCImago Journal & Country Rank</p> <p>(SCImago folyóirat- és országgrangsor, SJR) ingyenesen elérhető, amely az Elsevier Scopus adatbázisára épülve folyóiratok és országok tudományos mutatóit közli. Az SJR minőségi kategóriák, kvartilisek szerint rangsorolják az indexált folyóiratokat. Ezt a kvartilis beosztást a Scopus nemzetközi citációs adatbázis segítségével, az ott megtalálható, adott időszakban megjelent közlemények és azokra érkezett hivatkozások száma alapján határozzák meg. A kvartilis rendszerben, adott tudományágban, a folyóiratok top 25%-a Q1-es, 25–50% Q2, 50-75% Q3, míg az alsó 25%-a Q4 besorolással rendelkezik.</p> <p>https://www.scimagojr.com/</p>
COPE	<p>A COPE (Committee on Publication Ethics) elkötelezett a szerkesztők, kiadók, egyetemek, kutatóintézetek és mindazok oktatása és támogatása mellett, akik a publikációs etikával foglalkoznak. A COPE célja, hogy a kiadói működést egy olyan irányba mozdítsa el, ahol az etikai normák a kultúra részévé válnak. Tevékenységük arra irányul, hogy az oktatáson, forrásaikon és tagjaik támogatásán keresztül a szélesebb közösségben elterjesszék a vonatkozó ismereteket.</p> <p>https://publicationethics.org/members</p>
SherpaRomeo	<p>Olyan online forrás, amely összesíti és bemutatja a kiadók és folyóiratok nyílt hozzáférési irányelveit. Szakértők minden bejegyzett kiadót vagy folyóiratot, amelyet a SherpaRomeo-ban tárolnak, gondosan átnézik, elemzik és lehetőség szerint folyóiratonként összefoglalják az önarchiválási eljárásokat és a szerzői jogokat, kötelezettségeket.</p> <p>https://v2.sherpa.ac.uk/romeo/search.html</p>
Beall's List	<p>[...] A már nyugdíjba vonult <i>Jeffrey Beall</i> könyvtáros még a Coloradói Egyetem alkalmazottjaként alkotta meg ezt a kifejezést azon folyóiratok azonosítására, amelyek a minőségi szakértői értékelői eljárásokat figyelmen kívül hagyva, kizárólag a szerzők által várhatóan fizetendő APC-ken (Article Processing Charge, cikkelférési díj) keresztül igyekeznek bevételt generálni. Ezek a folyóiratok félrevezető és megtévesztő információkat, illetve kéretlen marketingtartalmakat küldenek a lehetséges publikálóknak. https://beallslist.net/jeffrey-bealls-research/</p>
Norvég lista	<p>Kifogásolható gyakorlatot folytató folyóiratok listája, amely megtalálható az MTMT oldalán</p> <p>https://www.mtmt.hu/kifogasolhato_folyoiratok</p>

Dr. Pásztor Sándor tüdőgyógyász, kórházalapító, katonaoorvos a Nagy Háborúban

Tisztelgés egy emléktáblaavatás kapcsán

POGÁNYNÉ DR. RÓZSA GABRIELLA (PHD)
könyvtárvezető, MH EK Tudományos Könyvtár, Budapest,
a Szent István Tudományos Akadémia rendes tagja
prg1971.05.29@gmail.com

A háborúk – régiek és jelenkoriak, jogosnak tűnnek vagy minden erkölcsi érzék ellen valók – a pusztítás, a pusztulás, a halál és az emberi szenvedés legmélyebb bugyrai asszociációit keltik bennünk. Jogosan, hiszen emberéletek mennek veszendőbe, városok, műemlékek, a civilizátorikus infrastruktúra legfontosabb elemei pusztulnak el, helyüket a betegségek, járványok, a gyász és a gazdasági hanyatlás foglalja el. Mindezzel együtt szép számmal akadnak hivatásos és önkéntes „irgalmas samaritánusok”, akik a maguk területén, szakterületén és lehetőségeik szerint igyekeznek megszelídíteni, lecsendesíteni az emberi nyomorúság haragoszöld tarajos hullámain. Egyik jól körülhatárolható, formális létező és szervezett csoportjuk a katonaoorvosi kar, a frontokon, tábori vagy állandó katonai kórházakban szolgálatot teljesítő hivatásos vagy a mozgósítás idejére behívott tartalékos, sőt, akár önkéntesen szolgáltra jelentkező orvosok közössége. Feladatuk tehát a hadigépezet működtetésével – első pillanatban látszólag teljes mértékben ellentétes, mélyebben belegondolva azonban egyértelművé válik, hogy – stratégiaileg és erkölcsileg úgyszintén nélkülözhetetlen területen támogatják hadseregüket – ahogyan 1888-ban közzétett ars poeticájukban olvasható: „Azon komoly és komor foglalkozás közepett, mely 'a hazáért meghalni' tanít, mi orvosok képezzük a vigasztaló elemet, mert mi meg a 'hazáért megélni' segítjük polgártársainkat.”[1]

A családi legendáriumainkban megőrzött történetek hálával töltenek el minket, amikor valamely háborúban – volt belőle számos az elmúlt emberöltőkben – megsérült, megbetegedett felmenőnk gyógyulására, gyógyítóira gondo-

lunk. Az elhivatott, emberséges, bátor katonaoorvosok emlékezetét azonban nem csak a családi oral history örökíti meg, hanem sok esetben publikált források vagy még valamely levéltári anyagban ismeretlenül lappangó iratok szintén dokumentálják életük ezen eseményeit.

Így történt ez DR. PÁSZTOR SÁNDOR esetében is, akiről 2023. december 16. óta már nem csak családjá és régi munkahelye, publikációi és néhány sajtóközlemény, illetve a Hadifogoly magyarok története című feldolgozás [2], a Hadtörténelmi Levéltárban őrzött iratok hagyományoznak át mementót az utókorra, hanem akinek az Észak-pesti Centrumkórház–Honvédkórház Podmaniczky utcai telephelyén míves márvány emléktábla is hirdeti szakmai örökségét és tiszteletreméltó emberi kvalitásait. [3]

A bensőségesen szép ünnepélyes esemény kapcsán érdemes megjegyezni, hogy az emléktábla-állítást még 2022. április 25-én a család nevében ERDÉLYI ZOLTÁNNÉ, DR. BUGÁR-MÉSZÁROS TIBORNÉ és HARASZTI PÁLNÉ kezdeményezte. Haraszi Pálné nem ismeretlen a könyvtáros szakmai közösség számára, hiszen pályafutása során az Országgyűlési Könyvtár munkatársa,

Az emléktábla leleplezése (fotó: ÉPC – Honvédkórház) [3]

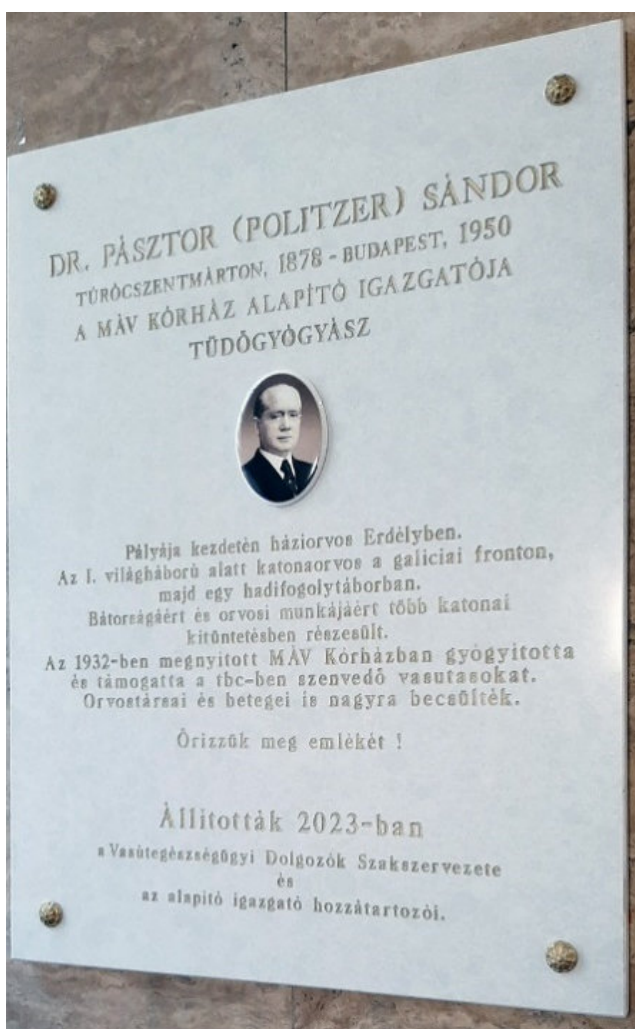
utóbb a Képviselői Kutatószolgálat osztályvezetője, többek között a Magyar Könyvtárosok Egyesülete főtitkára és az IFLA/HUN tematikus levelezőlista moderátora. Nevével mind a mai napig találkozunk a szakmai szervezetek, rendezvények kapcsán a KATALIST-en is.

A hosszú szervezési és adminisztratív folyamat során az indítványhoz a Vasútegészségügyi Dolgozók Szakszervezete (VEDOSZ) is csatlakozott.

Dr. Pásztor (született: Politzer) Sándor (Túrócszentmárton, 1878 – Budapest, 1950). Egy emberi élet adatai, kezdete és vége. De mi is történt e két időpont között? A Felvidéken, közelebről Túróc vármegyében hétgyermekes földbérlő családban megszületett egy kisgyermek, aki a békeévek alatt fiatal férfivé cseperedett, orvosnak tanult, hivatását kezdetben Erdélyben gyakorolta. A XX. századi magyar (és világtörténelem) sorsfordító eseményei viszont kiragadták őt a szépen indult kiegyensúlyozott életből és a Nagy Háború tartalékos katonáorvosává tették, foglytáborba sodorták, hazáját szétszakították, karrierjét, szakmai kiteljesedését pedig utóbb a fenyegetettség, üldöztetés réme zárta le. Az újabb háborút követő békeévek pedig olyan rendszerrel vették körül, melyben gyökerei, embersége, világlátása és értékrendje csupán a családi kör és a saját habitussal átitatott, „kibélelt” közvetlen környezet számára volt „szalonképes”-ként elfogadható.

Ennek az eseménydús és hullámváló sorsnak a változó jelleggel vissza-visszatérő hullámvölgyei között azonban voltak a hivatásgyakorlás szempontjából mindenképpen prosperáló időszakai: az egyik a katonai, a másik a vasútegészségüghöz kapcsolódik. Utóbbi kötődés élete két korszakában is fontos szakmai kihívásokat és sikereket hozott számára.

A pesti gimnáziumi és orvosi egyetemi tanulmányok befejezése (1901) után az ifjú Pásztor doktor először Budapesten [5], utóbb Erdélyben praktizált házi-orvosként, és 1904-től van arra vonatkozó adat, hogy már kötődött a vasúthoz. Ekkortól szerepel a vasúti közlekedési központként kiépült Hunyad megyei település, Piski (Simeria) teleporvosaként [6]. 1911 októberében több hírlap is tudósított az akkor már országos jelentőségű vasúti csomópont és „vasutastelepülés” új, országosan első MÁV-kórházának október 9-ei megnyitásáról. A gyógyintézet eleinte 16 ágygal működött, megszervezője pedig Pásztor Sándor volt. [7] A Magyarország híradása szerint „A szépen berendezett kórház ékesen szóló bizonyítéka annak a figyelemnek, amellyel az államvasutak vezetősége alkalmazottjainak sorsát gondozza. A kórháznak dr. Pásztor Sándor teleporvos, mint vezető orvos és dr. Hankó Vilmos [1880–1951] pályaorvos az orvosai. Pásztor dr. Berlinben, Hankó dr. a budapesti Új Szent János-kórházban,

Az emléktábla (fotó: ÉPC – Honvédkórház) [4]

mint a kórháznak évekig segédorvosa készültek hivatásukra. Az ápolás munkáját a Szent Vincze-rend apácái látják el. A vasutasok már az első napokban igénybe vették a kórház segítségét s ez arra mutat, hogy az valóban szükségét pótol. A rendelkezésre álló orvosi erő csak a legnagyobb erőfeszítéssel képes ellátni a segítségre szorulókat.”[8] A Piskiben töltött évek további eseménye, hogy Pásztor doktort a Királyi Magyar Természettudományi Társulat 1913. május hó 21-ei választmányi ülésén fogadta tagjai közé Dr. Hankó ajánlásával. [9] Az ajánló további adatai nem szerepelnek, feltételezhető azonban, hogy Pásztor doktor támogatója a vele közel egykorú kollégája, DR. HANKÓ VILMOS lehetett, aki 1914 után Piski kórházának igazgatója lett, utóbb pedig Debrecenben szolgált szintén MÁV-orvosként. [10] (Szóba jöhet az ajánló még az IDŐSEBB HANKÓ VILMOS (1854–1923) vegyész, akadémiai levelező tag, főreáliskolai tanár, a Magyar Balneológiai Értesítő egyik alapító szerkesztője.)

Az *Orvosi Hetilap* 1914. március 8-ai híréből ismeretes, hogy Pásztor Sándor, MÁV orvosi tanácsadót a temesvári üzletvezetőségéhez nevezték ki felügyelő

főorvossá [11], orvosi oklevelét a városatyák előtt 1914 májusában hirdették ki hivatalosan. [12]

Az I. világháború alatti orvosi működésének fontos eleme volt, hogy még bevonulása előtt Temesvárott szervezett civil ápolónői szolgálatot a pályaudvaron a betegszállító vonatokkal a hátországba menekített katonák számára felállított pihenőállomás személyzetének. Tevékenységéről NIAMESSNYNÉ MANASZY MARGIT *Villámlik messziről* című háborús naplófeljegyzéseiben így írt:

*„1914. augusztus 25. Ma jelezték az első betegszállító vonatot, Miska [Niameessny Mihály képviselő] mint a vöröskereszt delegátusa egész nap intézkedik, hogy idején elkészüljön az első kórház a vasútállomáson. ... Ragyog minden a tisztaságtól, mire befut estére a vonat. Orvosok, fehér ruhás önkéntes ápolónők lepik el a peront ... A kis erdélyi doktor, Pásztor Sándor, aki ma itt a legnagyobb hatalmat képviseli, magával visz és végigjárnak együtt a kocsikat. ... Aztán megállunk egy horvát katona mellett, akinek szép, tragikus Krisztus-arca lázban ég.
– Phlegmone – mondja arra az orvos, míg szelíden simogatja a verejtékes homlokát –, nye bojsze, nye bojsze, ne félj.”*

A fiatal Pásztor doktorra való visszaemlékezés a töle való búcsúval zárul:

*„1914. augusztus 28. Délben katonaruhában betoppant a kis Pásztor doktor, aki a kórházban kötözni tanított, és megfogta a kezemet:
– Behívtak. Egy óra múlva indulok Galíciába. Idegenként jöttem ide, és oly jók voltak hozzám. Erre fogok gondolni, ha az emberi kötelességek legszentebbikét, az orvosét teljesítem. Elment.”*[13]

Így a szépen ívelő vasútorvosi karriernek a Nagy Háború kitörése vetett véget. „Dr. Simon Alexander Pásztor” népfelkelő ezredorvos tiszti anyakönyvi lapját a közös hadsereg 21. számú, temesvári helyőrségi kórház állította ki az 1914. augusztus 30-ától 1916. május 31-éig terjedő időszakra. Ezek szerint Pásztor Sándor népfelkelő ezredorvos, a 8. számú lugosi népfelkelő gyalogezred kötelékébe vonult be és itt szolgált 1915. január 13-áig. Részt vett a 1914. november 17-én a balkáni, szerbiai hadszíntéren a jakovoi, illetve ugyanitt a 1914. december 14-én a žarkovoi csatában. 1914/1915. fordulóján betegség miatt egy budapesti kórházban és szanatóriumban kezelték, utána 1915. január 14-étől december 27-éig a közös hadsereg békéscsabai tartalékkórházában, 1916. március 26-áig pedig

Forrás: Baja Benedek [et al.] (szerk.). *Hadifogoly magyarok története. 1. kötet.* Budapest: Athenaeum; 1930.p. 285. [14]

a temesvári járványkórházban teljesítette katonaoorvosi szolgálatát, ekkor került vissza a temesvári helyőrségi kórház kötelékébe. Anyakönyvi lapján szereplő minősítései a legnagyobb elismeréssel szólnak róla: „Komoly, nyugodt, megfontolt, erős jellem, humánus, nagyon szorgalmas, megbízható. Kórházi részleg vezetőjeként figyelemreméltó teljesítményt nyújtott.”, „alkalmas kisebb önálló egészségügyi intézmény vezetésére”, „alárendeltjeivel jóindulatú és igazságos, a betegekkel szemben odaadóan gondoskodik”. Személyi anyagának utolsó bejegyzése szerint „nagyon derék, alapos orvos” – ezzel a jellemzéssel vezényelték Temesvárról 1916. augusztus 7-ével az orosz illetve galíciai frontra [15], Agasinnél esett fogságba 1916 őszén. [16]

Számos jeles orvos gyakorlati és tudományos sikertörténete a jól felszerelt kórházakból, kutatóintézetekből, nagy presztízsű és példamutató működésű egyetemi klinikákból indult útjára – ellenpéldaként hazánk hírneves fiára, SEMMELWEIS IGNÁCra is gondolhatunk. Ezzel szemben a háborús egészségügy, mai terminológiát használva a combat medicine, sőt a hadifogolytábor embert próbáló „nomád” körülményei, testi-lelki betegségei, járványai, a szükséges orvosi műszerek, gyógyszerek hiánya és a fogság fizikai és pszichés kihívásokkal terhes volta nem a kristálytisza tudomány szárnyalását támogatja, sokkal inkább a mindennek ellenére való bátor emberbaráti szolgálatnak és az erkölcsi törvényeknek való maximális megfelelésnek enged teret. Nem csoda tehát, hogy Pásztor doktor tábori orvosi szolgálatáért, vitéz magatartásáért a hivatalosságoktól a bronz Signum Laudis a katonai érdemkereszt szalagján és a kardokkal, a hadiékítményes Ferenc József-rend tiszti keresztje, a II. osztá-

lyú német Vaskereszt és a Károly csapatkereszt kitüntetések nyerte el. [17] Ezeknél azonban sokkal fényesebben csilloghatott számára az az ezüst babérkoszorú, melyet hálás fogolytársaitól kapott. [18]

Fogságba esésekor tartalékos ezredorvosként a moldvai Tecuciuban (magyarul: Tekucs) lévő fogolytáborba került, ahol orvosi kvalitásait nem is állt módjában használni, emberségét azonban megőrizte a hálás utókor [20]: „A táborban az orvosi szolgálatot román orvosok látják el. Az egészségügyi felszerelés hiányos, még hiányosabb a tudásuk. Részrehajlók, rosszindulatúak. A foglyok között van egy magyar ezredorvos, dr. Pásztor Sándor, de őt nem engedik dolgozni, sőt a mozgási szabadsága is nagyon szűk korlátok közé van szorítva. Alig érintkezhet a foglyokkal.” Annak híre mégis eljutott hozzá, hogy a táborparancsnok két szökevény hadapródot halálra ítelt. A hadifogoly magyarok története megemlékezik arról, hogy Pásztor Sándor sietett a táborparancsnokhoz, igyekezett a szívére hatni a két fogolytárs megmentése érdekében.

Innen Dobrovăţuba irányították, ő azonban önként vállalta, hogy fogolytársaival együtt Sipotelébe, a legénységi táborba menjen, „mert látta, tudta, érezte, hogy az orvosi kötelesség oda szólítja”, még az örök folyamatos ellenségeskedései, hivatásgyakorlásával kapcsolatos gáncsoskodásai, sőt kegyetlenkedései sem tudták távozásra kényszeríteni, mindvégig a rábizottakkal maradt.

Út közben is kiállt az elcsigázott, kimerült éhező katonáért, helyettük is megküzdött a fogvatartók kegyetlenségével, ápolta társait, „a tizedik napon délelőtt dr. Pásztor kiverekedett egy negyedkilónyi kenyeret, délután öt deka bűdös, szárított kecskehúst osztottak ki.” A hosszú Marsch után a megérkezés sem hozott javulást a foglyok életében, hiszen „A legvisszataszítóbb és a legborzalmasabb események Sipoteleiben játszódtak le 1916–1917 telén; ezt a tábor még a román katonaság és a csendőrség is 'haláltábor'-nak nevezte.” A svájci vöröskeresztes kiküldött, DR. BACILIÉRI statisztikai adatai szerint a láger létszáma 1917 elején 17.000 fő volt, közülük 8.000 embert vezényeltek munkára, 1917. május 12-én, a szemle idején a táborban 2.300 egészséges és 700 beteg vagy lábadozó foglyot talált, a meghaltak létszáma pedig 6.000 volt. A román kimutatások ezzel szemben mindösszesen 2.000 áldozatról szóltak. [21] Egy utólagos kimutatás szerint a 20.000 sipotelei hadifogolyból 14.000 pusztult el. [22]

Pásztor doktor minden akadály ellenére mindvégig kiállt társaiért, „Nemcsak a táborparancsnokság viselkedett irányában rosszindulattal, ellenségei voltak a román orvosok is, de különösen rossz szemmel nézték törekvésüket az egészségügyi katonáknak nevezett hullafosztogatók”, mindezzel együtt 1917. februárjában már

DR. PÁSZTOR SÁNDOR EZREDORVOSNAK AJÁNDÉKOZOTT EZÜST BABÉRKOSZORÚ
A szalag felirata: Emlékkül dr. Pásztor Sándor szeretett jó ezredorvosunk, fogolytársunknak a sipotei román fogolytábor magyar csererokkanyai.

A Dr. Pásztor Sándornak ajándékozott ezüst babérkoszorú [19]

némi gyógyszerkészletet is kiverekedett a gyógyítás-hoz, kórházat szervezett, jóindulatú és elkötelezett segítőkre talált. Amikor kiütéses tifuszbajrány megjelent, a parancsnokság teljesen magára hagyta a tábor, ekkor bontakozott ki a fogoly ezredorvos működése, ekkor már nem akadt, aki hivatásgyakorlásában gátolta volna, így minden erejével menthette a betegeket, megelőző intézkedéseket hozott, biztosította az elkülönítést, a tisztaság fenntartását, „kopogtat az intézkedő hatalmak lelkiismeretének ajtaján, mindenütt segítséget kér. Kér, könyörög, követel! Igen, a végén követel, sőt fenyeget... ő, a fogoly!” – ahogyan a visszaemlékezés szól. Korábbi békéscsabai járványkórházi gyakorlatára alapozva, habitusát kibontakoztatva – igaz nem a harcoló alakulatok támogatására –, de valóban minden tekintetben alkalmasnak bizonyult önálló „tábori kórház” vezetésére. Mindeközben azonban ő maga is elkapta a fertőzést, abból lábadozva, kigyógyulva egyedüli orvosként ellentmondást nem tűrően harcol a járvány és a napi akár 200-nál is több emberhalál ellen. Csak 1917 áprilisában kap segítséget WALTNER KÁROLY (1894–1981, későbbi szegedi gyermekgyógyász professzor [23]), akkor zászlósi rangot viselő szigorló medikus személyében. Tavasszal, amikor a régi tábor részben már kiürítették, jött a vérhas, a két orvos megosztotta a feladatokat, ekkor már jobb körülmények között szolgáltak, de a román tiszti étkez-

dében honoráriumként felajánlott étkezést nem fogadják el.

„A sipotelei borzalmak híre messze eljutott. A román parlamentben is foglalkoztak a borzalmakkal 1917. július havában. Megemlékeztek dr. Pásztor Sándor magyar orvos személyéről is, a felszólaló meleg elismeréssel méltatta érdemeit. A román király kitüntetést szánt az önfeláldozó orvosnak. Dr. Pásztor Sándor elhárította. Meghívták Jasi-ba, nem ment. Sipotelen maradt mindvégig fogolytársai körében, dolgozni tovább a megmentett bajtársakért.”

Másfél éves rabságot letöltve Pásztor tartalékos ezredorvos fogolycserével került haza, három súlyos betegség (tifusz, malária és vérhas) leküzdése után, egyedülként maradt életben az érkezésekor már Sipotelébe vezényelt hét orvos közül. [24] Két választott „szanítéc”-e, fogolytársai, PAPOLCZY LÁSZLÓ és NÉMET ARMAND, akik jó lélekkel és elkötelezetten segítettek munkáját, éppígy behaltak a járványokba és a nélkülözésbe. [25] Vele együtt hazatért fogolytársaitól kapta a babérkoszorút, hiszen „A hazatértek nem győznek elég lelkesen beszélni a derék orvos önfeláldozó munkájáról, ki orvosi- és emberi kötelességét szinte példátlan elszántsággal és kitartással teljesítette.” [26]

A fogság után a doktor 1918 és 1920 között újra MÁV-főorvos Temesvárott [27], és – ezennel is köszönöm Pásztor Sándor családjából HARASZTI PÁLNÉ szíves szóbeli közlését – ekkoriban életének fontos és örömteli időszaka kezdődött meg: megismerkedett a városban fellépő PODHACZKY MÁRIA operaénekesnővel, későbbi hitvesével, aki az ünnepelt énekesi karrier és a bécsi Staatsoper helyett választotta, hogy e sokat szenvedett és minden körülmények között orvosként és emberként helyt állt férfiú életének társa legyen. Házasságkötésük pontos ideje és helye nem ismert, valamikor a trianoni békediktátum és Pásztor doktor anyaországba költözése körül történhetett. Az 1920-as évekből datálódó források tudósítanak még DR. PÁSZTORNÉ PODHACZKY MÁRIA fellépéseiről, ezek azonban már inkább férje MÁV-orvosi, -kórházi működéséhez kötődtek: 1924. április 12-én a két hónappal korábban megalakult Vasutas Ének- és Zenetársaságnak a vasutasárvák javára rendezett hangversenyén hallhatta őt a nagyérdemű [28]. 1927. március 23-án a társaság 60-tagú szimfonikus zenekara, kamaraénekkara és a 120-tagú férfikara szerepelt, utóbb pedig Mozart vígoperája, „A színházigazgató” eleve nedett meg. [29] „Ebben a kis egyfelvonásosban lépett fel dr. Pásztorné Podháczy Mária, aki fényes koloratúrájával, kitűnő játékával és rendkívül bájos egyéniségével teljesen meghódította közönségét.” [30]

De visszatérve Pásztor doktor szakmai életútjához: 1920-ban lett a budapesti üzletvezetőség helyettes főorvosa, az elkövetkező években tagja a Királyi Magyar

Orvosegyesületnek, a Magyar Orvosok Tuberkulózis Egyesületnek, Magyar Tüdőbeteggondozó és Gyógyintézeti Orvosok Egyesületének, az Országos Orvosszövetségnek, a VI. kerületi Orvostársaságnak [31], 1927. június 25-ei közgyűlésén pedig a *Budapesti Királyi Orvosegyesület* soraiba fogadta. [32]

A Magyar Királyi Államvasutak Hivatalos Lapja 1927. augusztus 6-ai számában adta tudtúl, hogy a Betegségi Biztosító Intézet új orvosi rendelőintézetének és magánkórházának igazgató-főorvosává Pásztor Sándort nevezték ki, aki emellett tüdőgyógyászként a pulmonológiai osztály vezetője is volt [33], és a MÁV-kórház igazgató székéből vonult nyugdíjba 1938-ban [34]. Ezen alkalomból a kereskedelmi és közlekedési miniszteri elismerésben részesült. [35]

Néhány szó erejéig érdemes a Kórház alapításának körülményeiről szintén megemlékezni.

A MÁV-kórházak története 1909-ig nyúlik vissza, DR. TÓTFALUSSY GYULA igazgatósági főorvos 1909 nyarán jelentette ki, hogy a vasúti dolgozók egészségügyi ellátásának „teljesen helyes és véglegesnek ígérkező gyökeres megoldása csak az lenne, hogy egy központi rendelőintézetet tudnánk felállítani”. Meg kell jegyezni, hogy nem sokkal ezután, 1911 októberétől már Piskitelepen működött az első vasutaskórház Pásztor Sándor szervezésében és vezetése alatt. 1913. január 2-ától pedig a budapesti Kerepesi úton 26 orvos szolgált 12 orvosi szakterület rendelőjében. [36] 1924. január 1-jével megszerveződött a MÁV Betegségi Biztosító Intézete (BBI), és ezzel immáron önálló, független szociális hálózata jött létre a vállalatnak. Az új rendelőintézet építését 1925. május 16-án határozta el a BBI, a terveket KAPPETER GÉZA (1878–1948) építésmérnök készítette. [37] 1926. december 4-én pedig már arról döntöttek, hogy kórházzal kiegészített komplex egészségügyi centrumra van szüksége a cégnek és munkatársainak, így az építkezés nagyobb volumenben folytatódott. Ugyanezen közgyűlés határozott még arról is, hogy az új rendelő tervezési és berendezési munkálatait orvosi szempontból Pásztor Sándor főorvos irányítsa. [38] Az 1926. szeptember 29-én tartott BBI választmányi ülésen még arról is döntés született, hogy az új intézet vezetésével is őt bízzák meg. [39]

A szakrendelések 1927. szeptember 17-én indultak meg, és egy hónappal később, október 16-án már egy 52-ágyas kórházi részleg is megkezdte működését. A *Pesti Hírlap* az ünnepélyes házszentelőről így tudósított: „A Máv. Betegségi Biztosító Intézete modernül felszerelt rendelőt és kórházat építettett a Podmaniczky utca és Bulyovszky utca sarkán. Ezt az intézetet hivatalosan október 16-án, a jövő vasárnap adják át rendeltetésének. Most vasárnap ünnepélyes házszentelést rendezett a kórház vezetősége. Az épület egyes helyiségeit

A MÁV Rendelőintézet építése 1927.

Forrás: MH EK Tudományos Könyvtár II. telephely. Kórház történeti irattár. [40]

Breyer István prelátus-kanonok, h. államtitkár áldotta meg és ugyanő benedikálta az intézet kis kápolnáját is. [A kápolnában jelenleg két egymás fölötti szinten kialakítva a Perinatális Intenzív Centrum és az MH EK Tudományos Könyvtár II. telephelyen lévő részlege van elhelyezve. PRG.] Az ünnepségen ott volt Samaryaj Lajos, a Máv elnöke is. A vendégeket az intézet orvosainak élén az igazgatófőorvos, dr. Pásztor Sándor fogadta. A házszentelés alkalmából nemzetiszínű zászlókkal és virágokkal díszítették fel a IV. emeleten levő kápolnához vezető lépcsőházat.”[41]

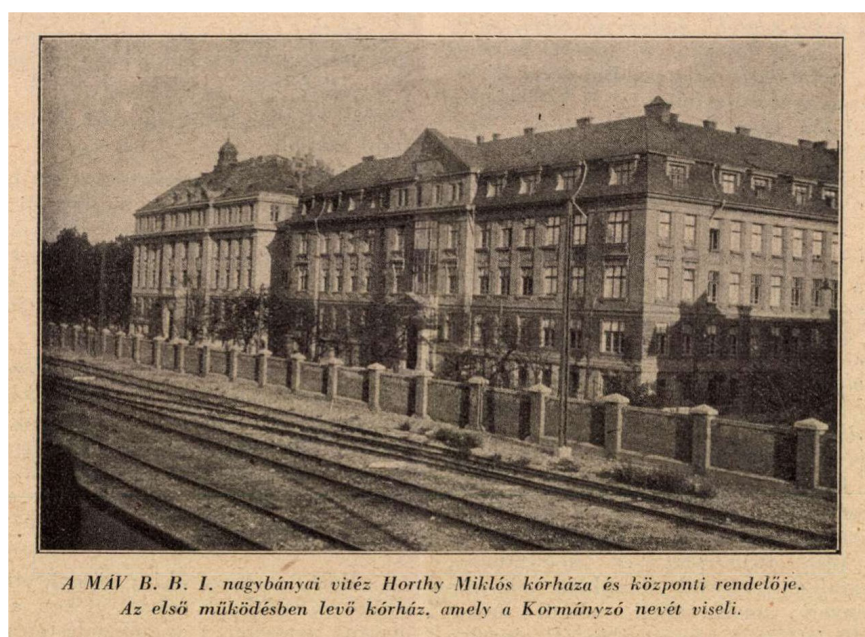
Az új intézményről, annak megnyitásáról a sajtó számos további hírt közölt, az MTI 1928. július 17-ei napi híreiből pedig az is tudható, hogy amerikai sebészorvosok is meglátogatták a kórházat, a vendégeket LÁZÁR LÁSZLÓ kormány-főtanácsos, MÁV igazgató és dr. Pásztor Sándor távollétében DR. SZEGVÁRY ISTVÁN helyettes-igazgató és DR. CZUKOR ISTVÁN, az I. számú sebészeti osztály főorvosa fogadta. „Az amerikai orvosok megtekintették az intézetet s elragadtatásuknak adtak kifejezést annak modern és gyakorlati, valamint tudományos felszerelése felett: majd az I. számú sebészeti osztályra vonultak, ahol Czukor István főorvos angol és német nyelven előadást tartott és több műtétet mutatott be.”[42]

Az igazi, önálló kórházi szárny 200 fő részére 1928. december

12-én nyílt meg; 1932-ben készült el a II. kórházi szárny újabb 200 ágyas kapacitással. Mi sem bizonyítja jobban a grandiózus beruházás szükségességét, mint a korabeli betegforgalmi adatok: 1927-ben napi átlag 5–600 beteg vizsgálata zajlott az intézményben, 1931-ben már 3.200–3.500 személyt láttak el naponta. (Már Pásztor Sándor visszavonulása után kezdődött 1939-ben egy újabb kórházi szárny kialakítása, ezt 1943. december 8-án vehették birtokba a vasutas betegek.)[43] A *Magyar Vasút és Közlekedés* 1930. március 25-ei számában arról olvashattak a Betegségi és Biztosító Intézet ügyfelei, hogy kórházuk – elsőként Magyarországon – felvette a kormányzó, vitéz nagybányai Horthy Miklós nevét.

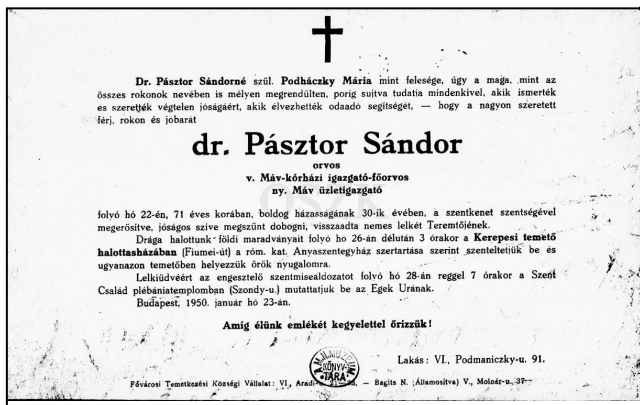
CSIA SÁNDOR 1932-es adatközlései szerint a rendelőhöz és a kórházhoz házi gyógyszerár, anyagszertár és ortopéd-műhely is tartozott, mindezek dr. Pásztor Sándor igazgató főorvos vezetése alatt álltak és közvetlenül a MÁV BBI ügyvezetésének alárendeltségében működtek. A 409 ágygal működő kórházban összesen 97 státuszban 85 orvos gyógyított, „az összes többi személyzet 325 főnyi” – ők a szerzetes- és civil ápolónők, és egyéb egészségügyi beosztásban dolgozók, a technikai és adminisztratív munkatársak – vagyis az alkalmazottak száma 410 fő.[45]

A tízéves fennállás méltó megünneplésére a *Magyar Vasút és Közlekedés* ünnepi különszámmal készült – erről az 1937. december 20-ai füzet beharangozója hívta fel az olvasóközönség figyelmét. „Ez az ünnepi albumunk értékes emléke lesz a tényleges szolgálatot teljesítőknél és nyugdíjasoknak, a jövő vasutas nemzedéknek egyaránt. Fontos útmutatást fog tartal-

A MÁV B. B. I. nagybányai vitéz Horthy Miklós kórháza és központi rendelője. Az első működésben levő kórház, amely a Kormányzó nevét viseli.

Forrás: Lázár László: A MÁV Betegségi Biztosító Intézetének nagybányai vitéz Horthy Miklós Kórháza és Rendelője. *Magyar Vasút és Közlekedés*. 1930. március 25.: 3 [44]

Forrás: Lázár László: A MÁV Betegségi Biztosító Intézetének nagybányai vitéz Horthy Miklós Kórháza és Rendelője. Magyar Vasút és Közlekedés. 1930. március 25.: 3 [44]

mazni ünnepi albumunk az orvosi rendelő és kórháznál követendő eljárásokról, mindarról, amit minden tényleges és nyugdíjas vasutasnak az orvosi rendelőről és a kórházról saját érdekében feltétlenül tudnia kell. Egészségügyi lexikon is lesz ünnepi munkánk, mert kiváló szakorvosaink ismertetik a gyakrabban előforduló betegségeket és azok elleni védekezés helyes módját. Külön fejezet szól a vasutas betegségekről, amelyek elleni helyes védekezés módját népszerűen és mégis szakszerűen ismertetik a vasutas kórház kiváló főorvosai.”[46] 1938-ban valóban megjelent a különszám, amelyben az alapító igazgató főorvos *A központi rendelő és kórház szervezete és működése* címmel tett közzé ismertetést. [47] Az ünnepi összeállítás dolgozatait átolvasva, Pásztor Sándor életútját végigkövetve mindenben elfogadhatjuk orvos kollégája véleményét: *„Mindennek a nagy sikernek és áldásos működésnek, annak, hogy a nagy gonddal és áldozattal létesített intézmény [a kórház] szívvel és lélekkel telítődött, egy magyarázata, egy forrása van: dr. Pásztor Sándor, az igazgató-főorvos. ... Dr. Pásztor Sándor egyszer már felérkezett a legnagyobb emberi magassáig, amikor a román sipotei fogolytáborban a dantei pokol minden nyomorúságában sínylődő fogolytársait ezrével mentette meg az életnek. Néhányan, a hivatalos jelentésekből, részleteit is ismerjük ennek az emberfölötti munkásságnak. És ezért nem csodáljuk, hogy mit csinált a mi kórházunkból. Ha Pásztor Sándort ábrázolni akarnám, egy óriási szívet rajzolnék, amely jószágosan magában hordozza — »a mi kórházunkat«.*”[48]

Pásztor Sándor doktor életútja és szakmai karrierje szépen ívelő korszakok és történelmi tragédiák között zajlott, azonban mindenkor és mindvégig orvos maradt, testnek-léleknek gyógyítója, támasza, az igaz emberség példaképe. A kórház éléről való visszavonulása feltehetően még nem jelentette orvosi működése végét, az *Orvosi Hetilap* 1949. október 16-ai számában jelent meg apróhirdetés, amely a magánpraxis végle-

ges felszámolására utal: *„Inductoros Röntgen-készülék Rotar-megszakítóval, gázlámpával, átvilágító fallal, üzembépes állapotban, íróasztal üveglappal, műszerasztal, műszerszekerény olcsón eladó. Cím: Pásztor Sándor dr. Budapest, VI., Podmaniczky-u. 91. III. 11.”*[49] Alig több mint három hónap múlva lezárult ez az áldozatos élet.

Nagy öröm – a családtagok mellett – a nagy mű, a (volt) MÁV-kórház, az orvosi kar és minden jóérezsű ember számára, hogy emléke megőrződött és a már hozzánk képest is késő utókor számára fennmaradt.

Jegyzetek

- [1] Tisztelt Olvasóinkhoz. Honvédorvos. 1888. 1: 1.
- [2] Baja Benedek [et al.] (szerk.). Hadifogoly magyarok története. 1. kötet. Budapest: Athenaeum; 1930.
- [3] Emléktáblát kapott az egykori MÁV Kórház alapító főigazgatója. Fotó: ÉPC – Honvédkórház. URL: <https://epc.euintezmeny.hu/tartalmak/hirek/aktualis/emlektablak-kapott-az-egykori-mav-korhaz-alapito-foigazgatoja> (letöltés dátuma: 2024. január 5.)
- [4] Emléktáblát kapott az egykori MÁV Kórház alapító főigazgatója. Fotó: ÉPC – Honvédkórház. URL: <https://epc.euintezmeny.hu/tartalmak/hirek/aktualis/emlektablak-kapott-az-egykori-mav-korhaz-alapito-foigazgatoja> (letöltés dátuma: 2024. január 5.)
- [5] Budapesti Czim- és Lakásjegyzék. 1902–1903. Budapest: Franklin-Társulat, 1902. p. 545.; 1903–1904. p. 570.
- [6] Szentmiklóssy Géza (szerk.). A magyar feltámadás lexikona. Budapest: Magyar Feltámadás Lexikona; 1930. p. 902–903.; Magyarország tiszti cím- és névtára. 1909. [Budapest]: M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal; 1909. p. 288.; Nemzeti Hírlap. 1904. július 11: 3.
- [7] Lázár László: Az államvasuti szociális munka múltja, jelene és jövője. Magyar Vasút és Közlekedés. 1937. 3-4: 7.
- [8] Magyarország. 1911. október 29.: 15., de olvashatunk az eseményről pl. a Világban is: Világ. 1911. október 29.: 13.
- [9] Természettudományi Közlöny. 1913. június 15.: 512–513.
- [10] Vö. Bézy Elemér: Érbészeti tapasztalataim. Orvosi Hetilap. 1925: 221.; Dr. Hankó Vilmos gyászjelentése. OSZK URL: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/265837#> (letöltés dátuma: 2024. február 7.)
- [11] Kinevezés. Orvosi Hetilap. 1914. március 8.: 203.; Tolnavármegye és a Közérdek. 1914. március 12.: 3.
- [12] 142. kgy. 17.506. tan. szám. Városi Közlöny (Temesvár). 1914. május 15.: 218.
- [13] Niamesnyné Manasz Margit: Villámlik messziről... Budapest: Kossuth; 2017. p. 25–26., 27.
- [14] Forrás: Heeger Árpád (szerk.): A világháborúban kitüntetett közlekedési alkalmazottak arcképcsarnoka : 1914–1918. Budapest: Thália-Kultúra Kő- és Könyvnyomdai Műintézet; 1925. p. 111. In: Magyar ezredek az első világháborúban. URL: <https://magyarezredek.hu/online-viewer-webapp/onlineviewer/62565?page/120/mode/1up/search/p%C3%A1sztors%C3%A1ndor%2Cdr>. (letöltés dátuma: 2024. január 30.)
- [15] HL. Tiszti személyügyi anyagok. 1900 előtt született tisztek anyakönyvi lapjai. Pásztor Sándor dr. népfelkelő ezredorvos személyi anyaga 45240.

- [16] Heeger Árpád (szerk.): A világháborúban kitüntetett közlekedési alkalmazottak arcképcsarnoka : 1914–1918. Budapest: Thália-Kultúra Kő- és Könyvnyomdai Műintézet; 1925. p. 111. In: Magyar ezredek az első világháborúban. URL: <https://magyarezredek.hu/online-viewer-webapp/onlineviewer/62565#page/120/mode/1up/search/p%C3%A1sztor+s%C3%A1ndor%2C+dr>. (letöltés dátuma: 2024. január 30.)
- [17] Szentmiklóssy Géza (szerk.). A magyar feltámadás lexikona. Budapest: Magyar Feltámadás Lexikona; 1930. p. 902–903.; Miklós Imre: A magyar vasutasság oknyomozó történelme. A legelső vasúttól – napjainkig. Budapest: Miklós Imre; 1937. p. 740.
- [18] Heeger Árpád (szerk.): A világháborúban kitüntetett közlekedési alkalmazottak arcképcsarnoka : 1914–1918. Budapest: Thália-Kultúra Kő- és Könyvnyomdai Műintézet; 1925. p. 111. In: Magyar ezredek az első világháborúban. URL: <https://magyarezredek.hu/online-viewer-webapp/onlineviewer/62565#page/120/mode/1up/search/p%C3%A1sztor+s%C3%A1ndor%2C+dr>. (letöltés dátuma: 2024. január 30.)
- [19] Forrás: Baja Benedek [et al.] (szerk.). Hadifogoly magyarok története. 1. kötet. Budapest: Athenaeum; 1930. p. 285.
- [20] Vö. részletesen: Baja Benedek [et al.] (szerk.). Hadifogoly magyarok története. 1. kötet. Budapest: Athenaeum; 1930. p. 262–292.
- [21] Baja Benedek [et al.] (szerk.). Hadifogoly magyarok története. 1. kötet. Budapest: Athenaeum; 1930. p. 288.
- [22] K. I. népfőlkelő főhadnagy: Élet az oláh hadifogságban. 2. rész. Pesti Hírlap. 1918. április 25.: 10.
- [23] Vö. Boda Domokos: Dr. Waltner Károly (1894-1981). Orvosi Hetilap. 1981: 2579.
- [24] Pesti Napló. 1918. április 30.: 7.; Világ. 1918. május 3.: 8.
- [25] Strém István: Hadifogságba jutott magyar katonák sorsa. 7., befejező rész. Újság. 1934. szeptember 8.: III.
- [26] Egy orvos ünneplése. Pesti Napló. 1918. április 30.: 7.
- [27] Egy orvos ünneplése. Pesti Napló. 1918. április 30.: 7.
- [28] Az Est. 1924. április 6.:10.; Szózat. 1924. április 6.: 13.
- [29] Magyarság. 1927. március 30.: 11.; Nemzeti Újság. 1927. március 27.: 12.
- [30] Vasúti és Közlekedési közlöny. 1927. március 27.: 175.
- [31] Szentmiklóssy Géza (szerk.). A magyar feltámadás lexikona. Budapest: Magyar Feltámadás Lexikona; 1930. p. 902–903.
- [32] Gyógyászat. 1927: 750.
- [33] A Magyar Királyi Államvasutak Hivatalos Lapja. 1927. augusztus 6.: 243.
- [34] Személyzeti ügyek. A Magyar Királyi Államvasutak hivatalos Lapja. 1938. április 2.: 89.; Zagróczy Jenő: A MÁV. Betegségi és Biztosító Intézetének 1938. évi működés. Vasúti és Közlekedési Közöny. 1939. június 18.: 500.
- [35] Miniszteri elismerés. In: A Magyar Királyi Államvasutak hivatalos Lapja. 1938. július 2.: 182.
- [36] Lázár László: Az államvasuti szociális munka múltja, jelene és jövője. Magyar Vasút és Közlekedés. 1937 3–4.: 7.
- [37] Magyar életrajzi lexikon. 1. kötet. Budapest : Akadémiai Kiadó; 1967. p. 855.; MTI. Napi hírek. 1932. február 1. Hungaricana. URL: https://library.hungaricana.hu/hu/view/NapiHirek_1932_02_1/?query=%22dr.%20p%C3%A1sztor%20s%C3%A1ndor%22&pg=373&layout=s (letöltés dátuma: 2024. február 1.)
- [38] Zagróczy Jenő: A központi rendelő és kórház megvalósulásának útja. Magyar Vasút és Közlekedés. 1938. február 20. Különszám: 4.
- [39] Zagróczy Jenő: A központi rendelő és kórház megvalósulásának útja. Magyar Vasút és Közlekedés. 1938. február 20. Különszám: 5.
- [40] Forrás: MH EK Tudományos Könyvtár II. telephely. Kórház történeti irattár.
- [41] Pesti Hírlap. 1927. október 11.:13.
- [42] MTI Napi hírek. 1928. július 17. In: Hungaricana: https://library.hungaricana.hu/hu/view/NapiHirek_1928_07_2/?query=%22dr.%20p%C3%A1sztor%20s%C3%A1ndor%22&pg=43&layout=s (letöltés dátuma: 2024. február 1.)
- [43] Vö. Nagy Mihály: A MÁV. kórház és központi rendelő 20 éve. In: A MÁV. kórház és központi rendelőintézet orvosi karának tudományos közleményei az intézet 20 éves fennállása alkalmából. Budapest: MÁV. Kórház; 1948. p. 3–4.
- [44] Lázár László: A MÁV Betegségi Biztosító Intézetének nagybányai vitéz Horthy Miklós Kórháza és Rendelője. Magyar Vasút és Közlekedés. 1930. március 25.: 3.
- [45] Csia Sándor: A befejezett máv. kórház. Vasúti és Közlekedési Közöny. 1932. április 24.: 311.; Uaz. 1932. május 1.: 341.
- [46] Ünnepi munkát készítünk. Magyar Vasút és Közlekedés. 1937. december 20: 3.
- [47] Magyar Vasút és Közlekedés. 1938. február 20. Különszám: 9–10.
- [48] Tüske Jenő: „A mi kórházunk”. Vasúti és Közlekedési Közöny. 1933. március 26.: 192.
- [49] Orvosi Hetilap. 1949: 640.
- [50] Forrás: OSZK gyászjelentések. URL: <https://dspace.oszk.hu/handle/20.500.12346/463890#> (letöltés dátuma: 2024. január 30.)

Szerzői útmutató | *Author guidelines*

Az Orvosi Könyvtárak a MAGYAR ORVOSI KÖNYVTÁRAK SZÖVETSÉGE (MOKSZ) szakfolyóiratoként az érintkező szakterületeken készült tudományos közleményeket, ezen szakmai közösség életével, napi munkájával kapcsolatos cikkeket és érdeklődésére számot tartó híreket tesz közzé open access formában.

Az egyes rovatok rövid bemutatása (ld. a borító hátoldalán) leendő szerzőink számára kínál fel lehetőségeket készülő publikációik céljának, műfajának megválasztásában.

Az Orvosi Könyvtárak – néhány indokolt kivételtől eltekintve – kizárólag máshol még nem publikált írásokat közöl. A szerkesztőség az elektronikus postacímére (ok.szerkesztoseg@gmail.com) megküldött kéziratokat úgy tekinti, hogy azok közrebecsátása minden feltüntetett szerző közös akaratával történik. A közlésre való elfogadás jogát a szerkesztőség fenntartja, az eredeti szövegváltozatokat – a szerzői szabadság és felelősség meghagyásával – szakmai és nyelvi szempontból lektorálja, a megjelent közlemények tartalmáért a szerzők felelnek.

Kérjük Tisztelt Szerzőinket, hogy nevük mellett munkahelyüket (amennyiben van) és elektronikus elérhetőségüket is tüntessék fel, a közlemény címét pedig magyar és angol nyelven szerepeltessék.

Az „Eredeti közlemények” rovatba szánt művek kéziratának emellett tartalmaznia kell:

- a cikk magyar és angol nyelvű rezüméjét (maximum 100-100 szó terjedelemben);
- a közlemény tartalmát tükröző 3-5 angol és magyar nyelvű kulcsszót;
- a közlemény végére rendezett jegyzeteket, a hivatkozott (szak)irodalom és a közölt képek forrásait.
- A jegyzetek tartalmazzák az azonosításhoz szükséges adatokat, formai szempontból pedig kövessék a *Vancouver* hivatkozási módszert.

Példák a különféle forrástípusok esetében:

- **teljes könyv**
Tringer L. A pszichiátria tankönyve. 5. átdolg. kiad. Budapest: Semmelweis; 2019. 604 p.
- **könyvfejezet**
Ashley M. Legal aspects of consent to treatment and the nature of malpractice claims in the United Kingdom In: Kay S, Wilks D, McCombe D ed. Oxford Textbook of Plastic and Reconstructive Surgery. Oxford: Oxford University Press; 2021. p. 1597-1604.
- **folyóiratcikk (1-6 szerző)**
Phimister EG, Hamel MB, Morrissey S, Rubin E. The Science behind the Study. N Engl J Med. 2022 June 2; 386 (22): 2138. DOI: 10.1056/NEJMe2206397
- **folyóiratcikk (6-nál több szerző)**
Richeldi L, Azuma A, Cottin V, Hesslinger C, Stowasser S, Valenzuela C, et al. Trial of a Preferential Phosphodiesterase 4B Inhibitor for Idiopathic Pulmonary Fibrosis. N. Engl J Med 2022 June 9; 386 (22): 2178-2187. DOI: 10.1056/NEJMoa2201737
- **internetes forrás**
Kirkman E, Watts S. Combat Casualty Care Research Programme. J R Army Med Corps. 2014 Jun;160(2):109-116. [letöltés dátuma: 2022. július 25.] URL: <https://militaryhealth.bmj.com/content/160/2/109.long>. DOI: 10.1136/jramc-2014-000254

(A Vancouver hivatkozási módszerrel kapcsolatban részletesebben vö. The Medical Library Association Style Manual. Rev. September 2019. Chicago, IL : Medical Library Association; 2019. [letöltés dátuma: 2022. augusztus 17.] URL: <https://www.mlanet.org/page/style-manual>)

Megjelenés: *Appearance:*
elektronikusan *electronic*

Periodicitás: *Periodicity:*
negyedéves *quaterly*

Kiadó: *Published by:*
Magyar Orvosi Könyvtárak Szövetsége *Hungarian Medical Library Association*

Felelős kiadó: *Publisher in Charge:*
GACSÁLYI-TÖLGYESI ÁGNES *ÁGNES GACSÁLYI-TÖLGYESI*

Főszerkesztő: *Editor-in-Chief:*
GACSÁLYI-TÖLGYESI ÁGNES *ÁGNES GACSÁLYI-TÖLGYESI*

Honlap: *Website:*
<https://moksz.org> *<https://moksz.org>*

Facebook: *Facebook:*
<https://www.facebook.com/orvosikvtarak> *<https://www.facebook.com/orvosikvtarak>*

Szerkesztőbizottság: *Editorial Staff:*
GACSÁLYI-TÖLGYESI ÁGNES *ÁGNES GACSÁLYI-TÖLGYESI*
POGÁNYNÉ DR. RÓZSA GABRIELLA (PHD) *DR. GABRIELLA POGÁNYNÉ RÓZSA (PHD)*

Szerkesztőség: *Editorial Board:*
E-mail: *E-mail:*
ok.szerkesztoseg@gmail.com *ok.szerkesztoseg@gmail.com*

Telefon: *Phone:*
+36 70 610 4093 *+36 70 610 4093*

Tervezés, tördelés: *Design, layout editor:*
BRÁTÁN VERA *VERA BRÁTÁN*

Adószám: *Tax Number:*
18230082-1-42 *18230082-1-42*

ISSN 2061-0378

DOI: 10.18424/OK.2024.1

ORVOSI • 2024/1
KÖNYVTÁRAK